గృహవాస్తు కల్పద్రుమమ్

శాలాగృహ ప్రకరణమ్ 9

-/ ఏకశాలా లక్షణమ్ [వసిష్ఠ సంహితాయామ్] /-

ఏకశాలాయదా న్యూనం, చతుర్ద్వార సమన్వితమ్,
మనోరథ ప్రదం గేహం, నామ్నాతె విశ్వతోముఖమ్

తత్రైవ ప్రవరైర్యాస్తం కోణమధ్యేష తద్గృహం,
పుండరీకం నామథ వేశ్మ కామఫల ప్రదమ్॥ ౨

పశ్చిమద్వార హీనం తద్గృహం శ్రీనిలయాహ్వయం,
శ్రీప్రదం సర్వదారాజ్ఞాం పుత్రపౌత్ర ప్రవర్ధనమ్॥ ౩

ఉదగ్ద్వార విహీనం తమ్యాక్షరఖ్య పదాహ్వయం,
నాకరాధ్యయుతం న్యూనమథవాభూప తేర్భయం॥ ౪

పూర్వద్వారవిహీనం తద్వ్యాఘ్రమస్యపదసంజ్ఞికం।
చతుష్పాద్భయదం గేహమథవాతస్కరాద్భయమ్। ౫

దక్షిణద్వారహీనం తద్గృహం శేఖరసంజ్ఞికం,
సర్వవస్తుప్రదం గేహం, సర్వారిష్టప్రదం సదా॥ ౬

ఇత్యేక శాలాభేదాని॥

1. నాల్గువైపుల ద్వారములున్న ఏకశాల, మనోరథ ప్రదమై విశ్వతోముఖ మనబడును. 2. ఈ గృహామే కోణములయందు

ప్రవరల నెడి అలంకారములతో కూడియున్న పుండరీక మనిపించు కొనును. ఇది శుభప్రదమగును. 3. పశ్చిమద్వార హీనమైన ఏకశాల శ్రీప్రదమనబడును పుత్రపౌత్ర ఫలప్రదమగును. 4. ఉత్తరద్వార హీనమైన ఏకశాల శూకర పదమనబడును, దీనివలన నరహాని భయము. లేక రాజులవలన భయముగాని కల్గును. 5. పూర్వద్వార హీనమైనయెడల వ్యాఘ్రపద మన బడును. తేలుపాముది జంతువులవలన భయముగాని, దొంగల వలన భయముగాని కల్గును 6 దక్షిణద్వార హీనమైన ఏక శాల, శిఖిసంజ్ఞ గలదగును. దీనియందు నివసించువారలకు, సర్వవస్తు, సర్వరత్న లాభప్రదము గల్గియుండును.

-: అథ ద్విశాలాలక్షణం :-

ద్విశాలాంకస్తు శాస్త్రజ్ఞః కుర్యాత్సమ్యక్ పరీక్షణం
సౌమ్యపశ్చిమయోర్హ్యాసంద్విశాలంకమలాకరమ్। ౭
నామతః సర్వదా నౄణాం శ్రీప్రదం సర్వభోగదం।
పశ్చిమోత్తరయోశ్శాలాశ్వ పదంనామ నామతః॥ ౮
స్యాద్రోగదుఃఖభయదమథవా చోరభీతిదమ్
ప్రాక్సౌమ్యయోర్ద్విశాలాసా విపక్షాముఖకర్షిణీ॥ ౯
శత్రుభ్యోభయదా శశ్వదథవా చోరభీతిదా।
పూర్వదక్షిణయోర్హ్యాసంద్విశాలా సర్పదంష్ట్రికా॥ ౧౦
అధివ్యాధివ్యాలచోరవిశేషభయదా సదా।
ఉదగ్దక్షిణసౌమ్యయోర్ద్విశాలా కాకపదా స్మృతా॥ ౧౧

తత్రజ్ఞాతివిరోధస్స్యాన్న తత్కుర్యాత్కదాచన॥
ప్రాక్ప్రతీచ్యోస్తుసామ్మ్యాఖ్యే భల్లీవాస్తువినిర్దిశేత్। ౧౨
తత్రవిత్తక్షయోఘోరః కదాప్యేతన్న కారయేత్।
యామ్యపశ్చిమయోరేవద్విశాలాచేష్టదాభవేత్॥ ౧౩
ప్రాసాదో వాఽథసౌధో వాతస్యానుమతు కారయేత్।
అన్యదిక్షుద్విశాలాసుసైన్యంశోకంలభేన్నరః॥ ౧౪

-: మ య మ తే పి :-

ప్రాగుదక్ ప్రాగవాక్ ప్రత్యగుదగ్గేహంతులాంగలైః
స్వామినోమరణం స్యాత్త్రిశ్రియాయామ్యప్రతీచ్యపి॥ ౧౫

-: మ త్స్య పు రా ణే పి :-

యామ్యాఽపరాభ్యాంశాలాభ్యాం ధనధాన్యఫలప్రదం
క్షేమవృద్ధికరంస్యాన్నాం తథాపుత్రఫలప్రదమ్॥ ౧౬

-: కించ మయమతే ౨౬ అధ్యాయే :-

శాలావిరహితస్థానేకుడ్యద్వారం ప్రకల్పయేత్,
ఏకసన్ధిద్విశాలాయాః త్రిశాలాయాః ద్విసంధికమ్॥ ౧౭
ఏకభిత్తౌతుశాలేద్వేగృహసంఘట్ట ఉచ్యతే।
నతంకుర్యాత్సహి సదాబంధదోషవధప్రదః॥ ౧౮

-: స మ ర ం గ ణే పి :-

వేశ్మాన్యథద్విశాలాని కీర్త్యంతే షడ్యథా క్రమం।
దిక్కర్ణేష్వద్విశాలానితత్కర్ణాస్యేషునిర్దిశేత్। సమ్ముఖే
ద్వేసమేతాని షడేతాన్యుపలక్షయేత్॥ ఇతి, ౧౯

ద్విశాలలు 1 కమలాకరము, 2 శ్వపదము, 3 విపక్షము, 4 సర్పదంష్ట్రకము, 5 శాసనము, 6 ఘుల్లి యనియును ఆరువిధములుగా చెప్పబడినవి.

[1] యమ. పశ్చిమదిశలయందు సంధిగల ద్విశాలకు కమలాకరమని పేరు. ఈ శాలయందు నివసించువారలు సర్వైశ్వర్య భోగములను పొందుదురు. [2] పడమర ఉత్తర దిశలయందు సంధిగల్గిన ద్విశాలకు శ్వపదమని పేరు. దీనియందుండువారలకు స్త్రీరోగము, దుఃఖము, చోరభీతియు గల్గును. [3] పూర్వ, ఉత్తర దిశలందు సంధిగల ద్విశాలకు విపక్షమని పేరు. దీనియందు నివసించువారలకు, దుఃఖము, శత్రు, చోరభయములు గల్గుచుండును. [4] పూర్వ, దక్షిణ దిశలందు సంధిగల ద్విశాలకు సర్పదంష్ట్రకమని పేరు. ఇందుండు వారలు అధివ్యాధి, చోరభయములుగల వారగుదురు. [5] ఉత్తర దక్షిణాభిముఖములుగా కలసియున్న ద్విశాలకు శాసనమని పేరు. ఇందు నివసించువారలకు జ్ఞాతుల విరోధముండును. [6] తూర్పు పడమరదిశల కభిముఖములుగా కలసియున్న ద్విశాలకు ఘుల్లియని పేరు. ఇందు నివసించువారలకు, ఘోరమైన ధనక్షయము గల్గును. గనుక ఎన్నడునూ నివసింపరాదు. మరియు, దక్షిణ పడమరదిశలయందు గలసియున్న ద్విశాలయే [అనగా కమలాకరము] శుభప్రదమైనది. గనుక, ఆశాలయందే నేమగాని, మిద్దెగాని నిర్మించుకొనియుండుట శ్రేయోదాయకము. మిగిలిన ద్విశాలలు, ధన నష్టము, శోకము నిచ్చునవి గనుక ఆ ద్విశాలలయందు నివసింపరాదు. ఇట్లే,

మయమత, శిల్పరత్న, సమరాంగణ, మత్స్యపురాణాది బహు గ్రంథములయందునూ చెప్పబడియున్నది. ద్విశాలకు ఒక సంధియును, త్రిశాలకు రెండు సంధులను ఉండును, శాల లేని దిశయందు, గోడనుపెట్టి, అందు ద్వారముంచవలెను –

-: త్రిశాలా లక్షణమ్ [సమరాంగణే] :-

హిరణ్యనాభం సుక్షేత్రం, ధుల్లీ పక్షఘ్న మేవచ,
హిరణ్యనాభ ముత్క్రుష్టం, హీనముత్తర శాలయా॥ ౨౦
తత్పూర్వస్య ప్రదంభస్తు సుక్షేత్రం పూర్వయావినా।
సుక్షేత్రం లక్షణోపే తమ్మృద్ధివృద్ధిప్రదం విభో॥ ౨౧
ధుల్లీ దక్షిణయాహీనా, శాలయావిత్తనాశనీ।
పక్షఘ్నం పశ్చిమాహీనం, వైరకృత్కులనాశనమ్. ౨౨

హిరణ్య నాభమనియు, సుక్షేత్రమనియు, ధుల్లీ యనియును, పక్షఘ్నమనియును త్రిశాలకు నాల్గు పేర్లుకలవు. ఉత్తర శాలాహీనమైన త్రిశాలకు, హిరణ్య నాభమని పేరు. ఇందు నివసించువారలకు ధనలాభముగల్గును. పూర్వశాలాహీనమైన త్రిశాల, సుక్షేత్రమనబడును. దీనియందు నివసించువారలకు వృద్ధిగల్గును. ౩ దక్షిణశాలాహీన త్రిశాల, ధుల్లీ సంజ్ఞబరగును. ఇందు ధననాశము గల్గును. ౪ పశ్చిమ శాలాహీన త్రిశాల, పక్షఘ్నమనబడును. ఇది వైరము కులనాశమును గలుగజేయును.

-: చతుశ్శాలా లక్షణమ్ (వ. సం) :-

చతుశ్శాలా చతుర్ద్వారైః సర్వతోభద్ర సంజ్ఞితా.
ఆయురారోగ్య విపులా, కీర్తి సంపత్ప్రదా నృణామ్। ౨౩

పశ్చిమద్వార సహితా। నన్ద్యావర్తాహ్వ యాభృశం
సుగంధవస్తు నిచయవస్త్ర రత్న పదస్సదా। ౨౩

ఉత్తరద్వార సహితా। శశ్వచ్ఛ్నాసుఖద కాహ్వయా।
అన్నపానాది నిఖిల, భోగసౌభాగ్య ప్రదా। ౨౪

ప్రాగ్ద్వారసహితాచైవ, స్వస్తికేతి ప్రకీర్తితా.
గజాశ్వపశు లోహాదిభూషణ శ్రీ ప్రదాన్నృణామ్।౨౫

దక్షిణద్వార సహితా, వర్ధమానాహ్వయాభువి.
తత్రిష్ఠ సర్వవస్తూని, వర్ధన్తే నైశియాసహా। ౨౭

చతుశ్శాలా మధ్యభాగే కుర్యాత్పూర్వముఖంగృహం।
గృహరాడితి విఖ్యాతం, సర్వసంపత్ప్రదం సదా। ౨౮

తద్గృహం యామ్యవక్త్రం చేత్కుబేర పదసంజ్ఞకమ్,
శశ్వత్కుబేర గృహవదాలయే సర్వసంపదామ్। ౨౯

ప్రత్యగ్వక్త్రం మందిరంచే, మహేన్ద్ర పదసంజ్ఞితమ్।
ఇన్ద్రవేశ్మేవ భా సర్వ, సంపద్యుక్తం తదైవతత్। ౩౦

ఉదఙ్ముఖం తత్సదనం। వారుణం పదసంజ్ఞితం,
సర్వరత్నాలయం గేహం, సర్వభోగ సుఖావహమ్।౩౧

ప్రాసాదోవాథ సౌధోవాతద్గృహే నైథవేద్యది,
తచ్చంద్ర శేఖరపదం, నిధీనామాలయం భృశమ్॥౩౨

నాల్గు శాలలుగలది చతుశ్శాలయనబడును ఈ శాలకు నలువైపుల ద్వారములున్నచో సర్వతోభద్రమనబడును. ఇందు నివసించువారలకు ఆయురారోగ్యకీర్తి సంపదలు గల్గును, ఈ

శాలకు, పశ్చిమద్వారం (అనగా ప్రధానసింహద్వారం)ఉన్న యెడల నంద్యావర్తమని పేరు. ఇందుండు వారలకు సుగంధ వస్త్ర రత్నలాభములు గల్గును. ఉత్తర సింహద్వారము గల ఈ శాలకు రుచకమనిపేరు. ఈశాల అన్నపానాది నిఖిల భోగభాగ్యముల నిచ్చును, తూర్పుద్వారమున్న ఈ శాలకు స్వస్తికమనిపేరు. ఇందు నివసించువారికి ఏనుగులు, గుర్రములు, మోటార్లు మొదలగు సంపదలనిచ్చును. దక్షిణద్వారముగల ఈ శాలకు వర్థమానమనిపేరు, ఇందుండు సర్వవస్తువులు లక్ష్మితో వృద్ధిపొందుచుండును. ఈ చతుశ్శాలకు మధ్యభాగమందు పూర్వముఖంగా కట్టిన గృహమునకు గృహరాజ్ అనిపేరు. ఇదియెల్లప్పుడు సర్వసంపదల నిచ్చుచుండును ఈ మధ్యగృహమే దక్షిణముఖంగా కట్టిన కుబేర పదమనబడును, ఇది యెల్లప్పుడు కుబేరుని గృహంవలె ధనాదులతో తు ల తూ గు చు ం డు ను. ఈ గృహమే పశ్చిమ సింహద్వారముగా కట్టిన మహేంద్రపదమని పించుకొనును. ఇది, ఇంద్రుని గృహంవలె ఎల్లప్పుడు సర్వసంపదలతో నిండియుండును. ఈ మధ్యశాల ఉత్తరముఖంగా నున్న వరుణపదమనబడును. ఇది సర్వ రత్నములతోను, ధనధాన్య భోగముల తోను. తులతూగుచుండును. ఈ చతుశ్శాలా విషయములు, మత్స్యపురాణమందు కించిద్భేదము కనుపించుచున్నది.

N. B: ఈ శాలలు పదిరకములుగా చెప్పబడినవి (అనగా ఏకశాల, ద్విశాల, త్రిశాల, ఇత్యాది) మరియు గుసులఘు

ప్రస్తారాది విధులచేతను, మరికొన్ని విధానములచేతను అనేక నామములు గల్గి బహు రూపముల నొందుచున్నవి.

ఈవిషయములు, వాస్తురాజవల్లభ, మయమతి, సమరాంగణాది గ్రంథములందు విపులముగ చెప్పబడియున్నవి. అట చూడ వగును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నిందు విరమించితిని.

(అర్థప్రసంగాత్)

-: నృపాదీనాం పంచపంచ గృహాణ్యాహ (బృ.సం) :-

ఆదౌ రాజ్ఞాం గృహప్రమాణమ్

ఉత్తమ మష్టాభ్యధికంహస్తశతంనృపగృహంపృథుత్వేన
అష్టాష్టోనాన్యేవంపంచసపాదానిదైర్ఘ్యేణ॥ 33

-: సచివగృహప్రమాణమ్ :-

షష్టిశ్చతుర్భిర్హీనా వేశ్మాని పంచసచివస్య
స్వాష్టాంశయుతః దైర్ఘ్యంతదర్ధతః రాజమహిషీణామ్॥ 34

-: సేనాపతి గృహప్రమాణమ్ :-

షడ్భిషడ్భిర్హీనా సేనాపతి సద్మనాం చతుష్షష్టిః
ఏవంపంచగృహాణి, షడ్భాగసమన్వితాదైర్ఘ్యమ్॥ 35

-: యువరాజగృహప్రమాణమ్ :-

షడ్భిషడ్భిశ్చైవం యువరాజస్యాపవర్జితాఽశీతిః
త్ర్యంశాన్వితాచదైర్ఘ్యం పంచ స్వదర్ధసదనుజానామ్॥

॥ సామన్తాదీనాం గృహప్రమాణమ్ ॥

నృపసచివాన్తరతుల్యం సామన్తప్రవరరాజపురుషాణామ్
నృపయువరాజవిశేషః కంచుకివేశ్యాకలాఢ్యానామ్॥ 32
అధ్యక్షాధికృతానాం సర్వేషాం కోశరతితుల్యమ్।
యువరాజమన్త్రివివరం కర్మాన్తాధ్యక్షదూతానామ్॥33

॥ దైవజ్ఞాదీనాంగృహప్రమాణమ్ ॥

చత్వారింశద్ధీనా చతుశ్చతుర్భిస్తు పంచయావదితి।
షడ్భాగయుతా దైర్ఘ్యం దైవజ్ఞపురోధసోభిషజామ్। 34
వాస్తుని యో విస్తారః సఏవ చోచ్ఛ్రాయః శుభదః
శాలైకేషుగృహేష్వపి విస్తారాద్ద్విగుణితం దైర్ఘ్యమ్॥35

॥ చాతుర్వర్ణ్యగృహప్రమాణమ్ ॥

చాతుర్వర్ణ్యవ్యాసో ద్వాత్రింశత్సాచతుశ్చతుర్హీనా।
ఆషోడశాదితి పరంన్యూనతరమతీవ హీనానామ్।36
సదశాంశం విప్రాణాంక్షత్రస్యాష్టాంశసంయుతం దైర్ఘ్యం
షడ్భాగయుతం వైశ్యస్యభవతిశూద్రస్యపాదయుతమ్ ॥ఇతి॥

–: సాధారణ మనుష్యాణాం గృహప్రమాణమ్ :–

గృహంచతుర్హస్తమితంప్రవృత్తాయానద్విరామాస్త
మితిప్రమాణమ్। తతః పరంభూపతిమందిరాణి యా
వచ్ఛతంచాష్టకరాధియుక్తమ్॥ 43

నాలుగుహస్తములు మొదలు 32 హస్తములవరకు వెడల్పు సాధారణ మనుష్య గృహముల కుండవలెను. 32 నుండి 108 హస్తములవరకు వెడల్పు రాజగృహముల కుండవలెను. వీటిని మందిరములని చెప్పుదురు. (గృ। శా। ప్ర। సమాప్తము)

గృహవాస్తు కల్పద్రుమమ్

మిశ్రప్రకరణమ్ 10

-: భిత్తి విచారః :-

పాషాణే పూర్ణగేహాని, భిత్తిర్మధ్యే తు ఇష్టికా,
మృత్తికా గర్భమాత్రేణ, విజ్ఞేనాయానాత్ర సంశయః।

-: అన్యత్ర :-

కాష్ఠపాషాణ యోర్బాహ్యం, ఇష్టికాయాం తదర్ధకం,
మృత్తికాగర్భ మాత్రంతు, ఇతి ప్రాహపరాశరః॥

-: పునరన్యదపి :-

పాషాణేసర్వతో బాహ్యం ఇష్టికాయాంతదర్ధకం,
మృత్తికాయాం పిండమాత్రమిత్యుక్తం బ్రహ్మయామళే

పాషాణములతో గట్టబడిన గృహము ఆయమునకు వెలుపల [అనగా పిండమునకు వెలుపల] గోడను పెట్టవలెను, ఇటుకల చే గట్టినగోడకు ఆయం మధ్యగానుంచవలెను. మట్టితో గట్టిన గోడ ఆయమునకు లోపల నుండవలెను.

-: వాస్తురాజవల్లభే :-

మధ్యేపర్యం కాసనేమందిరేచ దేవాగారే మంటపేభిత్తి బాహ్యే

మంచము, ఆసనము, మందిరములకు, మధ్యయందును, దేవతాగృహం, మంటపము, మొదలగువాటికి గోడల వెలుపలకును ఆయం వుండవలెనని కా.

N B: ఇట్లు చెప్పుటచేత గృహముయొక్క కట్టడమున కున్ను, పైన వేయబడే అంతస్థులకు బలముగనుండుటకున్నూ, పాషాణాది భేదములచే చెప్పబడెనని తెలియవలెను, శ్లో॥ పిండార్ధ్వహార్ధ్వభిత్తిఖా. అనెడు ప్రమాణముచే అయం గోడల లోపలకే (ఉలి లోపల) ఉండవలెనని చెప్పినకారిక, పాషాణాదులలో కట్టబడిన గృహమునకేనని చెప్పవలెను. మరియు, శిల్పరత్నమందు – శ్లో॥ గృహాణాంభిత్తి మధ్యేతు, శాలానాం తులథాథవేత్। ప్రాసాదానాంతు బాహ్యేతు, మధ్యే వాశయనాసనే॥ అని చెప్పుటచేత సామాన్యముగా గృహములన్నింటికిని అన్ని విధములైన గోడలందును, అయం గోడల మధ్యకే ఉండవలెననియును, దేవాలయాదులకు గోడలవెలుపలకు అయం నిలుపవలెననియును చెప్పబడినది. ఈ నియమము ఆంధ్రదేశమందు విశేషప్రచారములో నున్నది. ఔత్తరాహులు, పై విధముగనే [అనగా పాషాణ, ఇష్టికా, మృత్, భేదములచే] ఆదరించుచున్నారు.

–: విశేషగృహచింతామణౌ :–

అంగేషు వంగేషు కళింగదేశే సౌరాష్ట్రదేశే మగమధ్యదేశే
మరుజ్జలే సింధుగిరి ప్రదేశే, సభిత్తిమానంకథితంమునీంద్రైః
గ్రాహ్యం సగర్భం యదిమధ్యదేశే తథా పిశాగ్నిర్భృష్టవ
చోరయుద్ధం। ఉద్బంధనం ఘాతవిఘాత మేవఇదంహివాక్యం
కథితం వశిష్ఠైః॥ ౮

అంగ, వంగ, కళింగ, సౌరాష్ట్ర, మగధ, మార్వాడీ దేశము

లందును, సింధుగిరి ప్రదేశములందును, అగ్నిగోడలతో సహా ఆయమును గణించి గృహమును గట్టుచున్నారు. [అనగా సమిష్టి గణితము] మరియు, మధ్యదేశమందు మాత్రము ప్రధాన గర్భమునకే ఆయాదులను చూచు చున్నారు. అట్లు చూచుటవలన మధ్యదేశమందు, అగ్నిభయ, రాజభయ, యుద్ధాది ఘాతుకములకు లోనగుచున్నారు. అని వశిష్ఠవాక్యము [అనగా మధ్యదేశములో గర్భమాత్ర గృహమునకే ఆయాదుల విచారించు చున్నారుగాని, సమిష్టిని ఆయాదులను చూచుటలేదు, స్నానాది అష్ట విధగృహములున్నా, ఆయుస్థిరమైన పిండము లోపలనే ఉండవలెననియు, అట్లుచూచుటయే శ్రేయోదాయకమగుననియు, పై శ్లోకాభిప్రాయము.

—: పూర్వాది దిక్షుగృహవర్ధనే ఫలాని (బృ. సం) :—

ఇచ్ఛేద్యది గృహవృద్ధిం సమన్తాద్వృద్ధయేత్తుల్యమ్.
ఏకోద్దేశేదోషః, ప్రాగథవాప్యుత్తరే కుర్యాత్॥ ౫
ప్రాగ్భవతి మిత్రవైరం, మృత్యుభయం దక్షిణేనయది
వృద్ధిః। అర్థవినాశః పశ్చాదుదగ్వృద్ధిర్మనస్తాపః॥ ౬

పూర్వమందున్న గృహమును వృద్ధిచేయదలచిన యెడల [అనగా గృహపీఠమును] నాలుగుదిశలందును సమానముగా పెంచవలెనుగాని, ఒక వైపున మాత్రమే వృద్ధిచేయరాదు. ఒకవేళ అవసరమైనచో, తూర్పు, ఉత్తరదిశలందు మాత్రము అభివృద్ధి చేయవచ్చును. దక్షిణ పశ్చిమదిశలందు ప్రత్యేకాభివృద్ధి పనికిరాదు. మరియు తూర్పు అభివృద్ధిచేసిన మిత్ర

వైరము కల్గును. దక్షిణాభివృద్ధియైన, మృత్యుభయము, పశ్చిమాభివృద్ధియైన ధనక్షయం, ఉత్తరాభివృద్ధి మనస్తాపమున్ను కలుగజేయును.

N. B: ఈ నియమమునుబట్టి చూచినను గృహవిస్తారము నాల్గు గజములే ఉండవలెనని కనుపించదు. అట్లైనచో గర్భమునకు నాల్గుప్రక్కలందును. అభివృద్ధిచేయుట అసందర్భమగుననియు తెలియవలెను. మత్స్యపురాణమందు ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా 8 దిక్కులందును వృద్ధిచేయుట మంచిదిగాదని చెప్పెను.

-: తథాచ మత్స్యపురాణే ౨౫౬ అధ్యా ౨౫ శ్లోకప్రభృతిః-

దిక్షు పూర్వాదికుల నాశస్స్యాన్న చ సంవర్ధయేద్గృహమ్।
యదిసంవర్ధయేద్గేహం। సర్వతశ్చైవ వివర్ధయేత్॥

పూర్వేణ వర్ధితంవాస్తు। కుర్యాద్వైరాణి సర్వదా।
దక్షిణేవర్ధితంవాస్తు, మృత్యవేస్స్యాన్న సంశయః॥ ౮

పశ్చాద్వివృద్ధిం యద్వాస్తు, తదర్థక్షయకారకమ్.
వర్ధాపితం తథాసౌమ్యే, బహు సంతాపకారకమ్॥ ౯

ఆగ్నేయే యదివృద్ధిస్స్యాత్తదగ్నిభయదంభవేత్। ౧౦
వర్ధితం రాక్షసే కోణే, శిశుక్షయకరంభవేత్।

వర్ధాపితంతు వాయవ్యే, వాతవ్యాధిప్రకోపకృత్। ౨
ఈశాన్యామన్నహాని స్యాద్వాస్తౌ సంవర్ధితేసదా। ౧౧

తాత్పర్యము సులభము.

-: అన్యోవిశేషః (శ్లో. ౨). :-

వాస్తుక్షేత్రాదవాక్ప్రత్యగ్దిశి నైవగృహం రచేత్।
ఉత్తరస్యాంతు పూర్వస్యాం గృహాత్పూర్వ్య గృహం రచేత్॥
సదోష్ణచ్ఛద్గృహాత్తరాధిక భువి ప్రత్యక్తథా దక్షిణే।
గేహంవా శుభచేచ్ఛ భావభవనం సత్కర్మణాంసిద్ధయే
మాండవ్యాదిమునీంద్ర గర్గప్రథ వాపసం వదంతీతిచ
సంశోధ్యనగృహం రచేచ్ఛుభయాత్రావ్యాదికర్మాళలే॥౧౪

వాస్తుక్షేత్రమునకు (అనగా పూర్వగృహమునకు) దక్షిణదిశయందును, పశ్చిమదిశయందును, మరియొక గృహమును నిర్మించరాదు. ఉత్తరదిశయందును, పూర్వదిశయందును. నూతన గృహనిర్మాణమును చేయవచ్చును. మరియు పూర్వ రచిత గృహమునకు దక్షిణ దిశయందును, పశ్చిమ దిశయందును నూతనగృహమును కట్టదలచినచో పూర్వగృహముయొక్క యెత్తునకు రెట్టింపుదూరమున కట్టుట మంచిది. శుభకర్మలు సిద్ధించును. అని ఇట్లు మాండవ్యాది మహర్షులు చెప్పిరి.

●గృహనిర్మాణార్థం ఇష్టికా ప్రమాణం వర్ణానుక్రమేణ (వి.క.ప్ర)

శిలాప్రమాణం క్రమశః ప్రదిష్టం వర్ణానుపూర్వ్యేణ తథాం
గుళానాం। అష్టైకవింశాత్ ఘనవిర్యానందావిస్తారకే వ్యా
సమితింతదర్ధం॥ తదర్ధమానం త్వధపిండికాస్యాద్యూర్ధ్వా
ధికాన్యూనతరానకార్యా। ప్రమాణహీనాసుతనాశకా
రిణీ వ్యంగాన్వయం భ్రష్టవివర్ణదేహః, ధనార్తిదాప్రస్త
రగే హమానేకార్యాశిలాశిల్పజనానుకూలాః ౧౫

ఇటుకల ప్రమాణము బ్రాహ్మణులకు 21 అం॥ పొడవు 10½ అం॥ వెడల్పు 5¼ అం॥ ఎత్తునుండవలెను. క్షత్రియులకు 17 అం॥ పొ॥ 8½ అం॥ వెడల్పు. 4¼ అం॥ ఎత్తు నుండవలెను. వైశ్యులకు 13 అం. పొ. 6½ వెడల్పు 3¼ ఎత్తున్నూ శూద్రులకు 9 అం॥ పొడవు 4½ వెడల్పు 2¼ ఎత్తున్నూ ఉండవలెను. ఈ చెప్పబడిన విధికి తక్కువప్రమాణంగాని ఎక్కువగాని పనికిరాదు. ప్రమాణముకంటె హెచ్చుతగ్గులున్న ఇటుకలు పుత్రనాశమును చేయును. భిన్న భిన్నములైన ఇటుకలు ధనప్రదమును, బాగుగా కాలనిఇటుకలు ధనసంబంధమైన దుఃఖమునిచ్చును. ప్రాసాదాదులకు కావలసిన శిలలు, ఇష్టికలు, శిల్పి అనుకూలమగునట్లు చేయవచ్చును. (అనగా అలంకారములు చిన్నచిన్న పనులు మొదలగునవి చేయుటకును (శారీరపాలాస్త్రి) ప్రమాణంకంటె హెచ్చుతగ్గులున్నను మంచిదని తాత్పర్యము).

—: ఉత్తమాదిభేదేన (వాస్తురాజవల్లభే) :—

దైర్ఘ్యేచంద్రకళాంగులోత్తమశిలామధ్యాంగులేనాఽధమా
వ్యాసోదిక్షవథాభృదుచ్ఛ్రితిరస్యౌత్యం తేనవిస్తారతః॥

16 అంగుళములు పొడవు 10 అం. వెడల్పు ఉన్న ఇటుకలు ఉత్తమం 15 అం. పొ 9 అం. వెడల్పు మధ్యమం 14 అం. పొ. 8 అం, వెడల్పుగల ఇటుకలు అధమం అనియు ఈ మూటియొక్క ఎత్తున్నూ వాటి వెడల్పులకు మూడువ వంతుగా నుండవలెననియును తాత్పర్యము.

-: అన్యత్ర విశేషః :-

విజయామంగళా చైవ నిర్మలా సుఖదేతి చ।
చతుర్థా చేష్టికాః ప్రోక్తాః గృహే చ వసుగాలయోః॥
తిథ్యంగులా నివిజయా మంగళా సప్తచంద్రకైః
పక్షేష్వభిర్నిర్మలా స్యాత్సుఖదా రామపక్షకైః॥ ౧౫
ప్రమాణమిష్టికాయాశ్చ గర్గాద్యైర్మునిభిః స్మృతమ్

15 అం. పొడవుగల్గిన ఇటుకకు విజయా అనిపేరు. 17 అం. ఇటుకకు మంగళా అనియును 12 అం. ఇటుకకు నిర్మలా అని యును, 28 అం. ఇటుకకు సుఖదా అనియును పేర్లు. ఈరీతిగా గర్గాది మహార్షులచే చెప్పబడినది.

-: ప్రాసాదాది విశేషః (వి.ప్ర) :-

ప్రాసాదాదివిధానేన కర్తవ్యాః సుమనోహరాః
చతురస్రాః సమాః కృత్వా సమస్తాన్యస్తసంమితాః॥ ౧౬

ప్రాసాదాదులకు (అనగా రాజభవన దేవాలయాదులు) కావలసిన శిలేష్టికలు పొడవు, వెడల్పు, ఎత్తున్నూ సమాన ముగా ఒకహస్తప్రమాణమున ఉండవలెను.

-: భి త్తి స్థా ప న వి ధిః :-

జ్ఞాత్వైవం నిఖనేన్నృపాధిక భువం యావజ్జలాన్తస్తరో
యావద్వా పురుషస్తతః శిరస్తుల్యాశ్మభిః పూరయేత్

పూర్వోక్త ప్రకారముగా గోడలు పెట్టవలసిన ప్రదేశమును నిర్ణయించుకొని కించి దధికముగా ప్రదేశమంతయును. జలాం

తముగాని, పురుష ప్రమాణంవరకు గాని (120 అం.) రెండవ రంగుగలమట్టి కనుపించువరకుగాని త్రవ్వి, కోతితలఅంత ప్రమాణమైన రాళ్ళచే నింపవలెను.

(అనగా కాంక్రీటు బాగుగ చేసిన పునాదికి బలమని తెలియుచున్నది. దీనినిబట్టి చూడగా కంకర హెచ్చుతగ్గులు లేక సమానమైన ప్రమాణంగా ఉండవలెననికూడ తెలియుచున్నది.

-: భిత్తి ప్రమాణం (గర్గః) :-

విస్తారః షోడశాంశేనగృహా భిత్తిం ప్రకల్పయేత్.
హీనాధికా నకర్తవ్యా, గృహాభర్తుర్న శోభనా॥ ౨౧

గృహవిస్తారమునకు 16వ వంతుకు సమానముగా గోడయొక్క వెడల్పు ఉండవలెను.

N B: ఈ చెప్పబడిన విధికూడా మట్టితోను, పచ్చిఇటుకల చేతను కట్టబడిన గోడ విషయమేగాని, రాయి, పండుఇటుకలు వగైరాలతో కట్టబడిన గోడల విషయం కాదని.

-: (బృ. సం) :-

వ్యాసాత్ షోడశభాగః సర్వేషాం సద్మనాంభవతిభిత్తిః,
పక్వేష్టికాకృతానాం. దారుకృతానాంతు నవికల్పః॥౨౨

అని చెప్పబడియున్నది.

-: గృహే ఆమపక్వేష్టికాది సంయోగనిషేధః :-

నవమం పురాణయుక్తం నవక్వమామేన సంయోజ్యమ్॥

క్రొత్త ఇటుకలు, పాతఇటుకలు కలిపి గోడను గట్టరాదు. పచ్చి

ఇటుకలు, పచ్చిఇటుకలు కలిపిన్ని గోడను గట్టరాదనియును తెలియవలెను.

-: ఆవశ్యకే విధిః :-

ఆమేష్టకాస్య ధర్మ్యేయా, పక్వేష్టచిను యాత్తతః,
పక్వేష్టకాస్య ధర్మ్యేయా యదుద్దిష్టము పరీక్షకాః॥ ౨౫

అభావ పక్షంలో ముందుగా పచ్చిఇటుకలచే గట్టి ఆపైన పండు ఇటుకలతో గోడను. దానిపైన పచ్చిఇటుకలు. ఆపైన పండు ఇటుకలు. ఈ రీతిగా గోడను కట్టుకొనుట మంచిది.

-: గృహోచ్ఛ్రయప్రమాణమ్ (బృ. సం) :-

విస్తారః షోడశాంశః సచతుర్హస్తో భవేద్గృహోచ్ఛ్రాయః
ద్వాదశభాగేనోనో భూమౌ భూమౌ సమస్తానామ్॥ ౨౬

గృహముయొక్క వెడల్పులో 16వ భాగమందు 4 హస్తములు కలిపినచో ఎంత ప్రమాణమగునో అంత పరిమాణము గృహముయొక్క ఎత్తుఉండవలెను. మరియు పైన వేయబడు అంతస్థులకు క్రిందిభాగం కంటె 12వ వంతు ఎత్తు తక్కువగా నుంటూ ఉండవలెను -

-: నూతన పురాతన కాష్ఠాది సంయోజనఫలమ్ :-

నూతనే నూతనం కాష్ఠం, జీర్ణేజీర్ణం ప్రశస్యతే,
జీర్ణేచనూతనం కాష్ఠం, నోజీర్ణంనూతనే గృహే॥ ౨౭

అన్యవేశ్మ స్థితందారునై వాన్యస్మిన్ ప్రయోజయేత్,
వర్తతేని వసేత్కర్తా వసన్నపిసజీవతి॥ ౨౮

ఇష్టికాలోహ పాషాణ మృత్తికా శీర్ణమాయసం,
తృణంపత్రం బుధైః ప్రోక్తం, దారునూనం గృహాయసై

నూతనగృహమందు, నూతనకాష్ఠమును, పురాతన గృహమందు పురాతన కాష్టమును చేర్చికట్టుట శుభకరము. పురాతన గృహమందు నూతన కాష్ఠమును చేర్చుట శుభకరమైనదిగాని నూతనగృహమందు పురాతన కాష్ఠమును చేర్చరాదు. ఒకరి గృహమందున్న దూలములు వగైరాలు మరియొకరి గృహమునకు వినియోగించరాదు. ఇట్లొనర్చిన గృహమందు నివసించుకర్తకు హానిగల్గును. మరియు ఇటుకలు లోహములు, రాళ్ళు, మట్టి, ఆకులు, గడ్డి, కాష్ఠములు అన్నియున్నూ తన గృహమందు క్రొత్తవియే సమకూర్చవలెనుగాని పాతవి పనికిరావు —

—: గృహస్యాన్నత లక్షణమ్ :—

స్యాదున్నతిః పూర్వవతేనరాణాం, వాస్తోధనం దక్షిణ
భాగతుంగే। క్షయోధనానాం వినతే ప్రతీచ్యాం ఉచ్చై
ర్వినాశో ధృవముత్తరేణ॥ ఇతి

గృహము తూర్పుదిశయందు పల్లముగా నున్నచో యజమాని అభివృద్ధిగానుండును. దక్షిణభాగం ఎత్తుగానున్న విశేష ధనలాభము, పశ్చిమదిక్కున పల్లముగా నున్నచో ధనక్షయమగును. ఉత్తరదిక్కున ఎత్తుగానున్నచో వినాశమగును. గాన పశ్చిమ దక్షిణ దిశలందు గృహము ఎత్తుగాను, తూర్పు ఉత్తరదిశలందు పల్లముగాను, ఉండుట శుభకరమని తాత్పర్యము.

-: సోపానవిధిః (మెట్లు) వా. శా. వ :-

భూమ్యారోహణ మూర్ధ్వతస్తు పరిప్రాగ్దక్షిణం శస్యతే,
ద్వారంతూర్ధ్వభవంచ భూమిరపరాప్రాస్యార్క-భాగైః క్ర
మాత్, ప్రాసాదేచమఠే నరేంద్రభవనే శైలస్య భోగృహే
తస్మిన్ భిత్తిషుబాహ్య కాపుశుభదః ప్రాగ్భూమికుంభ్యాం
తథా॥ ౨౦

మేడల పై అంతస్థులకు వెళ్లుటకుగాను మెట్లను గట్టునప్పుడు, గృహమునకు పశ్చిమోత్తర భాగములందు ప్రారంభమై దక్షిణావర్తముగ గట్టవలెను. మెట్లకు పైభాగమున పెట్టబడే ద్వారము తూర్పు దక్షిణదిశలవైపుకు ఉండవలెను. మెట్లకు క్రిందనుండే ద్వారంకంటె పైనవుండే ద్వారము 12వ వంతు తక్కువగా నుండవలెను. క్రిందనున్న అంతస్థుకంటె పై అంతస్థుకూడా 12వ వంతు తక్కువగా నుండవలెను. మరియు దేవాలయము, మఠము, రాజగృహములు మొదలగువాటికి శిలతో ద్వారమును చేయవచ్చును. గాని సాధారణ గృహములకు శిలతో చేయబడిన ద్వారములు పనికిరావు. ఒకవేళ చేసిన మొదల గోడలకు వెలుపల పెట్టిన శుభమగును. N B: దేవాలయాదులకు శిలతో చేయవచ్చును. గృహాదులందు శిలతో పనికిరాదనే విషయం ద్వారవిషయమని మరచి కొందరు. కావు రాయితో సామాన్యగృహములనే కట్టరాదని నిందింతురు. గాని, పీడ...

కోటిఘ్నం. తృణజేపుణ్యం మృణ్మయే దశసంగుణం
ఇష్టకే శతకోటిఘ్నం, శైలేఽనంతఫలంభవేత్ । ౩౧

అనెడి గృహనిర్మాణమాహాత్మ్య రూపమగు శ్లోకార్థమును గుర్తెరుగుడు –

–: భూమికానాం సంఖ్యా నిర్ణయః [వా. రా. వ.] :–

భూమీక్లోదయం రుద్రసంఖ్యా ప్రమాణం తుల్యానేష్టావర్ధ
మానాః శుభాస్స్యుః॥ ౩౧

తా॥ మేడల అంతస్థులు 11 వరకు ఉండవచ్చును. మరియు అంతస్థులు బేసిగానున్న శుభము. సరిసంఖ్యగానున్న యశుభమునగును –

–: పిండమధ్యే ఉపగృహాణ్యష్టౌ (కాలామృతే) :–

ప్రాచ్యాంస్నాన గృహంచపాక సదనం వహ్నౌతుప
శ్యాలయో యమ్యాయా మథశస్త్ర సద్మదను శేభు
జ్యాలయః పశ్చిమే। వాయవ్యాం పశుమందిరం శుభ
కరంధంఢార వేశ్మోత్తరే। శైవే దేవగృహం, ప్రశస్తమ
ఫలం, స్వస్వాయకార్యం సదా। ౩౩

తూర్పున స్నానగృహమును, ఆగ్నేయమున వంటయిల్లున్ను దక్షిణంబున శయనగృహమును, నైఋతిదిక్కున ఆయుధ గృహమును, పశ్చిమంబున భోజనగృహమును, వాయవ్యమున పశుశాలయు, ఉత్తరంబున ధనశాలయు, ఈశాన్యమున దేవతా పూజాగృహంబును గట్టిరేని, శుభకరంబులగును. ఈ చెప్పబడిన గృహములన్నింటికిన్ని వాటివాటి కనుకూలమగు నాయములు సరిగ గట్టవలెను. [అనగా శ్లో॥ శ్రీగృహేత్ర ధ్వ

జ॥ శార్యోర్ధూమస్త్వైవ మహానసే। సింహాన్నిద్రాగృహే కా ర్యః] ఇత్యాదులు.

N B: ముందుగా విశాలమగు సమిష్టి పిండమునకు ఆయాది శుద్ధులనరింగి తమపరి ప్రత్యేక ప్రత్యేక ఆయాదులనీ అష్టగృహములకున్నూ సరిచూచుకొనవలెనని తెలియవలెను.

-:విద్యామాధవీయే గ్రహాష్టకవర్గవశాత్ గృహస్థాననిర్ణయః:-

రవేర్గేహార్చనాస్థానం, శశాంకాద్జల సంశ్రయః
భౌమాన్మహానస సంస్థానం, శుక్రస్య శయనాలయం,
మన్దస్యోత్కరస్థానం శ్రేష్ఠం బహ్వష్టరాశికమ్॥ 3౮

సూర్యాష్టకవర్గులో ఎక్కువ బిందువులు గలరాశి ఏ దిశయం దుండునో, ఆ దిశయందు దేవతాపూజా గృహమును ఇక్షే చంద్రరాశ్యధిక బిందుస్థానమందు భావి మొదలగు జలాశ్రయ మును, అంగారక రాశియందు వంట యిల్లును, శుక్రరాశి యందు శయనగృహమును, శనిస్థానమందు ఉత్కరస్థానమును, [పాకీదొడ్డి వగైరాలు] పెంటకుప్పలు నిర్మించుకొనవలెను.

-| గమనిక |-

పుష్కరిణీ దేవకులం చేష్టం కల్ప్యమమశ్శ్రుతి,
అశుభావి దిక్షుకథితా, పూర్వోత్తరయో శ్శుభావైవ

అనగా పై శ్లోకమందు "నైరృతే దేవగృహం" అని చెప్పియుండుట చేత ఈశాన్యమున దేవతాగృహం పనికివచ్చునని చెప్పియున్నది. ఈశ్లోకమందు విదిక్కులయందు దేవగృహం పనికిరా

దని చెప్పినవిషయము గృహమునకు వెలుపలయున్న దేవాల యాదుల విషయమని తెలియవలెను -

:అథరాజ్ఞాం నైమిత్తికగృహస్థాన విశేషమాహ(కాలామృతే):

ఇంద్రాగ్న్యోరథ మంథనస్యసదనం ఘాతం యమాగ్న్యో
ర్గృహం। దైతేయాంతకయోః పురీషసదనం, విద్యా
గృహం మధ్యమే। రక్షోవారుణయోశ్చ, రోదనగృహం
స్తోయేశవాయవ్యయోః। ర్త్యర్థ్యే కామగృహం కుబేరమరు
తోః కుర్యాత్సదా భూపతిః। కౌబేరీశ్వరయోశ్చ నై
ద్యభవనం శాక్రేశయోస్సూతికమ్। 37

ప్రాగాగ్నేయదిక్కులకుమధ్యభాగమున పెరుగుచిలుకుటకును,దక్షిణాగ్నేయ మధ్యభాగమున ధాన్యమును దంపుటకును, నిరుఋతి దక్షిణములకుమధ్య మూత్రాద్యుత్సర్జనమునకును, నైఋతి పశ్చిమములమధ్య విద్యాభ్యాసమునకును, పశ్చిమ వాయవ్యములకు మధ్యరోదనంబునకును, ఉత్తరవాయవ్యములకు మధ్యభాగమున క్రీడించుటకును, ఈశానోత్తర మధ్యభాగమున నైవేద్యమునకును, ప్రాగీశాన్యములకు మధ్యభాగమున ప్రసూతికిని. రాజులకు నైమిత్తికా గృహముల నేర్పరచవలెను.

-: పిత్రాదీనాం గృహస్థాన నిర్ణయః (వ. సం) :-

స్వగృహాత్ పశ్చిమేయామ్యేపితుః స్యాగ్రజమందిరమ్

తన గృహమునకు పశ్చిమ దిక్కునగాని, దక్షిణదిశయందు గాని, తండ్రి జ్యేష్ఠసోదరులు మొదలగువారి గృహములుండవలెను -

-: నారదోక్తి :-

పితృవత్స్వగ్రజంగేహం పశ్చిమే దక్షిణేపివా। 32

-: అన్యచ్చ :-

స్వపితుః స్వస్యభ్రాతుర్వాగృహం దక్షిణపశ్చిమే
కృతంవృద్ధికరం ప్రోక్తం అన్యథాహాని మాదిశేత్ ॥

-: కాలామృతేపి :-

జ్యేష్ఠభ్రాత్రు పితృవ్యమాతృభవనం స్వస్మాద్యమేపశ్చిమే।

తాత్పర్యము సులభము.

-: స్తంభసంఖ్యాదివిషయః [వ. సం.] :-

గృహపాదాః గృహస్తంభాసమాః కార్యాశ్చనాఽసమాః॥

-: సమరాంగణేపి :-

సమకాయం సమద్వారం సమవంశంతు కారయేత్ ।

గృహపాదములు, గృహస్తంభములు పైన వేయబడే కడ్డీలు, వాసములు, సమసంఖ్యగా నుండవలెను. గాని, బేసి సంఖ్య పనికిరాదు.

-: అన్యోవిశేషః (గ్రంథాంతరే) :-

గృహేకాష్ఠం సమంశ్రేష్ఠం అలిందే విషమంశుభంకరం

గృహమందు దూలములు వగైరాలు సరిసంఖ్యగా నుండవలెను. వసారాలయందు వేయునవి బేసిగానుండవలెననియు తా॥

-: గృహేదీపస్థానమ్ (వాస్తు రాజవల్లభే) :-

దీపాలయోదక్షిణ దిగ్విభాగేసదా విధేయోఽగ్నలయోపసమేతః
వామేచమధ్యేనశుభాయగేహేసురాలయోవాయుదిశీష్టసిద్ధ్యై

దీపస్థానము గృహ దక్షిణభాగమందున్న శుభము. గృహవామ భాగమందు దేవతాస్థానము మంచిది.

-: గృహేశాస్త్రాద్య ప్రతిమాది విషయః (జ్యోతిర్నిబంధాభరణే):-

గృహేనరామాయణ భారతాహవం। చిత్రంకృపాణాహవ
మిన్ద్రజాలికమ్। శిలోచ్చయారణ్యమయం సుదారుణం। భీ
ష్మం కృతాఽక్రందనరంత్వ సంబరమ్॥ ౪౨

వారాహశార్దూల శివాప్లవాకవా। గృధ్రాభినోలూక కపో
తవాయసాః। నస్యేనగోధా బకకాదిపక్షిణో, విచిత్రితానో
శరణే శుభావహాః॥ ౪౩

గృహమందు రామాయణ, మహాభారతముల యందున్న యుద్ధచిత్రములను, ఖడ్గయుద్ధము చేయుచున్నట్లున్న చిత్రములను, భయంకర రాక్షసాది మొదలుగాగల చిత్రములను, చిత్రింపరాదు. మరియు వరాహము, పెద్దపులి, నక్క. సర్పము, గ్రద్ద, గుడ్లగూబ. పావురము, కాకి, బల్లి. కొంగ మొదలగు పక్షుల చిత్రములున్నా గృహమందు చిత్రించుట మంచిదిగాదు.

-: ఊర్ధ్వతలాదీనామాయాది విషయః [న. సం] -:

గృహోపరిగృహాదీనామాయమాత్రం ప్రకల్పయేత్,
నషడ్వర్గం కింకుమపి స్థాపయేదాయ సద్మని॥ ౪౪

గృహమునకు పై భాగమున వేయబడే అంతస్థులకు ఆయము మాత్రమే కుదిరిన చాలును. షడ్వర్గుతో గాని శంకుస్థాపనతో గాని పనిలేదు –

: జలప్రవాహ నిర్ణయః (వాస్తుశాస్త్రే) :–

శుభం మృత్యుశ్చ నిర్ధనం క్షయంచ పుత్రనాశనమ్,
సుఖంచరాజ్య సంపదో ధనంక్రమేణ పూర్వతః॥ ఇతి

గృహములోనుండి బయటకు నీరుపోయేటందుకు, ఏర్పరిచే తూము గాని, స్థలమందున్న నీరు, వెలుపలకు వెళ్ళుటకు పెట్ట బడే తూముగాని, ప్రాగాది దిశలందుండిన, గలిగెడి ఫలము: ఈదిగువ చక్రమున చూచిన తెలియును.

పూర్వ	అగ్ని	దక్షిణ	నైఋతి	పశ్చిమ
శుభం	మృత్యు	నిర్ధన	క్షయ	పుత్రనాశ

వాయవ్య	ఉత్తర	ఈశాన్య	దిశా
సుఖ	రాజ్యసంపద	ధనలాభ	ఫలం

: తథా చాన్యత్ :–

ధనంధాన్య మీశానవాయవ్యకోణే, తథా చోత్తరే చోత్త
మం మంగళం స్యాత్। నృణామాలయే వారిసంచారణా
ర్థం బిలం కర్తుమాహుర్బుధా దేవభృందా॥ ఇతి

శాస్త్రవాక్యము సులభము.

N. B: కొందరి మతములో అగ్ని, నిఋతి, దక్షిణదిశలు వదలి మిగిలిన అన్నిదిశలు మంచివని చెప్పిరి మరికొందరు, పశ్చి

మ దిశకూడా పనికిరాదని చెప్పిరి. కాలామృతమందు తూర్పు ఈశాన్య ఉత్తర దిక్కులుమాత్రమే శుభమని చెప్పెను. ఇట్టి విషయమున దేశాచారము ననుసరించుట శ్రేష్ఠము.

-: గృహనిర్మాణే ప్రశస్త కాష్ఠాని :-

శ్రీపర్ణీరోహిణీశాకం సద్రుశ్చ సరలాః శుభాః,
పతంగలోధ్ర శాలాఖ్యాస్తాలా స్తునకశింశపాః॥ ౮౭

చందనాశోక బదరీమధూకాశ్చ కదంబకాః,
ప్రశస్తాశ్చశమీ నింబబిల్వావర్జ్యం గృహాన్తికే॥ ౮౮
గేహే దారుగుణైర్యుక్తై గృహాకర్మణియుజ్యతే॥

గుమ్మడు, రోహిణి, టేకు, మద్ది, తెగడ, పతంగ. లొద్దుగ శాల. మద్ది, చందన, ఇనుగుడు, అశోక, రేగు, ఇప్ప, కడిమి, ఈ వృక్షములు గృహమునకు శ్రేష్ఠములు, జమ్మి, వేప, మారేడు వృక్షములు గృహ సమీపమున నుండరాదు. గృహమునకు పనికివచ్చెడి వృక్షదారువులచే గృహమును నిర్మించవలెను -

-: అశుభా వృక్షాః :-

ప్లక్షోదుంబర చూతాఖ్యా నింబస్నుహీవిభీతకాః,
దగ్ధాః కంటకినోవృక్షా, వటాశ్వత్థక పిత్థకాః, ।౮౯।
అగస్తి శిగ్రుతాలాఖ్యా స్తింత్రిణీ కాశ్చనిందితాః,
అన్యేచగృహ నిర్మాణే, త్యాజనీయాఃపరా ద్రుమాః॥

జువ్వి, మేడి, మామిడి. వేప, జెముడు, ముషిణి, తాలిస చెట్లు, ముండ్లచెట్లు, మర్రి, వెలగ, రావి, అవిశె, మునగ,

కాడి, చింత ఈ వృక్షములు గృహమునకు యోగ్యములైన విగావు. మిగిలిన వృక్షములు సామాన్యముగా గ్రహింప వచ్చును.

—: వ రా హో క్తి :—

పితృవనమార్గసురాలయవల్మీకోద్యానతాపసాశ్రమజాః
చైత్యసరిత్సంగమసంభవాశ్చ ఘటతోయసిక్తాశ్చ, ।౫౧।
కుంబ్జానుజాత వల్లీనిపీడితా వజ్రమారుతోపహతాః,
స్వపతిత హస్తినిపీడిత శుష్కాగ్ని ప్లుష్టమధునిలయాః,
తరవో వర్జయితవ్యాః శుభదాః స్నిగ్ధపత్రకుసుమఫలాః ॥

శ్మశానమందు బుట్టినవి, మార్గములందున్నవియు, పుట్టల యందున్నవి, కోటలయందున్నవి, తాపసాశ్రమము లందున్నవియు, చైత్యస్థమందున్నవి, నదీసంగమ ప్రదేశము లందున్నవి, తానుబెంచిన వృక్షములు, పొదరిండ్లయందున్న వియు, తీగెలచే నావరింపబడియున్నవియు, పిడుగుబడినవి గాలివలన పడిపోయినవి. నీచులచే గొట్టబడినవి. ఏనుగులు మొదలగువానిచే పీడితమైనవి. ఎండినవి, కాలినవి, తేనెతుట్టెలు పట్టినవియునగు వృక్షములు గృహమునకు పనికిరావు.

—: వి శే ష ః (విశ్వకర్మప్రకాశే) :—

ఏకజాత్యైర్ద్విజాత్యైర్వా త్రిజాత్యైర్వామహీరుహైః,
కారయేత్సర్వగేహేషు, తదూర్ధ్వం నైవకారయేత్ ॥
ఏకదారుమయాగేహాః, సర్వకల్యాణకారకాః,
ద్విజాత్యా మధ్యమాః ప్రోక్తాః, త్రిజాత్యాఅధమాస్మృతాః ॥

ఒకటి, రెండు, మూడు వృక్షదారువులచే గృహములను కట్టు కొనవచ్చును. మరియు ఒకజాతిదారువుల నుపయోగించిన శల్యదోషపరిహారమగును. రెండు జాతులైన మధ్యమము, మూడుజాతులైన అధమపక్షమనియు చెప్పబడినది –

–: వృక్షచ్ఛేదన ముహూర్తః (వి. ప్ర) :–

ద్వ్యంగరాశిగతేసూర్యే మాఘేభాద్రపదే తథా,
వృక్షాణాంఛేద నంకార్యం సంచయార్థం నకారయేత్,
సింహేనక్రేచదా రూణాంఛేదనం నైవకారయేత్,
యేమోహాచ్ఛ ప్రకుర్వన్తి తేషాం గేహేగ్నిశోభయమ్॥౧౬॥

ద్వి స్వభావరాసులందు (3–6–9–12) సూర్యుడుండగా విశే షించి భాద్రపద మాఘమాసములందు వృక్షములను ఛేదిం చుట శుభమగును. వీట్లయందు, సంచయముకొరకు కొట్టుట మంచిదిగాదు. సింహరాశియందును, మకరరాశియందును, సూర్యుడుండగా గృహమునిమిత్తము చెట్లనునరకుట మంచిది గాదు. మోహవశమున ఛేదించినయెడల, ఆదారుగృహ ములకు అగ్నిభయము గల్గును.

–: వృక్షచ్ఛేదనే నక్షత్రాణి :–

సౌమ్యంపునర్వసుం మైత్రంకరం మూలోత్తరత్రయం,
స్వాతీచశ్రవణం చైవవృక్షాణాం ఛేదనేశుభమ్॥ ॥౧౭॥

మృగశిర, పున, అనూ, హస్త, మూల, ఉఫ, ఉషా, ఉభా స్వాతి, శ్రవణం, ఈ నక్షత్రములందు చెట్లను నరకుట శుభ దాయకమగుచున్నది –

—। వృక్షచ్ఛేదనవిధిః (వరాహః) ।—

రాత్రౌ కృత బలిపూజాం ప్రదక్షిణం ఛేదయేద్దివా వృక్షం ।
ధన్యముదక్ప్రాగ్వదనం నగ్రాహ్యోఽన్యథా పతితః ॥ ౫౮ ॥

రాత్రియందు వృక్షమునకు బలివేసి, పూజనుచేసి ప్రాతఃకాలమందు ప్రదక్షిణ క్రమముగనన్ను నరకవలెను. కొట్టిన వృక్షము తూర్పు, ఉత్తరదిశలవైపుకు పడినయెడల శుభము. ఇతర దిశలందుపడిన స్వీకరింపరాదు. విశ్వకర్మ ప్రకాశికయందు, పశ్చిమ ఈశాన్య దిశలయందుకూడా శుభమనిచెప్పెను.

—: వృక్షప్రార్థనా (బృ. సం.) :—

యానీహ భూతాని వసన్తి తాని, బలింగృహీత్వా విధివత్ప్రయుక్తం ।
అన్యత్ర వాసం పరికల్పయంతు క్షమంతు తే చాద్య నమోఽస్తు తేభ్యః ॥ ౫౯ ॥

వృక్షం ప్రభాతే సలిలేన సిక్త్వా, మధ్వాజ్యలిప్తేన కుఠారకేణ ।
పూర్వోత్తరస్యాం దిశి సన్నికృత్య ప్రదక్షిణం శేషమతో విహన్యాత్ ॥ ౬౦ ॥

ఈవృక్షమందున్న భూతగణము నేచేయుబలిని గ్రహించి మరియొక స్థానమునకు వెళ్లుదురుగాక, నేను చేసిన కృత్యమును క్షమింతురుగాక, అని నమస్కరించి, ప్రాతఃకాలమున వృక్షమును జలముచే తడిపి గొడ్డలికి తేనె, నెయ్యిపూసి ప్రదక్షిణక్రమముగ నరకుట ప్రారంభించవలెను.

-: కాష్ఠ సంస్కారః :-

కాష్ఠంనో భక్ష్యతే కీటైర్యదిపక్షం ధృతం జలే,
కృష్ణపక్షే ఛేదనంచ, నశుక్లే కారయేద్బుధః ॥ ౬౧ ॥

వృక్షమును నరికి 15 రోజులవరకు నీటిలో పడవేసి యుంచిన యెడల అది పురుగుపట్టదు. చెట్లునరకుటకు కృష్ణ పక్షము శ్రేష్ఠము. శుక్లపక్షము మంచిదిగాదు.

-: ప్రసంగాన్న నక్షత్రవృక్షాణి (జ్యో. ని.) :-

విషవృక్షోఽశ్విభే యామ్యధిష్ణ్యే చామలకస్తరుః,
ఉదుంబరోవహ్నిధిష్ణ్యే కభే జంబూద్రుమో ఽథ వేత్ ॥ ౬౨ ॥
ఇందుభాత్ఖదిరో జాతః...మధువృక్షః పౌష్ణధిష్ణ్యాద్విష్ణు
వృక్షం ప్రపూజయేత్ ॥ ౬౩ ॥

అశ్వని=ముష్టివృక్షము, భరణి=ఉసిరిగ, కృత్తిక=మేడి, రోహిణి=నేరేడు, మృగ=చండ్ర, ఆర్ద్ర=వనచండ్ర, పున=వెదురు, పుష్య=రావి, ఆశ్రే=నాగకేసరం, మఘ=మర్రి, పూఫ=మోదుగు, ఉఫ=జువ్వి, హస్త=అంబాళము, చిత్ర=మారేడు, స్వాతి, మద్ది, విశాఖ=ములువేము, అనూ=పొగడ, జ్యేష్ఠ=నీరుమద్ది, మూల=వేగి, పూషా=నెమ్మి, ఉషా=పనస, శ్రవణ=జిల్లేడు, ధని=జమ్మి, శత=కానుగు, పూభా=మామిడి, ఉభా=వేప, రేవ=ఇప్ప, ఈ రీతిగా తారా వృక్షములను తెలిసి జన్మనక్షత్ర వృక్షమును పూజింపవలెను గాని ఛేదింపరాదు. వైరినక్షత్ర వృక్షములను ప్రయత్నముచే ఛేదింపవలెను.

-: తథాచ :-

అరియోనిశాస్త్రాణి వృక్షాః పీడనీయాః ప్రయత్నతః, ౯౮|

అని చెప్పబడియున్నది. ఈ అరినక్షత్రముల విషయము. మేల న ప్రకరణమందు చెప్పబడియున్నది గాన అచటచూడవలెను.
N. B: జన్మనక్షత్ర వృక్షములనుగాని, శత్రునక్షత్ర వృక్షములనుగాని. గృహమందు వినియోగించుట మంచిదిగాదు. మిగిలిన వృక్షములనే వినియోగించుట మంచిది.

-: దారుగర్భ పరీక్షా [మత్స్యపురాణే ౨౫౭ అధ్యా] :-

తరుచ్ఛేదే మహాప్తే, గోధావింద్యా ద్విచక్షణః,
మాంజిష్ఠవర్ణే భేకః స్యాన్నీలే సర్పాది నిర్దిశేత్, ౬౯||
అరుణే సకటం వింద్యా న్ముక్తాభే శుకమాదిశేత్।
కపిలే మూషకాన్ విం ద్యాత్ఖంగా భే జలమాదిశేత్।
ఏవంవిధం సగర్భంతు, వర్జయే ద్వాస్తుకర్మణి॥ ౭౦||

తా॥ స్పష్టము.

-: గృహస్య చతుర్దిక్షు శుభాశుభవృక్షాః (స. సం) :-
పున్నాగాశోక తిలక శమీవకుల చంపకాః,
దాడిమీ పిప్పలీ ద్రాక్షా హిమమందా జయమరాః। ౭౧॥

బంధూక పూగపనస, సహోదగృహమల్లికాః।
ఏతేగృహాంగణే వృక్షాః సర్వదా మంగళ ప్రదాః।
ప్లక్షకర్కంధు వృక్షాద్యాగృహస్యోత్తర తస్సుభే,
న్యగ్రోధోదుంబరాశ్వక్షాః ప్రాగాదిషు శుభప్రదాః, ౭౨

అగస్త్యమాతులుంగాఖ్యా హరిద్రాకదళీస్తథా,
స్వయం ప్రజాతా అస్యైతేదుఃఖ శోకభయప్రదాః॥౭౦

పున్నాగ, అశోక, గోరింత, జమ్మి, సంపెంగ, దానిమ్మ, తిప్పలి, ద్రాక్ష, వేప, మద్ది, మారేడు, కడిమి, పోక, పనస, పద్మ, మల్లె, ఈవృక్షములు గృహములయొక్క ముందుభాగమునయున్న శుభము. జువ్వి, రేగు, ఈవృక్షములు గృహమునకుఉత్తరభాగమందున్న శుభము. మర్రి, మేడి, రావి, తూర్పు మొదలగు దిక్కులయందు శుభము.

N.B. కొందరు మోదుగ, మేడి, రావి, జువ్వి జమ్మి వృక్షములు, గృహావరణయందు పనికిరావనియును, ఉద్యానవనములందుండవలెననియు, ఈ పైని చెప్పిన దిశాఫలములున్ను, ఉద్యానవన విషయమేననియును, చెప్పుదురు కొందరు, అరటి చెట్టు గృహావరణయందు శ్రేష్ఠమని చెప్పిరిగాని, వశిష్ఠుడుమాత్రం, అరటి, పసుపు, అవిశె, మాదీఫల వృక్షములు పడిమొలచినను పనికిరావని దార్ఢ్యముగా చెప్పెను.

-: వరాహః :-

ఆసన్నాః కంటకినో రిపుభయదాః క్షీరిణోఽర్థనాశాయ,
ఫలినః ప్రజాక్షయకరా దారూణ్యపి వర్జయేదేషామ్।
ఛిన్ద్యాద్యదినతరూన్ స్యాత్తదం తరేపూజితాన్వపేదన్యాన్.

గృహసమీపమందు ముండ్లుగల వృక్షములున్న శత్రుభయము గల్గును. క్షీరవృక్షములు ధన నష్టమును గలుగజేయును. ఫల

వృక్షములు సంతాన నష్టమును గలుగజేయును. గాన ఈ వృక్షములు గృహావరణమందు పనికిరావు. ఒకవేళ ఉన్నవృక్షములు ఛేదించుటకు ఇష్టములేనియెడల ఆచెట్లమధ్యను మరియొక శుభవృక్షమును స్థాపించిన శుభమగునని తెలియవలెను.

—: అన్యే శుభాశుభ వృక్షాః :—

క్షీరవృక్షా వటాశ్వత్థ రక్తపుష్పద్రుమాస్తథా।
సకటంకాశాల్మలీచప్లక్షోదుంబర సంజ్ఞితో, ॥౨౨॥

అగ్నికోణే సదాదుష్టామృత్యు పీడాప్రదాయకాః,
పున్నాగఫలినీ నింబదాడి మాశోకజాతికాః, ॥23॥

నాగకేసరసం పుష్పజపా కుసుమకేసరాః,
జయన్తీచందనం ప్రోక్తం, వచాచైవాపరాజితా, ॥౨౪॥

మధుబిల్వామ్రభృంగాశ్చ, నాగరంకకుపాదికాః,
యత్రతత్ర స్థితాశ్చైతే, నారికేలా దయశ్శుభాః॥

క్షీరవృక్షములు మర్రి, రావి, యెఱ్ఱని పుష్పములుగల చెట్లు ముండ్లుగల్గిన వృక్షములు, బూరుగు, జువ్వి, మేడి, ఈ వృక్షములు, ఆగ్నేయదిశయందున్న యెడల దోషముగల్గును. పున్నాగ, ఫలినీ, వేప, దానిమ్మ, అశోక, జాజి, నాగకేసర జపాకుసుమ, జయన్తి, మంచిగంధపుచెట్టు, వచా, అపరాజిత. విల్వ, మారేడు, మామిడి, భృంగరాజము, నారింజ, కకుపము, కొబ్బరిచెట్లు, ఈ మొదలగు వృక్షములు ఏ దిక్కునందున్నను దోషములేదని తాత్పర్యము.

-: తులసీరోపణమ్ :-

యదిస్వర్ణమయంవృక్షం గృహామధ్యేన రోపయేత్,
అగారేతులసీ వృక్షం, రోపయేదఘనాశనమ్॥ ॥౭౭॥

సువర్ణవృక్షమైనను, గృహమందు పనికిరాదు. కాని పాపము లను నశింపజేయు, తులసీవృక్షమును గృహమందు స్థాపింప వలెను. కొందరు ఈ తులసికోట స్థానము వంటయింటి కెదు రుగానున్న శుభమని చెప్పిరి.

-: తులసీరోపణ ఫలమ్ (బృహన్నారదీయే ౧౩ అధ్యా) :-

తులసీరోపణం యేతుకుర్వతే మనుజేశ్వర।
తేషాంపుణ్యఫలం రాజన్వదతో మేనిబోధయః॥
సప్తకోటి కులైర్యుక్తో, మాతృతః పితృతస్తథా,
వసేత్సప్తశతం స్వర్గం, నారాయణపదే నృప॥ ॥౭౮॥

తా॥ స్పష్టము.

-: అథవాటికా (ఉద్యానవన) నిర్మాణః :-

యోవాటికాం రాజపథః సమీపేస్వేష్టాంతథా కూపసమన్వి
తాంచ। స్వర్గేచవాసం లభతేమనుష్య శ్చతుర్యుగం సర్వ
సుఖైరుపేతః॥ ॥౭౯॥

ఏ మనుజుడు రాజమార్గ సమీపమందు కూపసహితముగా, సుందరమైన ఉద్యానవన నిర్మాణమును చేయునో, అతడు నాలుగు యుగముల పర్యంతము, సర్వసుఖములతోగూడి స్వ ర్గమందు నివసించును.

-: స్థాపనవిధిః :-

అశ్వత్థమేకం పిచుమందమేకం న్యగ్రోధమేకం, దశచించ్చిణీకం కపిత్థబిల్వామలకత్రయంచ, పంచామ్రవాపీనరకం నపశ్యేత్ ।
ఒక రావిచెట్టు, 1 వేపచెట్టు, 1 మర్రి, 10 చింతచెట్లు, వెలగ, మారేడు, ఉసిరిక చెట్లు- మూడేసిచొప్పునయు 5 మామిడిచెట్లును స్థాపించునరుడు నరకమును చూడడు.

-: అన్యత్ర :-

ఈశాన్యాంచోపయేద్ధాత్రీం నైరుతౌ చించిణీ ద్రుమాన్
ఆగ్నేయ్యాం దాడిమంచైవ వాయవ్యే బిల్వవృక్షకమ్,
ఉత్తరే పూర్వవటం ప్రశస్తం, హ్యుదుంబరం ద
క్షిణభాగకేచ, అశ్వత్థవృక్షం దిశివారుణస్యాం మధ్యే
తథామ్రాన్ వివిధప్రకారాన్ । ౹రా.౹

ఈశాన్యకోణమందు ఉసిరికచెట్టును, నైఋతియందు చింతచెట్టును, ఆగ్నేయమందు దానిమ్మచెట్లు, వాయవ్యమందు మారేడు చెట్టును, ఉత్తరమున జువ్వి, తూర్పున మర్రి, దక్షిణ దిశయందు మేడి, పశ్చిమమందు రావిచెట్టును, మధ్య ప్రదేశమందు మామిడిచెట్లను స్థాపించవలెను.

-: గ్రంథాంతరే :-

యామ్యానైరుత్య యోర్మధ్యేతథా జంబుకదంబకౌ,
పనసశ్చతథామ్రశ్చ, ప్రశస్తం శంభుపూర్వయోః,

వాటికాయాః బహిః పూర్వే చ యేద్యంశవృక్షకం
ఉత్తరేచ శమీశాఖా హ్యేవ పశ్చిమేవ దిశో బహిః ।౫౪।
దక్షిణేవకులో శాఖా హ్యేవరిష్టనాశాయ కేవలమ్।
ఆమ్రాణాం వాటికాచైవ ద్వితీయాశ్వత్థవాటికా ।౫౫।
తృతీయావట వృక్షాణాం, చతుర్థీప్లక్షవాటికా।
పంచమీనింబవృక్షాణాం షష్ఠీజంబుక వాటికా। ।౫౬।
చింఛ్యాదివృక్ష సంభూతా సప్తమీపరికీర్తితా।
ఏతాసాం వాటికానాంచ, ప్రశస్తాచామ్రవాటికా,
ఫలదాపుణ్యదాచైవ పాపసంహారతే ధ్రువమ్।
నతత్కరోత్యగ్నిహోత్రం, నపుత్రాయామితోద్భవాః।
యత్కరోతిఘనచ్ఛాయః పాదపః పథికోచితః ।౫౭।

దక్షిణ- నిరృతిమధ్య యందు- నేరేడు - కడిమివృక్షములను తూర్పు ఈశాన్య మధ్యప్రదేశమందు పనస, మామిడి వృక్షములను, తోటకు వెలుపల తూర్పుభాగమందు- వెదురువృక్షమును- తోటకు వెలుపల ఉత్తరభాగమందు జమ్మిచెట్టును- పశ్చిమ బహిః ప్రదేశమున చంద్రచెట్లను- దక్షిణ బహిః ప్రదేశమున వకులవృక్షమును స్థాపించవలెను. 1 మామిడితోట- 2 రావితోట- 3 మర్రితోట- 4 జువ్విచెట్లు- 5 వేపచెట్లు- 6 నేరేడు-కడిమివృక్షములు- 7 చింతలు మొదలగు వృక్షములు, ఈ రీతిగా 7 విధములగు తోటలుచెప్పబడినవి, వీటి అన్నిటిలోను- మామిడితోటయే శ్రేష్ఠము. ఈ వాటికాస్థాపన వలన శుభప్రాప్తి- పుణ్యప్రాప్తియు- పాపసంహారమునగును.

మరియు నిత్యాగ్నిహోత్రము లేని దోషము - సంతానము లేని దోషములుగూడ ఈ తోటను స్థాపించుటవలన శమించును. స్వర్గప్రాప్తియు గల్గును.

-: వృక్షస్థాపన ముహూర్తః :-

లతాగుల్మవృక్షరోపో, హస్తపుష్యాశ్వినీధ్రువైః।
విశాఖా మృగమూలాఖ్యా వారుణైశ్చ ప్రశస్యతే।
గురౌ కేంద్రే శుభే శుక్రే విధౌ వారిణి సోదయే।
శుభయుక్తేక్షితే బంధౌ సద్వారే వా శుభోదయే॥ ౯౦॥

హస్త - పుష్య - అశ్విని - ఉత్తరాత్రయం - రోహిణి - విశా - మృగ - మూల - శతభిషానక్షత్రములందును, గురుడు కేంద్రమందుండగను - శుక్రుడు శుభుడగుచుండుగను - చంద్రుడు జలరాశులయందుండగాను - లేక లగ్నము జలరాశియగు చుండగను, చతుర్థరాశి శుభగ్రహ యుక్తదృష్ట మగుచుండగను - శుభతారా శుభలగ్నములందును - లతా గుల్మవృక్షములను స్థాపించుటకు శుభప్రదము-

-: బృహస్పతి రపి :-

సోమవారయుతే మూలే చాప లగ్నే మహాద్రుమాన్,
స్థాపయేజ్జీవ లగ్నే చ. రేవత్యాంగురువాసరే॥ ౯౧॥

సోమవారమున మూలానక్షత్ర ధనుర్లగ్నమందు వృక్షస్థాపనకు శుభము. లేక గురువారమున రేవతీనక్షత్రయుక్త ధనుర్మీనలగ్నములందున్నా-గొప్ప వృక్షములను స్థాపించుటకు శ్రేష్ఠమగును -

-: వృక్ష చక్రమ్ :-

తిథివార సమాయుక్తం సూర్యభాదిందు భంయుతం,
నవభిస్తు హరేద్భాగం, శేషాంకేరోపణం ఫలమ్।
ఏకేకరే త్రిఫలితం నిష్ఫలం వేదపక్షయోః
వసామన్సైిథవేల్లా భోనస్తనే నవమేమృతిః ॥౯౩॥

సూర్యస్థిత నక్షత్రమునుండి చంద్రస్థిత నక్షత్రమువరకు లెక్కించి- ఆ సంఖ్యయందు, తిథివార సంఖ్యలనుగూడి మొత్తమును 9 చే భాగించగా 1-5-3 శేషమైన వృక్షములు ఫలించును. 4-2 శేషములైన నిష్ఫలితములగును. 8-6 శేషములైన చో లాభప్రదము. 7-9 శేషమైనచో మృత్యుప్రదమగును.

-: అథరాజ్ఞాం క్రీడనార్థం మంటప నిర్మాణమాహ :-

వామేభాగే దక్షిణేవా నృపాణాం శ్రేష్ఠాకార్యావాటి కాక్రీడనార్థం। ఏకద్విత్ర్యా దండసంఖ్యా కతంస్యాన్మధ్యే ధారామంటపం తోయయన్త్రైః ॥ ౯౪॥

రాజులకు- గృహవామ దక్షిణభాగములందు, క్రీడావిహారార్థమై 100 హస్తములుగాని- 200 హస్తములుగాని- 300 హస్తములుగాని పరిమితిగల ఉద్యానవన నిర్మాణమును చేయవలెను మధ్యభాగమందు జలమంటపము, జలయంత్రము, మొదలగునవి చిత్రింపవలెను.

క్షేత్రం సప్తవిభాగ భాజితమహో భద్రంచ భాగత్రయం
తన్మధ్యే జలవాపికా జనపద్మైరేఖాంతతో వేదికా॥

స్తంభైర్ద్వాదశభిశ్చ మధ్యరచితః కోణేషు రూపాన్వితః,
కర్తవ్యో జలయన్త్ర ఏవమధివత్ భోగాయ పృథ్వీభుజాం

జలయంత్ర నిర్మాణ ప్రదేశమును, సప్త సప్తాత్మకముగా (అనగా 49 పదవిభాగములు) చేసి, మధ్యయందున్న నవపద భాగమందు, ఒక కోనేరును త్రవ్వి, ఆ నవపదమునకు చుట్టూ వెలుపలనున్న 24 పదముల ప్రదేశమున కోనేరులోనికి దిగుటకు మెట్లను గట్టవలెను. కోనేరు మధ్యభాగమందున్న పదమందు 12 స్తంభములతో మంటపరచనచేసి కోణములందు చక్కగా అలంకారాదులను చిత్రింపవలెను. ఈ రీతిగా జలయంత్రములను రాజుల క్రీడార్థమై నిర్మింపవలెను.

-: అష్టవిధవాటనిర్ణయః (వ. సం) :-

మందిరాణా మష్టవిధం జలప్రావంక్రమేణ వై।
పాంచాలమానం వైదేహం కౌరవం కౌరజన్మకమ్।
మాగధం శూరసేనాఖ్యం గాంధారావంతి సంజ్ఞికం।
ఏషామష్టవిధానాంచ ప్రమాణం సమ్యగుచ్యతే, ॥౬౭॥
స్వచతుర్భాగవిస్తారే హోచ్ఛ్రేధం యత్తదుచ్యతే।
పాంచాల మితరేషాంచ ద్వ్యంగులోత్తర వృద్ధితః॥౬౮
వైదేహాదీని సర్వాణిమానాన్యుర్యథాక్రమమ్।
పాంచాలస్సర్వవర్ణానాం వైదేహః శూద్రజాతిషు॥౬౯
అవంతికం చాగ్రజానాం, గాంధారస్సర్వభూభుజామ్।
ఖౌరవంకౌరజన్మకం మానం వర్ణామ్రక్రమశోభవేత్ ॥౧౦౦

జలస్రావం నిమిత్తం యెనిమిది విధములగు వాటములు చెప్ప బడినవి. 1 పాంచాల 2 వైదేహ 3 కౌరవ- 4 కౌరజన్య 5 మాగధ- 6 శూరసేన- 7 గాంధార- 8 అవంతులను నామములుగలవు. గృహవిస్తారమున నాల్గవవంతు కలిపిన ఎంత ఎత్తగునో ఆ వాటమునకు పాంచాలవాటమందురు. తదుపరి ఏడు వాటములున్ను రెండేసి అంగుళముల వృద్ధిచొప్పున అగును. మిగిలిన శ్లోకముల తాత్పర్యము సులభము.

N B: ఈ వాటములు ప్రస్తుతకాలమందు ఆచరణయందు కనుపించుటలేదు -

గృహవాస్తుకల్పద్రుమమందలి
మిశ్రప్రకరణము సమాప్తము.

—:o:—

గృహవాస్తు కల్పద్రుమమ్

గృహారంభ ప్రకరణమ్ ॥

-: నిమిత్త శకునాదయః (జ్యో. ని.) :-

కర్మసిద్ధిః సుఖాయూంషి నిమిత్త శకునాదిభిః
జ్ఞాత్వాప్రష్టుర్గృహారంభే కీర్తయేత్సముదుంసుధీః॥ ౧

నిమిత్త శకునాదులవలన ప్రశ్నకర్తయొక్క కర్మసిద్ధిని, సుఖమును, ఆయుష్యము మొదలగువానిని విచారించి, పండితుడైన జ్యోతిష్కుడు, గృహారంభ ముహూర్తమును చెప్పవలెను.

-: అన్యత్ర :-

కాలనరస్యయదంగం సౌమ్యగ్రహావీక్షితం యుతంవాపి
తచ్ఛేత్స్పృశతిప్రష్టా, తదాస్య నిర్మాణమాదేశ్యమ్॥

కాలపురుషునియొక్క ఏయంగము, శుభగ్రహము పూర్ణదృష్టితో చూచుచున్నదో, ఆయంగమును స్పృశించుచు, ప్రశ్నకర్త గృహనిర్మాణ ప్రశ్నయడిగినచో ఆ కాలమున గృహనిర్మాణకాలమును చెప్పవలెను. (కాలపురుషుని అంగవిభాగాదికములను సంజ్ఞా ప్రకరణమందు 12వ పేజీలో చూడనగును)

-: గృహారంభే ఇతికర్తవ్యతా (రత్నమాలాయాం) :-

వివాహోక్తాన్మహా దోషాన్ముక్తే జామిత్రశుద్ధితః
రిక్తాకుజార్కవారాంశ్చ, చరలగ్నంచరాంశకం॥ 3

గురుశుక్రార్క చంద్రేషు, స్వోచ్చాదిబల శాలిషు,
గుర్వర్కేన్దుబలం లబ్ధ్వా గేహారంభః ప్రశస్యతే. ౪

ద్వారశుద్ధిం నిరీక్ష్యాదౌ, భశుద్ధిం వృషచక్రతః,
నిష్పంచకే స్థిరేలగ్నే ద్వ్యంగే చాలయమారభేత్ । ౫

త్యక్త్వా కుజార్క యోశ్చాంశం, వృశ్చికాగ్రే స్థితం విధుం,
బుధేజ్యరాశిగం చార్కం, కుర్యాద్గేహం శుభాప్తయే॥ ౬

వివాహమందు చెప్పబడియున్న ఏకవింశతి, మహాదోషములు; జామిత్రదోషము, రిక్తతిథులు (4-9-14) కుజ, సూర్యవారములు, చరలగ్నములు(1-4-7-10) చరనవాంశములు విడిచి వదలి, గురు, శుక్ర, సూర్యచంద్రులు స్వోచ్చాది బలయుక్తులగుచుండగాను, తన, జన్మ, చంద్రరాసులనుండి గురు సూర్యచంద్రులు, బలవంతులై యుండగాను, గృహారంభమును చేయుట శుభప్రదమగును. ముందుగా ద్వారశుద్ధిని, వృష వాస్తు చక్రమును చూచుకొని పంచమరాశి (అనగా సింహరాశిని) వదలి స్థిరసంజ్ఞక (2-8-11) ద్వి స్వభావసంజ్ఞక (3 6-9-12) లగ్నములందును. గృహారంభమును చేయవలెను. ద్విస్వభావ రాసులందు (3-6-9-12) సూర్యుడుండగా గృహారంభము పనికిరాదు. (నిష్పంచకే అను విషయము ముందు వివరింపబడును).

—: త్యాజ్య మాసాదయః (వాస్తురాజవల్లభే) :-

సూర్యే కార్ముక మీనగే సురగురౌ సింహే విధౌ దుర్బలే,
గండాంత వ్యతిపాత వైధృతి దినే దగ్ధే తిథౌ శతథా।

శుక్రేఽస్తే ధగురోశ్చ పాతసమయే విష్ట్యాంచమాసాఽధికే,
చంద్రేపాపవిలోకితేచ సహితే కార్యం నకించిచ్ఛుభమ్॥ ౭

ధనుర్మీనములందు సూర్యుడుండగాను, (పుష్య, చైత్ర,) సింహమందు బృహస్పతియుండగను, చంద్రుడు బలహీనుడై యుండినను, తిథి, నక్షత్ర, లగ్న, గండాంతములందును, వ్యతీపాత, వైధృతి దగ్ధతిథి, దగ్ధనక్షత్రములందును, గురు, శుక్రాస్త మయసమయములందును, గ్రహణాగత, మహాపాత సమయములందును, విష్టి, అధికమాసాదులందును, చంద్రుడు, పాపగ్రహయుక్త, దృష్టిపొందియుండినను, గృహారంభాదులు పనికిరావని తాత్పర్యము.

-: విశేషః (మయమతే) :-

గృహిణీ గర్భిణీకర్తు ర్యదిగర్భం నవిక్షిపేత్॥

భార్య గర్భవతియైయుండగా గృహారంభము పనికిరాదు. ధర్మసింధువు మొదలగు గ్రంథములందు. 6 మాసములు అతిక్రమించిన తరువాత పనికిరాదని చెప్పిరి. గాన దేశాచారము ననుసరించుట శ్రేయోదాయకము. మరియు. గృహారంభ వివాహములు రెండును ఒక సంవత్సరంలో చేయగూడదనియును, గృహప్రవేశానంతరమందు వివాహము చేయవచ్చుననియును ధర్మసింధువునందు చెప్పబడియున్నది.

-: గృహారంభే స్థానశుద్ధిః (వి. మా) :-

సర్వగ్రహావియుక్తం స్యాద్వ్యయం నిధనభం గృహమ్॥ ౮

గృహారంభ లగ్నమునకు 2-8 రాసులయందు ఏ గ్రహములు లేక శుద్ధిగా నుండవలెను.

-: గృహారంభ మాసఫలమ్ (సనత్కుమారః) :-

గృహసంస్థాపనం చైత్రే ధనహానిర్మహద్భయం.
వైశాఖేశుభదం వింద్యాజ్జ్యేష్ఠేతు మరణం ధ్రువమ్॥౯
ఆషాఢేగోకులంహాంతి, శ్రావణేభృత్య వర్ధనమ్।
భాద్రపదే ప్రజాపీడా అశ్వేజేకల హాంతథా॥ ౧౦
కార్తికే ధనలాభం స్యాన్మార్గశీర్షేమ హద్భయం,
పుష్యేచాగ్నిభయం వింద్యాన్మాఘేచబహుసంపదా।
ఫాల్గునే,రత్నలాభం స్యాన్మాసానాంతు శుభాశుభం॥

గృహారంభమందు చైత్రమాసము ధనహాని, భయమును గలుగజేయును, వైశాఖం-శుభం, జ్యేష్ఠం-మరణము, ఆషాఢం-పశునాశనము, శ్రావణము-భృత్యవృద్ధి, భాద్రపదం-ప్రజాపీడ, అశ్వయుజం-కలహప్రదము, కార్తీకం-ధనలాభం, మార్గశిరం-భయము, పుష్యము-అగ్నిభయము, మాఘము-బహుసంపద, ఫాల్గుణము-రత్నలాభమును గలుగజేయును.

:- వా స్తు రా జ వ ల్ల భే :-

చైత్రేశోకకరం గృహాదిరచితం। స్యాన్మాధవేర్థప్రదం
జ్యేష్ఠేమృత్యుకరం శుచౌపశుహారంతద్వృద్ధిదం శ్రావణే
శూన్యంభాద్రపదేఽశ్వినేకలికరం భృత్యక్షయంకార్తికే
ధాన్యంమార్గసహస్యయోదహనభీర్మాఘేశ్రియంఫాల్గునే

-: వాస్తుప్రదీపే :-

చైత్రేవ్యాధిమవాప్నోతి। యోగృహంకారయేన్నరః
వైశాఖేధనరత్నాని। జ్యేష్ఠేమృత్యుం తథైవచ ॥౧౪॥

ఆషాఢేభృత్యరత్నంచ। పశువర్గమవాప్నుయాత్
శ్రావణేమిత్రలాభంతు। హానింభాద్రపదేతథా ॥౧౫॥

భార్యాహానిమిషేమాసి। కార్తీకేధనధాన్యకం
మార్గశీర్షేతథావిత్తం। పౌషేతస్కరతోభయం ౧౬॥

లాభంతుబహుశోవింద్యాదగ్నిం మాఘేవినిర్దిశేత్
కాంచనం ఫాల్గునేవింద్యాదితి మాసఫలంబుధైః ౧౭

-: శ్రీపతిభాషితచాంద్రమాసఫలాని :-

శోకంధాన్యం మృతిపశుహృతిర్ద్రవ్యవృద్ధిర్వినాశో
యుద్ధం భృత్యక్షతిరథఫలం శ్రీశ్చవహ్నేర్భయంచ
లక్ష్మీప్రాప్తిర్భవతిభవనారంభకర్తుః క్రమేణ
చైత్రాద్యేం భేమునిభిరుదితం వాస్తుశాస్త్రోపదిష్టమ్

-: కాలామృతే :-

చైత్రాద్యాః క్రమశః శుభంబహుధనం మృత్యుంచగో
నాశనం । గోలాభంసుతనాశనంత్వపశనం సంపూర్ణ
సౌఖ్యం సదా।ధాన్యం వహ్నిభయం జయంబహుసుఖం
స్తంభ ప్రతిష్ఠాగమే। కుర్యాత్సద్గృహిణాత్ర్ముఖోవ్యశుభకృ
న్నాశోమలాభోదయః ౨౦

-: ముహూర్తగణపతౌ :-

చైత్రే శుక్లాదికే శోకః । వైశాఖే ధాన్యవర్ధనం
జ్యేష్ఠే కష్టం భవేన్మృత్యుః ఆషాఢే పశుపీడనం ౨౧

శ్రావణే ధనవృద్ధి స్స్యాన్నాశో భాద్రపదే భవేత్
ఆశ్వినే తు భవేద్యుద్ధం కార్తికే భృత్యనాశనమ్ ౨౨

లక్ష్మీలాభో భవేన్నృణాం మార్గే పౌషేథ ఫాల్గునే
మాఘేత్వగ్నిభయం విద్యాత్ గృహారంభే న సంశయః

◆ దైవజ్ఞవల్లభే ◆

శోకో ధాన్యం పంచతా వా పశుత్వం స్యాద్వృద్ధిః స్వం
సంగరో భృత్యనాశః స్యాచ్ఛ్రీప్రాప్తిం వహ్నిభీతించలక్ష్మీం
కుర్యాచ్చైత్రాద్యో గృహారంభకాలే ౨౩

◆ అగ్నిపురాణే ◆

చైత్రం జ్యేష్ఠం తథా భాద్రమాశ్వినం పౌషమేవచ। మా
ఘంచైవ పరిత్యజ్య గృహారంభే ప్రశస్యతే ౨౪

◆ సమరాంగణే ◆

చైత్రే శోకాకులో భర్తా । వైశాఖే చ ధనాన్వితః
జ్యేష్ఠే గృహం విపద్యేత । నశ్యంతి పశవః శుచౌ ౨౫

శ్రావణే ధనవృద్ధిస్స్యాన్నభస్యే నవసిద్ధ్యహే ।
కలహాశ్చాశ్వినే మాసి । భృత్యనశ్యంతి కార్తికే ౨౬

మార్గశీర్షే ధనప్రాప్తిః । సహస్యే శ్యామసంపదః
మాఘే వహ్నిభయం చైవ । ఫాల్గునే శ్రీరనుత్తమా ౨౭

◆ జ్యోతిర్నిబంధే (బాదరాయణః) ◆

వైశాఖేఫాల్గునేపౌషే । శ్రావణేమార్గశీర్షకే
సర్వారంభః శిలాన్యాసః స్తంభారంభః ప్రశస్యతే॥

◆ వశిష్ఠసంహితాయాం ◆

మాసేతపస్యేతపసి । మాధవేనభసిత్విషే
ఊర్జేచ గృహనిర్మాణం పుత్రపౌత్రధనప్రదం 30

◆ నారదసంహితాయాం ◆

సౌమ్యఫాల్గున వైశాఖ మాఘశ్రావణ కార్తికాః
మాసాస్స్యుః గృహనిర్మాణేపుత్రారోగ్యఫలప్రదాః

—: మత్స్యపురాణే :—

చైత్రేవ్యాధి మవాప్నోతి । యోగృహంకారయేన్నరః॥
వైశాఖేధేనురత్నాని జ్యేష్ఠేమృత్యుంతథైవచ। ఆషాఢే
భృత్యరత్నాని పశువర్గమవాప్నుయాత్ । శ్రావణే
భృత్యలాభంతు । హానింభాద్రపదే తథా । పత్నీనాశ
ఆశ్వయుజే, కార్తికేధన ధాన్యకం, మార్గశీర్షే
తథాభక్తం । పౌషేతస్కరతోభయం । లాభంచబహు
శోవింద్యాదగ్నింమాఘే వినిర్దిశేత్ । ఫాల్గునే, కాం
చనం పుత్రానితికాలబలంస్మృతమ్॥

—: రత్నమాలాయాం :—

ఆషాఢచైత్రాశ్వయుజోర్జ మాఘ జ్యేష్ఠేషు సప్రోష్ఠ
పదేషుహానం । నికేతనానాంఘటనం నృపాణాం,
యోగేశ్వరాచార్యమతేనసిద్ధమ్॥

-: రా జ మా ర్తాం డే (శ్లో॥) :-

మాసాః శ్రావణ వైశాఖ మాఘ కార్తిక ఫాల్గునాః
ప్రశస్తాస్తే గృహారంభే పత్నీపుత్ర సమృద్ధిదాః॥

-: ని ర్ణ య సిం ధౌ :-

కుంభేమాఘేపి సర్వేషాం । మందిరాణాముపక్రమం
మహర్షయః ప్రశంసంతి ధాన్యాగారం విహాయహి।

(నిషేధోధాన్యగృహపరః)

పౌషభోజనశాలాదౌ మార్గశీర్షశ్చఫాల్గునః
రథ్యాగేహమథాగోచ సహస్యశ్శుచికేవతు।
నప్రధానగృహారంభం, కుర్యాత్పౌషేతుమాధవే॥

(కార్తిక నిషేధస్తులాపరః)

N. B చాంద్రమాసములలో ఈరీతిగ ననేక మత భేదములు గనుపించుచున్నవి. వైశాఖము, శ్రావణము, ఫాల్గుణము, ఈ మూడు మాసములు, అందరి సమ్మతియైయున్నవి. మిగిలిన మాసములందు మతభేదములుగలవు.

ఈ చాంద్రమాసములు, శుక్లాది, కృష్ణాది అని రెండు విధములు. శుక్ల కృష్ణాదిభేదములచే, పై మాస మత భేదములకు పరిహారము మున్ముందు చూడనగును. దీనికిగాను ముందు, మాసశుద్ధికరములగు, సౌరసంక్రమణ ఫలములనెరిగి, తరువాత సౌరచాంద్ర మాసోక్తఫల విరోధ పరిహారమును విచారింతము.

చాంద్రమాసఫలి

గృహములు / ప్రారంభ మాసములు	చైత్రం	వైశాఖ	జ్యేష్ఠ	ఆషాఢ	శ్రావణ	భాద్ర
1. సర్వతోభద్ర	ధనహానికర	శుభం	మరణం	పశుహాని	భృత్యవృద్ధి	ప్రహాని
2. స్వస్తికావర్త	శోకం	ధనలాభ	మృత్యు	పశుహాని	పశువృద్ధి	శూన్య
3. వాస్తుప్రదీప	వ్యాధి	రత్నలా	,,	భృత్యహా	మిత్రలాభ	హాని
4. శ్రీపతి	శోక	ధాన్య	,,	పశుహాని	ధనలాభ	వినాశ
5. పాలామృత	శుభ	ధనం	,,	శోకనాశ	శోకలాభ	శుభ.వ
6 ము, గణపతి	శుక్ల కృష్ణ శోక శు	,,	,,	పశుపీడ	ధనవృద్ధి	నాశ
7. దైత్య ఉత్తర	శోక	ధాన్యం	,,	,,	ధనం	ధనహా
8. పశుపాలక	శోక	ధనం	,,	పశుహాని	ధనవృద్ధి	అశుభ
9. శ్వేతపుష్ప బంధ	అశుభ	శుభం	అశుభ	అశుభ	శుభం	,,
10. శంఖసంకీర్ణ	,,	,,	,,	,,	,,	,,
11. నారదమకీక	,,	,,	,,	,,	,,	,,
12. రత్నమాల	,,	,,	,,	,,	,,	,,
13. వాయుధాన్యాంతి	భృత్యధన	,,	మృత్యు	పశుహాని	,,	ధనహా
14 మత్స్యరూ...	వ్యాధి	ధేనునష్ట	మృత్యు	భృత్యనష్ట	భృత్యలా	హాని
15 అస్త్రపరాగం	అశుభ	శుభం	అశుభ	శుభం	శుభం	అశుభ
16 సిద్ధార్థపతి	ధనహా	ధనం	మృత్యు	పశుహాని	భృత్యవృద్ధి	ప్రహానం

17. వి.కర్ణ్యప్ర. వ్యాధి ధనం మృత్యు పశుపీడ లాభం హాని

18. ము.మా.ద అశుభ శుభం అశుభ అశుభ శుభం అశుభ

19. ము,దర్పణ ధనలాభ శుభం మృ. ప.హాని భృ.వృద్ధి పీడ

20 శ్వే.భరణ అశుభ శుభం మృత్యు పశు.హా భృ.వృద్ధి పీడ

బోధక చక్రము

ఆశ్వయుజ	కార్తీకం	మార్గశిర	పుష్య	మాఘ	ఫాల్గుణ
కలహం	ధనలాభం	భయం	అగ్నిభయం	సంపద	రత్నలాభ
కలేవరం	భృత్యహా	ధాన్యం	ధాన్యం	అగ్నిదేవు	శ్రీశం
కళత్రహాని	ధనధాన్య	ధనం	చోరభయ	లాభ	కాంచనం
యుద్ధ	భృత్యక్షయ	లక్ష్మీప్రాప్తి	అగ్నిభయ	లక్ష్మీప్రాప్తి	కాంచనం
అనశన	సౌఖ్యం	ధాన్యం	,,	మరణం	సుఖం
యుద్ధ	భృత్యనాశ	లక్ష్మీప్రాప్తి	లక్ష్మీప్రాప్తి	అగ్నిభయం	లక్ష్మీప్రాప్తి
,,	,,	ధనం	,,	అగ్నిభయం	,,
కలహా	భృత్యనాశ	ధనం	ఆయుసంపత్	అగ్నిభయం	శ్రీయం
అశుభం	అశుభ	శుభం	శుభం	అశుభం	శుభం
శుభం	శుభం	,,	,,	శుభం	,,
అశుభం	శుభం	,,	అశుభం	శుభం	,,
అశుభం	అశుభం	,,	,,	శుభం	,,
ధనహాని	శుభం	,,	అశుభం	శుభం	,,
స్త్రీహాని	ధనధాన్యం	ధనధాన్య	చోరభయం	లాభం అగ్ని	కాంచనం
అశుభం	శుభం	శుభం	అశుభం	అశుభం	శుభం
కలహం	ధనలాభం	మహాప్రీతి	అగ్నిభయం	బహుసుఖ	రత్నలాభం
స్త్రీహాని	ధాన్యం	ధనం	చోరభయ	అగ్నిభయ	కాంచన
అశుభ	అశుభ	శుభం	శుభం	అశుభ	శుభం
కలహ	ధనలాభ	ధనలాభ	అగ్నిభయ	పుత్రలాభ	ధను.నా
కలహ	అశుభం	శుభం	శుభం	అశుభం	శుభం

-: రవిసంక్రాన్తివశేన మాసఫలం (నారదః) :-

గృహసంస్థాపనం సూర్యేమేషస్థే శుభదంభవేత్।
వృషస్థే ధనవృద్ధిస్స్యాన్మిథునే మరణం భవేత్॥
కర్కటే శుభదః ప్రోక్తం, సింహే భృత్యవినాశనం।
స్త్రీయాం రోగం, తులా సౌఖ్యం, వృశ్చికే ధన వర్ధనం॥
కార్ముకేచ మహాహానిర్మకరేస్స్యాద్ధనాగమః
కుంభేతు రత్నలాభః స్యాన్మీనేరోగభయం భవేత్॥

పీయుషధారా వ్యాఖ్యయందు (సింహే భృత్యవివర్ధనమ్) అని చెప్పబడియున్నది. మిగిలిన మాసములందును కించిద్భేదము లున్నవి. సనత్కుమారమతమందును, కొన్ని మత భేదము లున్నవి.

-: చింతామణౌ (రామదైవజ్ఞః) :-

కుంభేర్కే ఫాల్గునే ప్రాగ పరముఖ గృహం శ్రావణే
సింహకర్కోట్యః। పౌషేనక్రేచయామ్యోత్తరముఖ సద
సంగోఽగే ర్కే చరాభే। మార్గేజూకాలిగే సత్॥ఇత్యాది

కుంభరాశియందు సూర్యుడుండగా ఫాల్గుణమాసమందు, తూర్పు, పశ్చిమ, ముఖద్వారములుగల గృహములు ప్రారంభించుటకు శుభము. సింహ, కన్యారాసుల యందుండగా, శ్రావణమాసమందును, మకరమందు సూర్యుడుండగా పుష్య మాసమందునుగూడ, పూర్వపశ్చిమ ద్వారములు శుభకర ములు. 1–2 రాసులందు సూర్యుడుండగా వైశాఖమందును

7-8 రాసులందు రవి యుండగా మార్గశీర్షమాసమందును దక్షిణోత్తర గృహ ప్రారంభమునకు శ్రేష్ఠము. మరియు ముహూర్త చింతామణియందు పీయూషధారావ్యాఖ్యానకర్త యగు, గోవింద దైవజ్ఞ ఔట్లు వ్రాసిరి

వ్యా॰ అత్రసౌరాణాం। చాంద్రమాసానాం మహాశుభాశుభ ఫలభేదేనవిరోధః। అత్రచికీర్షిత గృహద్వారానుకూల రవి సంక్రమసమీచీన విహిత మాసేష్వేవ వైశాఖాదిషు గృహారంభః కార్య ఇతి విరోధాభావ ఇతి పిత్ర్యచరణాః॥

ఇచ్చట సౌరచాంద్ర మాసములకు, శుభాశుభ ఫలభేదముచే గొప్ప విరోధము. ఇక్కడ చెప్పబడిన గృహద్వారానుకూలమై నట్టిన్ని, రవి సంక్రమణ శుభఫలములు గల వైశాఖాది మాసములందే గృహారంభము చేయవలెనని మా తండ్రిగారగు రామ దైవజ్ఞుల అభిప్రాయము.

-: ప్రకారాన్తరేణ (ము. చిం) :-

(సౌరచంద్రమాస భేదేన మిథోవిరోధాదేశ వాక్యతారామేణ)

చైత్రే స్మేషరవౌ మధౌ వృషగతే జ్యేష్ఠే శుచౌ కర్కటే,
భాద్రే సింహగతే ఘటేశ్వయుజి చోక్షేఽలావ్యగే పౌషగే,
మాఘే న్నక్రఘటే శుభం నిగదితం గేహాంతథోక్తేవసత్।
కన్యాయాం చతథా ధనుష్యపి నసత్ప్రోష్ఠాదిమాసాద్యపేత్।

మేషరాశియందు సూర్యుడుండగా చైత్రమాసమందును, వృషభమందుండగా జ్యేష్ఠమాసమునను, కర్కాటక రాశియందు

సూర్యుడుండగా ఆషాఢమాసమందును, సింహరాశి యందుం
డగా, భాద్రపదమందును, తులారాశియందుండగా ఆశ్వయుజ
మాసమందును, వృశ్చికమందుండగా కార్తీకమందును, మకర
రాశి యందుండగా పుష్యమాసమందును, మకరకుంభరాసుల
యందుండగా మాఘమాసమందును, గృహారంభము శుభ
ప్రదమగును.

—విశుద్ధసౌరచాంద్రమాసగృహారంభఫలేషువిరోధపరిహారః—

(పీ. భా)

వాక్యే అస్యాయమాశయః। మీనచాప, ఇత్యాదినాద్విస్వభా
వరాశయోనిషిద్ధాః । శోకోధాన్యం, ఇత్యాదినాచ కియం
తశ్చాంద్రా అపిమాసానిషిద్ధాః। అతోస్యసౌరాశ్చాంద్రా
వాపిహితాః। తేషామయమేవ ఏకవాక్యతాప్రకారః। మేషస్థే
రవౌచైత్రేపి గృహం శుభమ్।యస్తుచైత్రే నిషిద్ధః సమీనా
ర్కవిషయః। వృషస్థే రవౌ, జ్యేష్ఠేపిశుభం। వైశాఖస్తువి
హితఏవాస్తి। జ్యేష్ఠోనిషిద్ధః సమిథునార్క విషయః। కర్కట
స్థేసూర్యే ఆషాఢేపిశుభం। ఆషాఢ నిషేధస్తు మిథునార్కవిష
యః। సింహాగతే సూర్యేభాద్రపదేపిశుభమ్। శ్రావణశ్చైత్రేత
స్యాత్స విహితత్వాదేవశుభః, యస్తుభాద్రపదనిషేధః సకన్యా
ర్కవిషయః, తులాగతే సూర్యే ఆశ్వినేపిశుభం, యస్త్వ
స్య నిషేధః సకన్యార్కపరః, వృశ్చికస్థే సూర్యేకార్తికేపి
శుభం స్యాత్, నిషేధ విషయం స్వయమేవవక్ష్యతి, మార్గ
శీర్షే విహితఏవ । మకరస్థేసూర్యేమాఘే పిశుభమ్। నిషేధస్తు

ధనురర్కవిషయః, అతఏవ, "పౌషఫాల్గున వైశాఖ మాఘ శ్రావణ కార్తికాః। మాసాస్స్యుర్గృహనిర్మాణే పుత్రారోగ్య శుభప్రదాః। ఇతినారద వాక్యమ్। మాసేతపస్యేతపసి మాధవే నభసిష్యేషే। ఊర్జేచగృహనిర్మాణంపుత్రపౌత్ర ధనప్రదం।ఇతి వసిష్ఠవాక్యంచ. ఆశ్వినకార్తికమాసానాం శుభత్వప్రతిపాదకం తులా వృశ్చిక మకర కుంభార్కరాహిత్యప్రాశస్త్యపరమ్। వచనాంతరబోధితోనిషేధః ప్రాగుక్తవిషయఏవ। ఫాల్గునస్య శుభత్వం కుంభార్కవిషయం।

నను, కార్తికమాఘ మాసౌ శ్రీపతినాభిహితౌ, తయోఃకోవిషయః ఇత్యతఆహ – తథేతి। ఊర్జః కార్తికోమాసః, కన్యాయాం కన్యాగతేరవౌసన్ శుభః। చపునః తపోమాఘమాసో ధనుషి ధనురర్కేసన్। అపిపాద పూరణే, నస్వేతదయుక్తం ప్రతిభాతి। యతశ్చాంద్ర మానేన చైత్రాదిమాస సంజ్ఞాః సంతి। తత్రకార్తికే మాసి, కన్యాసంక్రాంతిః మాఘేమాసి ధనురర్కశ్చకదాపి నసంభవేదతః కార్తికస్య మాఘమాసస్య శుక్లప్రతిపదాది త్రింశత్తిథయః యావత్తావత్ సంజ్ఞేత్యత ఆహ – కృష్ణాదిమాసాదితి । అస్తిద్వివిధోమాసః – శుక్లాదిః కృష్ణాదిశ్చేతి, తత్రశుక్ల ప్రతిపదమారభ్యామావాస్యాపర్యంతం శుక్లాదిః । కృష్ణపక్షప్రతిపదమారభ్య, పూర్ణిమాంతం కృష్ణాదిః । యథా, చైత్రశ్శుక్లపక్షేమతద్వయేఽపిసఏవ। చైత్ర పౌర్ణిమాస్యనంతరం కృష్ణపక్షే చైత్ర మాసఏవ, ఏవంచాంద్ర మానేఽభవతి ఏవంకృష్ణపక్షో యది వైశాఖ కృష్ణపక్షశ్చైవస్య

వృహీయతే। యదనన్తరంభావి శుక్లపక్షో వైశాఖశుక్లః సర్వవాది సిద్ధః। తదాకృష్ణాదిర్మాసః సంభవతి, ఉభయథా హిశాస్త్రవ్యవహారః।

ఆశ్వయుక్కృష్ణపక్షేతు శ్రాద్ధం కుర్యాద్దినేదినే ఇతి॥ అష్టమాకృష్ణపక్షస్యారోహిణీయుక్త సంజ్ఞితా। భవేత్ప్రోష్ఠ పదేమాసిచ యస్తి నామసాస్మృతా ఇతి॥ అత్రయది దర్శాంతో మాసో వివక్షితస్తదా భాద్రపద కృష్ణపక్షే శ్రావణోమాసిచేత్యేవం బ్రూయాత్। తదేతన్మాసస్య కృష్ణాదిత్వే ప్రమాణం," అతఊర్ధ్వమమాయుక్తా గతకాలాబ్దసంఖ్యయా। మాసీకృతాయుతా మాసైర్మధుశుక్లాదిభిర్గతైః॥ ఇత్యాదీని బహువాక్యాని శుక్లాదిత్వే ప్రమాణమ్। తత్ర ఆశ్వినపూర్ణిమాతః కార్తికశుక్ల పూర్ణిమాంతం। కృష్ణాదిత్వే కార్తికవ్యవహారాత్। కన్యాసంక్రాంతి సంభవాత్ నిషేధ ఉపపన్నో భవతి। ఏవమేవ మాఘమాసి ధనురర్క సంభవే తన్నిషేధస్య సార్థక్యమిత్యలమియతా॥

పై శ్లోకమునకు ఈ అభిప్రాయము. శ్లో॥ మీనచాప ఇత్యాదులచే ద్విస్వభావరాసులు నిషేధింపబడినవి. "శోకోధానస్థం వంచకా" ఇత్యాదులచే కొన్ని చాంద్రమాసములున్నూ, నిషేధింపబడినవి. ఈ కారణముచేత వీటికి అన్యమైన సౌర చాంద్రమాసములుముఖ్యమైనవి. వాట్లకు ఇదియేకవాక్యతా ప్రకారము.

మేషమందు సూర్యుడుండగా, చైత్రమాసమందును, గృహా
రంభము శుభప్రదమగును. ఏ చైత్రము నిషేధింపబడెనో ('చైత్రే శోక
కరం గృహాదిరచితం ఇత్యాది') అది మీనార్కవిషయమని తెలి
యవలెను (మీనమందు రవియుండగా చైత్రము పనికిరాదని
తా॥) వైశాఖమాసము విహితమనియే చెప్పబడినది. జ్యేష్ఠము
నిషేధింపబడినది. అది మిథునార్కవిషయము. కర్కాటకమందు
సూర్యుడుండగా ఆషాఢమందును శుభప్రదమే. ఆషాఢమాస
నిషేధమున్ను, మిథునార్కవిషయమే, సింహమందు సూర్యు
డుండగా, భాద్రపదమాసమందును శుభమగును. శ్రావణ
మాసమైన అది విహితమాసమేగనుక శుభప్రదమే యగును.
ఏ భాద్రపదం నిషేధింపబడినదో అది కన్యార్కవిషయము. తుల
యందు సూర్యుడుండగా, ఆశ్వయుజమాసమందును శుభ
మగును. ఏదైతే ఈ మాస నిషేధము చెప్పబడినదో అది
కన్యార్కవిషయము. వృశ్చికమందు రవియుండగా కార్తీక
మాసమున్ను శుభమగును. (కార్తీకమాస నిషేధవిషయము
స్వయముగానే ముందు చెప్పగలము.) మార్గశీర్ష మాసము
విహితమైనదే, మకరమందు సూర్యుడుండగా పుష్యమా
సం శుభం. మకరకుంభముల యందు రవియుండగా, మాఘ
మాసమందున్నూ శుభమగును. మాఘమాస నిషేధమైతే,
అది ధనురర్కవిషయమని తెలియవలెను. "అందుకనే"
పౌషఫాల్గుణ వైశాఖ మాఘ శ్రావణ కార్తికాః। మాసాస్స్యుర్గృ
హనిర్మాణే పుత్రారోగ్యశుభప్రదాః॥ అని నారదవాక్యము
"మాసే తపస్యే తపసి॥ అని వశిష్ఠవచనమున్నూ, ఆశ్వయుజ

కార్తీకమాసములకు, శుభత్వప్రతిపాదకమును. తులా, వృశ్చిక మకర, కుంభరాసులయందు, సూర్యుడులేని పక్షంలోనని, వచనాస్త్రములచే నిషేధింపబడిన నిషేధము. పూర్వమందు చెప్పినవిషయమే, ఫాల్గుణమాసమును, శుభమనిచెప్పుటకుంభార్కవిషయము. మీనార్కుడైన నిషిద్ధము.

ఓయీ కార్తీకమాఘమాసములు! శ్రీపతిచే నిషేధింపబడినవి ఏకారణముచేత? అనేవిషయమును చెప్పుచున్నారు.

కార్తీకమాసము, సూర్యుడుకన్యారాశియందుండగా పనికిరాదు అట్లేమాఘమాసమును, రవి ధనూరాశియందుండగాకూడదు. ఓయీ ఈపద్ధతి, బాగుగాలేదు. ఏమంటే! చాంద్రమాసముచేత చైత్రాదిమాస సంజ్ఞలుకలవు. అక్కడ కార్తీకమాసమందు, కన్యాసంక్రాంతివిషయము. మాఘమాసమందు, ధనుస్సంక్రమణమున్ను, ఒకప్పుడును, సంభవించవు. కార్తీకమునకు, మాఘమునకు, శుక్లప్రతిపత్ మొదలు. 30 తిథులు ఎంతవరకుండునో, అంతపర్యంతము చాంద్రమాససంజ్ఞయని చెప్పుచున్నారు. మరియు శుక్లాది, కృష్ణాది, అని చాంద్రిమాసములు రెండువిధములు. శుక్లప్రతిపదాది అమావాస్యా పర్యంతం శుక్లాదిమాసమనబడును, కృష్ణప్రతిపదాది పూర్ణిమాపర్యంతం, కృష్ణాదిమాసమని తెలియవలెను.

చైత్రశుక్లపక్షమందు మతద్వయమందును, శుక్ల పక్షమే చైత్రపూర్ణిమానంతరం, కృష్ణపక్షమందున్ను. (శుక్లాదిపక్షమందు) చైత్రమాసమేయగును ఈకృష్ణపక్షమే, పూర్ణిమాం

తమాసపక్షమందు, వైశాఖకృష్ణపక్షమగును. వైశాఖశుక్ల పక్షము, ఉభయపక్షములందును, సమానమే, ఇక్కడిమిగిన మాసములన్నియును తెలియవలెను, ఈచెప్పబడిన రెండు పక్షములును శాస్త్రమందు వ్యవహరింపబడినవి.

ఆశ్వయుక్కృష్ణపక్షేతు. శ్రాద్ధంకుర్యాద్దినేదినే,
అష్టమీకృష్ణపక్షస్యారోహిణీ ఋక్షసంయుతా.
భవేత్ప్రోష్ఠ పదేమాసి జయన్తీనామనాస్మృతా॥

అని చెప్పబడినది

అయితే, దర్శాన్తమాసమని వివక్షచేస్తే, పైరెండువిషయ ములున్ను, భాద్రపదకృష్ణపక్షమనియు, శ్రావణకృష్ణపక్ష మనియును చెప్పవలయును. ఈవచనములకు, కృష్ణాదిమాసంప్ర మాణము.

"సూర్యసిద్ధాన్తే॥ శ్లో॥ అతఊర్ధ్వ మమాయుక్తా గత కాలాబ్ద సంఖ్యయా। మాసీకృతాయు క్తాన్మాసైర్మధు శుక్లాది భిర్గతైః॥

ఇత్యాది బహువచనములు. శుక్లాది మాసపక్షమందు ప్రమాణ ములు గలవు. ఆ కారణముచేత ఆశ్వయుజ పూర్ణిమ నుండి కార్తీక పూర్ణిమవరకు. కార్తీకమాసముగనుక కన్యాసంక్రాంతి సంభవము (కృష్ణాదిపక్షే) గనుక కార్తీకమాసము నిషేధింప బడినది. ఈ ప్రకారంగానే మాఘమాసంలోనూ, ధనురర్క విషయం సార్థక్యమగును. ఇంతటితో చాలును విమర్శ, అని వ్రాసిరి.

—: అన్యవిశేషః (వృద్ధనారదః) :—

ఆరంభంచ సమాప్తించ ప్రాసాద పురవేశ్మనాం.
ఉత్థితే కేశవే కుర్యాన్న ప్రసుప్తే కదాచన॥౮౮

(శ్రీ) విష్ణుభగవానుడు ఆషాఢ శు ౧౧ నుండి, కార్తీక శు ౧౧ వరకు ౪ మాసములు, శయనించియుండునుగాన, ఈ మాసములలో, ప్రాసాద, పుర, గృహారంభ, గృహప్రవేశములు చేయరాదని. ఇది సామాన్య వచనము, పైన వివరించిన విశేష వచనములచే నీవచనము పూర్వపక్షమగును. సామాన్యముకంటె విశేషము బలవత్తరమగును॥

(మార్వాడీ దేశస్థులు, దీనిని ప్రమాణంగా గ్రహించుచున్నారు.)

N B వైశాఖము, శ్రావణము, ఫాల్గుణము, ఉభయపక్ష (పూర్ణిమాంత దర్శాంత) సమ్మతి, కేవల అమాంతమాస పక్షులు. కార్తికం మాఘంకూడా సమ్మతించిరి. ఈ కనపర్చిన ౬ మాసములందును. మధ్యదేశమందంతటను, గృహారంభమును చేయుచున్నారు. మార్గశీర్షమును, మీనచైత్ర మాసమును, గౌణముగా స్వీకరించుచున్నారు.

దీనికి కారణమిట్లూహింపవచ్చును. మధ్యదేశీయులకు అమాంత మాసమే ఆచరణలో నున్నది. కాశీ, కళింగ, యామునాది దేశములందుపూర్ణిమాంతమాసమే ఆచరణయందున్నది మరియు ఈ విషయమునే కాళిదాసున్నూ. జ్యోతిర్విదాభరణమున,

మాసో దర్శయుగల కాలా హా యథా గ్రాహ్యాహా
నిలయకృతౌ ప్రమాణాస్త్విః సర్వత్రైవ సురధునీ ॥౪౦
దజాంతస్థేకే స్యాదపవిఘుఘుస్య మధ్యనత్రీ॥

అన్ని దేశములందును, అమాంతమాసమే ముఖ్యము. గంగా నదీతీర ప్రాంతములందును. కళింగయామునాది దేశము లందును పూర్ణిమాంతమాసము ముఖ్యమనియు చెప్పెను. గనుక ఆ దేశములందు తప్ప మిగిలిన అన్ని ప్రాంతము లందును (అమాంతమాసపక్షమున వైశాఖ, శ్రావణ, కార్తీక, మాఘ ఫాల్గుణ మాసములు, ఉత్తమంగాను, చైత్ర, మార్గశీర్ష మాసములు గౌణపక్షంగాను, స్వీకరించవచ్చునని అభిప్రాయము.

:— జీర్ణ గృహ నిర్మాణే మాస శుద్ధిః —:

జీర్ణోద్ధారే జలాగ్న్యాది భయతః పతితే గృహే।
శ్రావణే కార్తికే మాఘే కారయేత్ సుఖదం గృహమ్॥

జల, అగ్ని, వాయు ఘాతములచే పడిపోయిన గృహముల యొక్క జీర్ణోద్ధారము, శ్రావణ, కార్తీక మాఘమాసములందున్న శుభప్రదము.

—: తృణ కాష్ఠాది గేహే న మాస నియమః —:

నిషిద్ధే ష్వపి ఋక్షేషు స్వానుకూలే శుభేదినే। తృణ
దారు గృహారంభే మాసదోషో నవిద్యతే। పాషాణేష్ట్యా
దిగేహాని నింద్య మాసేన కారయేత్॥ ౪౧

గృహారంభమునకు, నిషిద్ధ నక్షత్రములైననూ తనకు అను కూల చంద్రుడుగానున్న సమయమున, గడ్డి, కఱ్ఱలతో చేయు

బడిన గృహమందు మాసశుద్ధియొక్క విచారణచేయ నవసరం లేదు.

-: వి శే ష ః :-

శస్తం పశుగృహం జ్యేష్ఠే హ్యాశ్వినే ధాన్యసద్మనమ్।
పానీయ శాలికా మాఘే। చైత్రే ధారాగృహం తథా॥ ౪౭

పశువుల గృహము. జ్యేష్ఠమాసంలో పనికివచ్చును, ధాన్య గృహమునకు, ఆశ్వయుజం శ్రేష్ఠము. జలగృహం, మాఘ మాసమున మంచిది. ధారాగృహము చైత్రమాసమందు శుభము.

-ం- అ థ ప క్ష శు ద్ధిః -ం-

శుక్లపక్షే భవేత్సౌఖ్యం। కృష్ణే తస్కరతో భయమ్
తస్మాద్విచార్యక ర్తవ్యం యదీచ్ఛేచ్ఛ్రియ మాత్మనః॥ ౪౮

శుక్లపక్షమున గృహారంభము శుభప్రదము. కృష్ణపక్షమున చోరభయము గల్గును. గనుక బాగుగవిచారించి గృహారంభ మును చేయవలెను.

N B. కృష్ణపక్షమందు పనికిరాదని చెప్పుట సామాన్య వచ నము గాని ప్రమాణముగాదు. ఏమంటే!

మధ్యపూర్ణ గతేచంద్రే శుక్లే కృష్ణే శుభప్రదః॥

అని గ్రంథాంతరములందు చెప్పియుండుటచేత, శు. ప్రభృతి బ ౧౦ పర్యంతం, మధ్యపూర్ణచంద్రదినములుగాన, కృష్ణపక్ష దశమీపర్యంతం, వాస్తుకర్మల నారంభించిన దోషంలేదని భావము.

-: అ య న వి ష యః (జ్యోతిర్విద్యాభరణే) -:

వాస్తుప్రకరణము ౬ శ్లోకమందు గృహారంభము దక్షిణాయన మందుపనికివచ్చును. గాని, గృహప్రవేశము పనికిరాదని చెప్పెను.

-: పం చాం ంగ శు ద్ధిః (అథ తిథిఫలం) :-

ద్వితీయా పంచమీ ముఖ్యా తృతీయా షష్ఠికాతథా
సప్తమీ దశమీ చైవ ద్వాదశ్యేకాదశీతథా। త్రయో
దశీపంచదశీ, తిథయస్స్యుశ్శుభావహాః। దారిద్ర్యం ప్రతిప
త్కుర్యా చ్చతుర్థీ ధనహారిణీ। అష్టమ్యుచ్చాటనం
చైవ నవమీసస్యఘాతినీ। దర్శేరాజ భయంజ్ఞేయం
భూతేదారవినాశనమ్। ౫౧

విదియ, తదియ, పంచమి, షష్ఠి, సప్తమి, దశమి ఏకాదశి, ద్వాదశి, త్రయోదశి, పూర్ణిమ. ఈ తిథులు గృహారంభము నందు మంచివి. పాడ్యమి-దరిద్రమును, చవితి-ధననాశనమును అష్టమి- ఉచ్చాటనమును, నవమి సస్యహానియు, అమావాస్య రాజభయమును, చతుర్దశి స్త్రీహానియును కలుగజేయును

-: గ ణ ప తే శ్చ :-

త్యక్త్వా చతుర్దశీం షష్ఠీం, చతుర్థీమష్టమీ మమాం।
నవమీంచ రవింభౌమం। గృహారంభే విధీయతే॥ ౫౨

:- స మ రాం గ ణే -:

ద్వితీయా పంచమీ ముఖ్యా సప్తమీ నవమీ తథా।
ఏకాదశీ త్రయోదశ్యః తిథయస్స్యుః శుభావహాః,
కార్యాపురనివేశేచ ప్రారంభే భవనస్యచ ॥ఇతి॥ ౫౩

సమరంగణమందు మాత్రము, నవమి తిథికూడ మంచిదని చెప్పెనుగాని, అది లేఖకదోషమని తోచుచున్నది (దశమీగతా) అని చెప్పిన విరోధముండదు. ఏమంటే, నవమి రిక్తతిథి యగుటవలనను, సర్వులూ, రిక్తతిథిని వర్జించిరిగనుకను, నవమి పనికిరాదు.

:- నక్షత్రాణి (గణపతౌ) :-

పుష్యే మృగానురాధాయాం। ధనిష్ఠాయుగళోత్తరే।
హస్తత్రితయరోహిణ్యాం రేవత్యాం గృహమారభేత్॥

:- వశిష్ఠసంహితాయాం :-

రోహిణీ మృగచిత్రాఖ్య వాసవోత్తర పుష్యకం।
శ్రవణంచైవ భాన్యేతే। శస్తానిగృహకర్మణి॥ స్వాతీ
హస్తానురాధా శ్చైతా హ్యప్యష్ట ప్రోక్తకం। సప్త
మధ్య ఫలాన్యత్ర శేషాణి పరివర్జయేత్॥ ౫౬

గర్గః

త్ర్యుత్తరే మృగరోహిణ్యౌ పుష్యమైత్రే కరత్రయే।
ధనిష్ఠాద్వితయే పౌష్ణే గృహారంభః ప్రశస్యతే॥ ౫౭

:- రత్నమాలాయాం :-

పుష్యధ్రువమృదుస్వాతీహస్తవారుణవాసవైః,
ప్రథమోవేశ్మనాంతత్రప్రారంభః సద్భిరిష్యతే॥ ౫౮

:- ముహూర్తచింతామణౌ :-

ధ్రువమృదువరుణస్వాతివస్వర్కపుష్యైః॥

—: వాస్తురత్నావళ్యాం :—

అశ్వినీ రోహిణీమూలముత్తరాత్రయమైన్దవమ్,
స్వాతీహస్తానురాధా చ। గృహారంభే ప్రశస్యతే॥ ౫౯

—: వాస్తురాజవల్లభే :—

వాస్తోః కర్మణి ధిష్ణ్యవారతిథయో ఽశ్విన్యుత్తరాణాం త్రయం। హస్తాది త్రయమైత్రభద్వయమిదం పుష్యో మృగో రోహిణీ। నింద్యార్కభూసుతభాస్కరౌ చ శుభదా పూర్ణా చ నందా తిథిః। తేషాం నైధృతి శూలపాతపరిఘా వ్యాఘాత వజ్రాదయః॥ ౬౦

—: పీయూషధారా :—

చిత్రాశతభిషక్ స్వాతీహస్తః పుష్యః పునర్వసుః
రోహిణీ రేవతీమూల శ్రవణోత్తరఫాల్గునీ ౬౧
ధనిష్ఠా చోత్తరాషాఢా తథా భాద్రపదోత్తరా।
అశ్వినీమృగశీర్షే ద్వే, అనూరాధా తథైవ చ, ౬౨
వాస్తుపూజనమేతేషు నక్షత్రేషు కరోతి యః,
స ప్రాప్నోతి నరో లక్ష్మీమితి ప్రాహ పరాశరః, ౬౩

—: నారదసంహితాయాం :—

మృదుధ్రువక్షిప్రభేషు రిక్తామార్కార్కివర్జితే,
దినే శుద్ధేఽష్టమే లగ్నే శుభాంశం యం వినిక్షిపేత్। ౬౪

-: శాలామృతేపి :-

నాసత్యాదిరేవతీకరగురు శ్రోణాత్రయేందూత్తరా
మిత్రత్వష్టువిధాతృభేషు సుతదా స్తంభప్రతిష్ఠార్థదా॥

-: శార్ఙ్గధరః :-

మృదుధ్రువకరస్వాతీపుష్య వాసవవారుణైః.
సూత్రారంభోగృహాదీనాం, స్థాప్యఃస్తంభోనపంచకే॥

-: అన్యత్ర, ప్రత్యేకనక్షత్రఫలాని :-

అశ్వనీశస్యతే శాలాగృహస్థాపనకర్మణి,
భరణీమరణంకుర్యాత్ కృత్తికామందిరందహేత్। ౬౭
రోహిణీధనప్రాప్తిం। కురుతేగృహిణీంయశః।
మృగశీర్షావపుష్మాంతిం।। ఆర్ద్రాచభయకారిణీ। ౬౮
పునర్వసూధనప్రాప్తిం। పుష్యాకృష్యాది నదా।
ఆశ్లేషారోగభయదా, మఘాల్పసుతదాయినీ। ౬౯
ఫల్గునీదైన్యమత్యన్తం। ఉత్తరాబహుమానదా।
హస్తోయశస్సుతాన్దద్యాత్ చిత్రాచిత్రాలయాంబరం।
స్వాత్యన్నమందిరేస్థానం। విశాఖాగ్నిభయప్రదా।
అనూరాధాసుహృద్వృద్ధిం। కుర్యాదైంద్రీతుధాభయం।
మూలాశత్రువినాశాయ। పూర్వాషాఢాజలాద్భయం
వైశ్వస్సుతధనామోదం, అభిజిచ్ఛ్రియమిచ్ఛతి, ౭౦
శ్రవణాత్కీర్తివృద్ధిశ్చ, వాసవాత్యవసుప్రదః।
శతతారాయురారోగ్యం, పూర్వాభాద్రాంగహీనతాం

అహిర్బుధ్న్యస్తు దారిద్ర్యం । పౌష్ణంపశువివర్ధనమ్ ।
మందిరారంభణేకస్తు ఫలాన్యుక్తానిభార్గవ ॥ ౨౪

—: గృహారంభేనక్షత్రఫలాని, (విద్యామాధవీయే) :—

త్రిష్వుత్తరసంజ్ఞ సౌమ్యమృగశిరో మైత్రంతథారోహిణీ
తిష్యః పౌష్ణధమర్క్షభంచనవమం శ్రేష్ఠం గృహారంభణే ।
స్వాతీమూలపునర్వసూశతభిషక్చిత్రాశ్రవిష్ఠాశ్చమట ॥
మధ్యాఽన్యత్రతుశిష్టమృక్షనివహం త్యాజ్యంమునీ
ంద్రైర్జగుః ॥ ౨౫

—: విశ్వకర్మప్రకాశే :—

మృధుధ్రువస్వాతి పుష్యధనిష్ఠాద్వితయేరవా ॥
మూలేపునర్వసౌసౌమ్యవారే ప్రారంభణంశుభమ్ ॥ ౨౬

N. B. సాధారణముగా శిలాన్యాస, శంకున్యాస, స్తంభ ప్రతిష్ఠా, వాస్తుపూజాదులకు, ఈనక్షత్రములు చెప్పబడెను. పైఅందరిమతములలోను, అశ్వని, చిత్ర, అనూరాధ, రేవతి, శ్రవ. మృగ. స్వా, శత, హస్త, పుష్య. ధని, ఉఫ, ఉషా, ఉభా, రో, (పునర్వసు) ఈ 15 నక్షత్రములున్నూ మంచివిగా పరిగణింపబడినవి. పునర్వసు, మూలలు, రెండును, వాస్తు పూజాదులందు చెప్పబడియున్నవి స్తంభప్రతిష్ఠయందును, కొందరుశుభమని చెప్పిరి. వాస్తురాజవల్లభమందు జ్యేష్ఠనుకూడా శుభమనియే చెప్పియున్నను, సర్వగ్రంథవిరుద్ధముగుటచే గ్రహింపతగదు. పునర్వసు మూలలు గౌణంగా గ్రహించు

చున్నారు. మరియు స్తంభప్రతిష్ఠావిషయమున ధనిష్ఠాపంచకము (ధ, శత, పూభా, ఉభా, రే) పనికిరాదని శార్ఙ్గధరాభిప్రాయము.

ప్రత్యేక నక్షత్రఫలములు చెప్పుటలో అహిర్బుధ్న్యస్తు దారిద్ర్యం. అని చెప్పియున్నను, అది సామాన్యవచనముగాన, పైవిశేష వచనములనుబట్టి, ఉత్తరాభాద్రను స్వీకరించవచ్చును.

(స్తంభ ప్రతిష్ఠకు తిర్యఙ్ముఖ నక్షత్రములు సామాన్యేన శుభమని చెప్పుటచేతను, జ్యేష్ఠానక్షత్రము.తిర్యఙ్ముఖనక్షత్రములలోని దగుటచేతను, జ్యేష్ఠకూడ శుభమని వాస్తురాజవల్లభకారుడు చెప్పెనని తోచుచున్నది.)

—: వారఫలమ్। (నారదసంహితాయాం) :—

సూర్యాంగారకవారాంశాః వైశ్వానరభయప్రదాః
ఇతరగ్రహవారాంశాః సర్వేషామర్థసిద్ధయే॥ 22

—: సనత్కుమారః :—

శశికలహమరిష్టంభాస్కరేచాగ్నిదాహం అశుభమితి
చచంద్రే భూమిపుత్రేవినాశం। కవిగురుబుధవారా
స్తంభఘాతే ప్రశస్తా ఇతివదతిమునీంద్రో మానవా
నాంగృహేణి॥ 23

—ం- వశిష్ఠసంహితాయాం

సూర్యారవారకాశ్యంశాః సదావహ్నిభయప్రదాః॥ ఇతి

-o- గ్రంథాంతరే -o-

సోమేశుక్రేసదాసౌఖ్యం బుధేజీవేచవిత్తదం
కుజేసూర్యేసదాదుఃఖం మందేతస్కరబాధకమ్॥ ౭౯

-: విశ్వకర్మప్రకాశే :-

ఆదిత్యభౌమవర్జ్యేషు సర్వేవారాశ్శుభావహాః॥ ఇతి ౮౦

-: రాజమార్తాండే :-

శశినిధనవివృద్ధి భాస్కరేవిత్తనాశో బహువసురవిసూనా
భూమిపుత్రేవినాశః॥ బుధగురుశవివారే॥ ధర్మకామార్థ
లక్ష్మ్యః॥ రితివదతివరా హోమాలినీవృత్తిరేషా॥ ౮౧

-: కాలామృతే :-

హారావారదినేశభౌమరనలదాక్షీణశ్శశీశౌక్రకృ
త్పూర్వశ్శుక్రకృదర్ధదోగురుభృగూజ్ఞస్థైర్యకృద్భానుజః

తాత్పర్యము సులభము.

N. B. రవికుజవారములు, అన్నిమతములందును, నిషేధింపబడినవి. శనివారం కొందరు స్థిరప్రదమని సమ్మతించిరి. మరి కొందరు చోరభయమనినుడివిరి సోమవార విషయమున, "సనత్కుమారగృహవాస్తుదర్పణమనుగ్రంథమున సోమాంద్రే చవర్థతే శుక్లేక్షీయతే కృష్ణపక్షగే" అనిచెప్పియుండుటచేత క్షీణేందువారం పనికిరాదు. పూర్ణేందువారం శుభమునిచ్చును. బుధగురు, శుక్రవారములు మిక్కిలి శుభప్రదమైనవగును. కాలామృతమందును, క్షీణేందువారం పనికిరాదనియు, పూర్ణేందువారం శుభమనియు చెప్పెను.

-o- యోగఫలమ్ -o-

వజ్రవ్యాఘాతశూలేషు, వ్యతీపాతాతిగండ యోః.
విష్కంభగండపరిఘేచాష్టయోగేన కారయేత్॥

-o- అపవాదం (ము,దర్పణే) -o-

పరిఘస్యచపూర్వార్థం. కృత్స్నంవైధృతిపాతయోః
గండాతిగండయోః షట్చనాడికాపంచశూలకే
వ్యాఘాతేనవనాడీశ్చవాస్తుకర్మణివర్జయేత్॥

తాత్పర్యము సులభము.

-: కరణ ఫలమ్ :-

బవ, బాలవ, కౌలవ, తైతుల, గరజి, వణిక్, ఈకరణములు, గృహారంభమున శుభప్రదమైనవి. భద్ర, చతుష్పాత్ నాగవం, కింస్తుఘ్నం. ఈకరణములు పనికిరావు.
(భద్రకరణమునకు అపవాదమున్నదో శుభమేరుగుచున్నది,)

-: భద్రాపవాదః (ము. చిం.) :-

కుంభకర్కద్వయేమర్త్యే స్వర్గేఽజ్జేఽజాదిత్రయేఽలిగే।
స్త్రీధనుర్జూకనక్రేఽధో భద్రా తత్రైవతత్ఫలమ్॥

చంద్రుడు. కుంభ, మీన, కర్కాటక, సింహరాసులయందుండగా మర్త్యలోకమందును, మేష, వృషభ మిధున, వృశ్చిక రాసులందు చంద్రుడుండగా, స్వర్గమందును, కన్యా, తులా, ధను, మకరరాసులందుండగా పాతాళమందును, భద్రా నివాసముండును. గనుక ముహూర్తసమయమున కొచోట

భద్రానివాసముందునో ఆ చోటున శుభములు చేయరాదు. మిగిలినచోట్ల భద్రశుభమే యగుచున్నది. (అనగా స్వర్గమందున్న మర్త్యలోకంలో శుభమగును.)

-: వి ద్యా మా ధ వీ యే :-

విష్టిర్య దాహానితిథేర పరార్ధజాతా। పూర్వార్ధజానిశి తథా శుభదాచపుచ్ఛే। తత్కాలభూరపి నిశోదయ యామబాహ్యా గ్రాహ్యా శుభేబలిని లగ్నపతౌనిజాంశే।

తతశ్చాయ మర్థః సిద్ధః

౧ విపరీతా సదా గ్రాహ్యా। ౨ పరీతాఽపిస్యాపవాదేసతి।
౩ స్వోదయయామస్తు నకదాచిదితి।

-: అ న్యే త్వా హుః :-

స్వపక్షే విహితా విష్టిః। పరపక్షేతు భద్రికా, కార్యనాశకరీ విష్టిః, భద్రా సర్వత్రమంగళా, పరీతా విపరీతావా। విష్టిః పుచ్ఛే శుభైవసా॥

(తిథియొక్క దివాభాగమందున్న భద్రకరణము రాత్రియందును, రాత్రిభాగమందున్న భద్ర, దివాభాగమునను దోషములేదు. (2) విష్టిపుచ్ఛమం దెట్లున్ననూ శుభమేయగును 3స్వోక్త కాలమందున్న భద్రయున్నా ఆయామమును వదలిన శుభమగును. (4) లగ్నాధిపతి బలవంతుడై యున్నను, భద్రాదోషముండదు. (ఇంకనూ అనేక అపవాదములు పీయూషధారయందు చూడుడు.)

-: కాలఫలమ్. (మార్కాండే) :-

కృత్యం వేశ్మ భవంతి దినవిహితం రాత్రౌ ప్రవేశః క్వచిత్।

గృహసంబంధమైన అన్నికృత్యములును పగటియందే చేయవలెను. కొందరు రాత్రియందు గృహప్రవేశం కావలెనని చెప్పుదురు.

-: గణపతౌ :-

వేశ్మకృత్యం దివాశస్తం ప్రవేశో రజనౌ క్వచిత్ ॥ఇతి॥

-: విద్యామాధవీయే (రాత్రివర్జ్యానాహ) :-

కృషిం బీజవాపం నర్తస్త్రీభిషేకం సవిద్యా గృహారంభ దేవప్రతిష్ఠా॥ క్రియాస్సప్త చౌలాదికా నామభేదః క్రియాంచత్వ హాయాంన కుర్వన్తి సన్తః॥

-: భరద్వాజోపి :-

బీజానాం వాపసంస్కారం। వాస్తుకర్మ కృషింతథా।
రాత్రౌతు నవికుర్వీత। కుర్వన్ క్షిప్రం వినశ్యతి॥

ఇత్యాది బహువచనములవలన రాత్రియందు గృహారంభాది వాస్తు కృత్యములు పనికిరావని తెలియుచున్నది.

-: బృహద్వాస్తుమాలాయాం :-

గీర్వాణపూర్వ గీర్వాణ మంత్రిణో దృశ్యమానయోః।
శుక్లపక్షే దివాకార్యం నతిరాత్రౌంచరాత్రిషు॥

అనెడు శ్లోకవ్యాఖ్యానమందు ఈ రాత్రిశబ్దముచే మధ్యరాత్రి గ్రహణము చేయవలెనుగాని, రాత్రిఅంతయును గాదు. అని చెప్పుచూ, " శ్లో॥ మహానిశాతు విజ్ఞేయా మధ్యమంప్రహార

ద్వయమ్। అని ప్రమాణమును చూపియున్నారు. (అనగా రాత్రి 2-8 యామములు పనికిరావని తా॥)

:- గ్రంథాంతరేపి -:

ధృవం దృష్ట్వా భవాన్నృత్వా, కర్తవ్యం వాస్తురోపణం,
సూర్యోదయస్యదివసే, రాత్రౌ త్వర్ధ్యే మహానిశాం,
మధ్యాహ్నేతు కృతం యత్తు కర్తుర్వ్యాప్తువినాశదం,
నిశీథేవా౽థవా సంధ్యోర్యాస్తువా నైవకారయేత్

తాత్పర్యము సులభము

N. B 'కృత్యం వేశ్మ భవం' అనెడు ప్రమాణానుసారమే అన్నిదేశములందును పూర్వాహ్ణమందే వాస్తుకృత్యములను ముఖ్యపక్షముగ నారంభించుచున్నారు ప్రాగ్దేశీయులు. 'మహానిశాతు విజ్ఞేయా మధ్యమం ప్రహరద్వయం' అనెడు ప్రమాణమును స్వీకరించి తెల్లవారుఝామునకూడా గృహారంభాది వాస్తుకృత్యముల నాచరించుచున్నారు. పూర్వ రాత్రియందు గూడ నారంభించు నాచార మీదేశమున యెచటనూ గానరాదు.

-o- గృహారంభేద్వారశుద్ధిః సప్తశలాకవేధః బృ. దై. రం. -o-

చక్రేసప్తశలాకాఖ్యే, కృత్తికాదీనివిన్యసేత్, ఋక్షం
చంద్రస్య వాస్తోశ్చ పురః పృష్ఠేచనోశుభమ్॥

సప్తశలాక చక్రమందు ఈశానకోణమునుండి కృత్తికాది నక్షత్రములను అభిజిత్సహితముగా వ్రాసి, వాస్తునక్షత్రము

తత్కాలచంద్ర నక్షత్రమునకు పృష్ఠమందుగాని, అగ్రమందు గాని యున్నచో మంచిదిగాదు. పార్శ్వములయం దున్నచో శుభమగును.

:- సప్తశలాక వేధా చక్రము -:

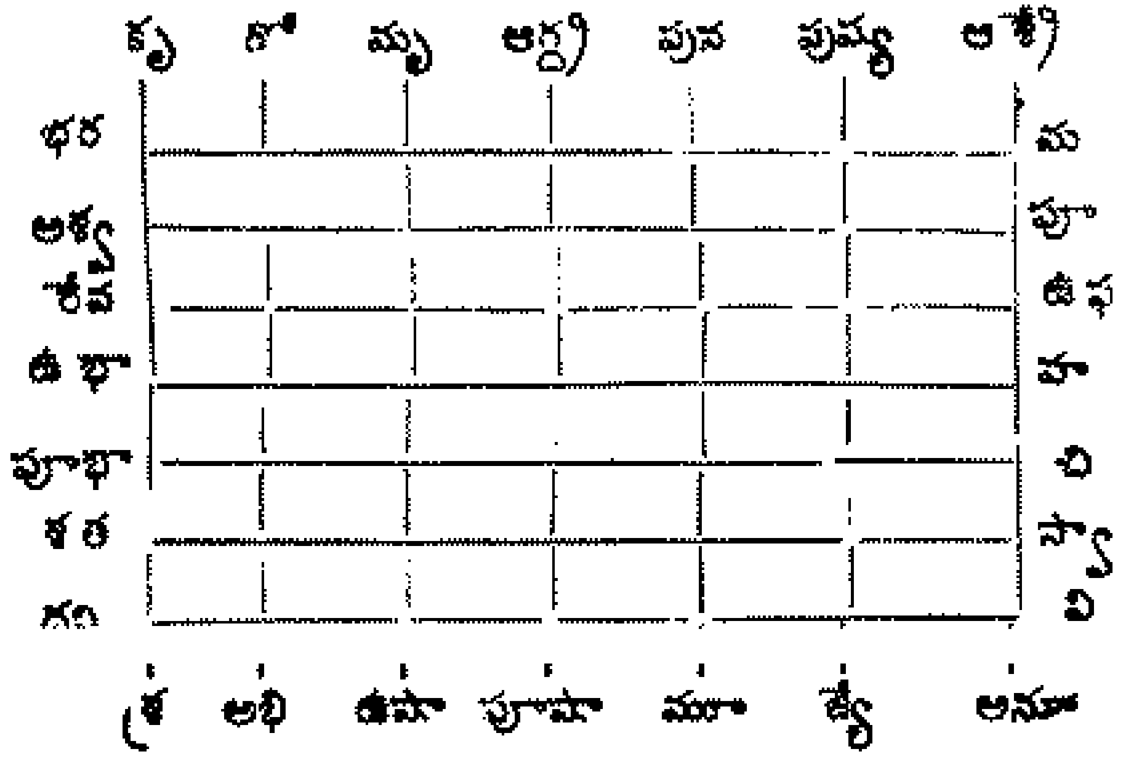

ఇది సప్తశలాక చక్రము. కృత్తికనుండి ఆశ్రేషవరకు పూర్వ దిశకు. మఘ మొదలు, విశాఖపర్యంతము, దక్షిణదిక్కునకును, అనూరాధ మొదలు, శ్రవణం వరకు, పశ్చిమ దిక్కునకు, ధనిష్ట మొదలు, భరణీ పర్యంతము, ఉత్తర దిక్కునకు నక్షత్రము లగుచున్నవి.

అయితే పూర్వదిక్కునయున్న నక్షత్రములలో నే ఒక నక్షత్రము వాస్తు (గృహ) నక్షత్ర మయినచో, పశ్చిమ దిశయందున్న నక్షత్రములందును, ఈ ప్రకారంగానే పశ్చిమ దిక్కునయున్న ఏ ఒక నక్షత్రమందైననూ వాస్తునక్షత్ర మున్నచో, పూర్వదిశయందున్న నక్షత్రములందును, గృహారంభమును చేయరాదు. దీనికి విపరీతముగా (అనగా పూర్వ, లేక పశ్చిమ దిశలయందున్న నక్షత్రములందు వాస్తు నక్షత్ర మున్నచో ఉత్తర దక్షిణదిశలయందున్న నక్షత్రములందును, ఉత్తర దక్షిణ దిక్కులయందున్న నక్షత్రములందు వాస్తు నక్షత్ర మున్నచో, పూర్వ పశ్చిమ దిశలందున్న నక్షత్రములందును) గృహారంభమును చేయుట ముఖ్యమని తాత్పర్యము.

దీనివలన ఏ దిక్కుయొక్క నక్షత్రములందు వాస్తునక్షత్ర ముండునో ఆదిక్కునసే గృహ ప్రధాన ద్వార ముంచవలె ననెడు విధికూడ సిద్ధించుచున్నది.

—: తథా చ (విశ్వకర్మప్రకాశే) :—

కృత్తికాద్యం సప్తపూర్వే, మఘాద్యం సప్తదక్షిణే।
మైత్రాద్యం పశ్చిమే క్షేయం ధనిష్ఠాద్యన్తు ఉత్తరే
యద్దిగ్భసంస్థితే చంద్రే తద్దిగ్ద్వారం ప్రశస్యతే, పృష్ఠ
దక్షిణ వామస్థేనవి దద్యాత్క దాచన। ఇతి।

—: వృ ష వా స్తు చ క్రం (ము. చిం) :—

గేహాద్యారంభేర్క భాద్వత్సశీర్షే రామైర్దాహో వేద
భైరగ్రపాదే। శూన్యం వేదైః పృష్ఠపాదే స్థిరత్వం

రాజ్ఞః పృష్ఠే శ్రియుక్తైర్ధన కుక్షౌ। లాభో రాజ్ఞః
పుచ్ఛగైః స్వామినాశో వేదైర్నాగ్నే। స్వంవామకుక్షౌ
ముఖస్థైః। రాజ్ఞః పీడా సంతతం చార్కధిష్ణ్యా దస్త్రైస్తు
వైర్దిగ్భి వత్సం వ్యాసత్స్యతత్॥

సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలు గృహారంభ నక్షత్రము వరకు అభిజిత్సహితముగ లెక్కింపగా శిరస్సమందున్న మొదటి 8 నక్షత్రములందు, గృహదహనమున్ను, తదాది అగ్రపాదములందున్న 4 నక్షత్రములందున్న, శూన్యమున్ను, తదాది వెనుకపాదములందున్న 4 నక్షత్రములందు స్థైర్యమున్ను. తదాది పృష్ఠమందున్న 8 యందును ధనలాభమున్ను, తదాది దక్షిణకుక్షి యందున్న 4 నక్షత్రములందును, లాభమున్ను, తదాది పుచ్ఛమందున్న 8 యందు స్వామినాశనమున్ను, తదాది వామకుక్షియందున్న 4 యందు దరిద్రమున్ను, తదాది ముఖమందున్న 8 యందు పీడయున్ను గలుగజేయును.

—o— నిర్ణ శ్లోకః (గ్రంథాంతరే) —o—

రవిభాత్సప్తనేష్టాని శుభాన్యేకాదశాష్టమాత్।
దశ శేషాణ్యనిష్టాని సాభిజిద్భ్యోవవాస్తుని॥

సూర్యుడున్న నక్షత్రం మొదలు 7 నక్షత్రములు అశుభము. తదాది 11 నక్షత్రములు శుభము. తదాది 10 నక్షత్రములు అశుభమును గలుగజేయును. అభిజిత్సహితముగ లెక్కించవలెను.

-o- ముహూర్త గణపతౌ -o-

గృహారంభేఽర్కభాద్రామైః శీర్షే స్యాద్దాహకృత్తతః

అగ్రపాదస్థితైర్వేదైః శూన్యం స్యాద్వృషచక్రకే।
స్థిరతా పృష్ఠపాదస్థైర్వేదైః పృష్ఠే శ్రియస్త్రిభిః॥

లాభో వేదైర్దక్షకుక్షౌ రామైః పుచ్ఛేఽతిపీడితః
కుక్షావామేఽబ్ధిభిర్నైస్వం ముఖం పీడా త్రిభిస్స్మృతా॥

తా॥ ముహూర్త చింతామణ్యనుసారమే. ఈ గ్రంథాభిప్రాయమునైయున్నది.

-o- జ్యోతిర్నిబంధే -o-

త్రివేదాబ్ధిత్రివేదాబ్ధిద్విత్రిభేష్వర్కతః క్రమాత్,
శ్రీర్వృద్ధిః సంస్థితిర్వ్యాధిర్నైస్వం శ్రీః శ్రీర్మృతిర్వృషే।

-o- సూర్యభాత్ చంద్రభంగణ్యాం (అభిప్రాయితం) -o-

3	4	4	3	4	4	2	3	నక్షత్ర
శ్రీః	వృద్ధి	స్థైర్యం	వ్యాధి	దరిద్ర	శ్రీః	శ్రీః	మృతిః	ఫలం

ఈ మతము పై గ్రంథమతములకు విరుద్ధముగానున్నది.

-o- కాలామృతే -o-

యస్మిన్ భేఽర్కయుతస్త్వాది గణయేచ్చంద్రాన్వితర్క్షం
త్రితః కుర్యాన్మృత్యుముద్యత్తయుం శిరసి చక్రాద్యావహా
స్థర్క్షతామ్। చతుర్వేర్థ్యపతుపత్స్ప మాంఘ్రియుగే స్థైర్యం

చమత్కారితః తత్పుచ్ఛేతు భ్రమణం త్రయంచతురథో
వామేతుపార్శ్వేర్థకృత్।

ధాన్యందక్షిణపార్శ్వకే చతు రథో పృష్ఠేత్రయం
సంపదం। వక్త్రేథ త్రితయంపశూన్ ప్రకురుతే చక్రంవృ
షాఖ్యంత్విదమ్। ద్వంద్వాఖ్యేఽగ్నిభయాదికే చ నృపతే
శాస్త్రేషానవృత్తౌ పునః స్వంవేశేచవిధిః స్వనిర్మితగృహే
సర్వంవిచింత్యంబుధైః॥

తా॥ చక్రమందుచూడగును.

శిరః	అగ్రపాద	పృష్ఠపాద	పుచ్ఛం	వామపార్శ్వ
3	4	4	3	4
మృత్యు	దుర్దశా	స్థైర్యం	భ్రమణం	ధనం

దక్షిణపార్శ్వ	పృష్ఠం	ముఖం	స్థాన
	3	•	ఆరా నక్షత్ర
ధాన్యం	సంపద	పశువృద్ధి	ఫలం

ఈ కాలామృతమున చెప్పబడిన వృషచక్రముగూడా పై మతములకన్నిటికిని విరుద్ధముగనే యున్నది. ఈ మధ్యదేశ ప్రాంతీయులందరునూ ఈ కాలామృతకిచ్చినే వృషభలక్షచక్రములను చూచుచున్నారు. గాని ఈ కాలామృత మందే

సంగ్రామాల దుర్గశైల నగర ప్రాసాదదేవాలయ
క్షేత్రారామ గృహప్రవేశసమయే జ్ఞేయంత్వా చక్ర
ద్వయమ్॥

అని చెప్పియుండుటంబట్టి ఈ రెండుచక్రములును దుర్గశైలాది ప్రవేశ సమయములందే చూడవలెనని ఈ గ్రంథకర్తయొక్క అభిప్రాయమని తెలియుచున్నది.

"ద్వారం ద్వాస్థాగ్ని భయాదికేచ" అని చెప్పుటలోగూడ, ఆరంభమందు చూడవలెనను అర్థము కనుపించదు. మరియు,

> ద్వారశుద్ధిం నిరీక్ష్యాథ ధామశుద్ధిం వృషచక్రతః,
> నిష్పంచకే స్థిరేలగ్నే ద్వ్యంగే చాలయమారభేత్ ।

అని రత్నమాలయందును, "గేహాద్యారంభే" అని చింతామణి యందును, ముందుగా వృషచక్రమువలన నక్షత్రశుద్ధిని తెలుసుకొని గృహారంభము చేయవలెనని కంఠోక్తిగా చెప్పియుండుటంబట్టి, వృషవాస్తు చక్రము గృహారంభమున తప్పక చూడవలెనని స్పష్టమగుచున్నది, గృహప్రవేశ సమయమున కలశ చక్రము చూడవలెననుటసర్వసమ్మతమైయున్నది. కాళిదాసు గూడ 'జ్యోతిర్విదాభరణ' మనెడు గ్రంథమున ఇట్లే చెప్పెను. కనుక ముహూర్త చింతామణ్యుక్త వృషచక్రపద్ధతియే బహు గ్రంథ సమ్మతి యగుటచే ఆ వృషచక్రపద్ధతి ననుసరించియే గృహారంభ నక్షత్రశుద్ధిని చూచుకొనుట శ్రేష్ఠమని తాత్పర్యము.

-: గృహకర్తికా చక్రం (కాలామృతే) :-

> చక్రం స్యాద్గృహకర్తికాఖ్య యమితం సంలిఖ్య లింగ
> గణేయం రేఖా స్వరత్రి చతస్రవ విలిఖేత్ తిర్యక్చ దసా్ర

దిశః। ఏకైకస్య హిరాకారాన్నవనవహా త్రిలింగవా మూర్ధగా
మూర్ధస్థా అపివా ఊర్ధ్వగా శుభఫలా నింద్యాస్తథా
దేశగాః॥

క్రింది చక్రమందు చూడవలెను.

	మృగ			చి			ధని	
రో	—	ఆర్ద్ర	హ	—	స్వా	శ్ర	—	శత
కృ	—	పున	ఉఫ	—	విశా	ఉషా	—	పూభా
భర	—	పుష్య	పూఫ	—	అనూ	పూషా	—	ఉభా
అశ్వి	—	ఆశ్లే	మ	—	జ్యే	మూ	—	రేవతి

పూర్వముఖ సంజ్ఞలగు 1- 2- 8- 4- 5- 10- 11- 12- 18 14- 19- 20- 2·- 22 28 ఈ నక్షత్రములు స్తంభప్రతిష్ఠా విషయమందు శుభమనియును, మిగిలిననక్షత్రములు అశుభ కరమనియును చెప్పెను.

N B ఈ చెప్పుటచేత, తాను చెప్పబోయే "నా సత్యాదితి" అనే స్తంభ ప్రతిష్ఠోక్త నక్షత్రములకు విరోధము కల్గినది. స్వవచన వ్యాఘాతము కల్గుటచేతను, సర్వ్యాలచేతను అంగీ

రింపబడిన గృహారంభాది నక్షత్రములకు, ఈ రీతి విరుద్ధముగా నుండుటచేతను, వాస్తుకృత్యములందు ఈ చక్రపద్ధతిచే నక్షత్ర స్వీకరణచేయుట యుక్తముగాదు.

(ఈవచనము సామాన్యమని తెలియవలెను.)

—: కించ :—

రేఖాయాంచ తిరశ్చిదత్ర గృహిణాం స్తంభప్రతిష్ఠాగమే
సూర్యేణాగ్నిభయం కుజేనసహితే మృత్యుంబుధే
నామయం। సౌభాగ్యం గురుణాసితేన కలహం
మందేన చోరాగమమ్। దారిద్ర్యం తమసాధ్వజేన
చలనం కుర్యాచ్ఛశీ తద్గృహే। ౧౦౪

స్తంభప్రతిష్ఠాది ముహూర్తకాలమున చంద్రుడున్న నక్షత్ర మందుగాని, ఏకరేఖాగత అభిముఖ నక్షత్రమందుగాని, సూర్యాదిగ్రహములున్న క్రమముగా అగ్ని. మృత్యు. రోగ, సౌభాగ్య. కలహ, చోర, దారిద్ర్య స్థానచలనాది ఫలముల నెరుంగునది. (అనగా చంద్రుడున్న రేఖయందుగాని, చంద్రు డున్న నక్షత్రమందుగాని యేగ్రహములు నుండరాదని భావము.)

—: వా స్తు పు రు ష స్థి తి జ్ఞా న మ్ :—

సవేదాస్తి థరయోనిష్ఫన్న నాదూక్షర సమన్వితా।
త్రిభిశ్చైవ హారేద్భాగం శేషంపురుష ఉచ్యతే।
ఏకేనవసతేస్వర్గే ద్వాభ్యాం పాతాళ ఏవచ।
శూన్యేతు మృత్యులోకేస్యా దితిపారా శరోబ్రవీత్।

స్వర్గలోకే భవేల్లాభః పాతాలేచ సదాశ్రియః।
మృత్యులోకేభవేన్మృత్యు ర్విచిన్త్య గృహమారభేత్॥

గృహారంభ తిథిసంఖ్యకు నాలుగు సంఖ్యచేర్చి దానిని రెట్టించి తిరిగి దానియందు గృహకర్తయొక్క నామాక్షర సంఖ్యను గూడి 3 చే భాగించిన। శేషమైన స్వర్గమందును, 2 శేషమైన పాతాళమందును, 3 శేషమైన మృత్యులోకమందును, వాస్తుపురుషుడు నివసించును. అని పరాశర మహర్షి చెప్పియుండెను.

వాస్తుపురుషుడు స్వర్గమందున్న లాభము. పాతాళమందున్న నిరంతరము లక్ష్మి ప్రాప్తియు, మృత్యులోకమందున్న మృత్యువును గలుగజేయును, ఈ రీతిగా విచారించి మంచి సమయమున గృహారంభము చేయవలెను.

—: భూమిసుప్తజ్ఞానమ్ :—

ప్రద్యోతనాత్పంచ నగాంకసూర్య నవేందుషడ్వింశ మితేషు భేషు। సేతేమహీ నైవ గృహంవిధేయం త్రిషా గవాపీ ఖననంనశస్తమ్॥ ౧౦౮

సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలు 5, 7, 9, 12, 19, 26 ఈ నక్షత్రములందు భూమి నిద్రించును. భూమి నిద్రించుసమయమున గృహములు గట్టుట, వాపీ, కూప, తటాకాదులు త్రవ్వ ప్రారంభించుటయు కూడదు.

—: పరిహారః (గ్రంథాంతరే) :—

వేదాష్ట పంచాగ్ని రసాద్రిభుక్త్యః క్రమాన్మహీ ఉత్తి

దినేషు శేతే! కూపేతడాగే త్వథవాటద్యగేహే బీజోప్తి
లాంగల్యముఖే శుభాస్స్యాత్॥ ౧౧౯

ఆవశ్యకమయినపుడు సూర్యస్థిత నక్షత్రమునుండి పూర్వోదిత (5- 7- 9- 12- 19- 26) నక్షత్రములందు క్రమముగా 4- 8. 5- 3 6- 7 ఘడియలయందు భూమి నిద్రించునుగాన, ఈ ఘడియలుమాత్రము వదలి మిగిలిన ఘడియలయందు కూప, తటాక, గృహారంభ, బీజావాపన, హలకర్మ ఇత్యాదులు శుభప్రదమైన వగును.

-: కూర్మ చక్రం (జ్యోతిఃప్రకాశే) :-

తిథిస్తు పంచగుణితా కృత్తికాద్యక్ష సంయుతా
తథాద్వాదశ మిశ్రాస్తు నవభిస్తు విభాజితా।
జలే వేదామునిశ్చంద్రైః స్థలేపంచద్వయోనవ।
త్రిషష్ఠ నకేవ్యోమ్ని త్రివిధం కూర్మలక్షణం।
జలేలాభ స్తథాప్రోక్తః స్థలేహాని స్తథైవచ।
ఆకాశే మరణం ప్రోక్తం త్రివిధం కూర్మస్య చక్రకమ్॥

ఆరంభతిథి సంఖ్యను. 5 చే గుణించి దానియందు. కృత్తికాది నక్షత్ర సంఖ్యను గలిపి. తిరిగి 12 కూడ కలిపి, 9 చే భాగింపగా 4- 7- 1 శేషమైనచో జలమందును, 5- 2 8 శేషమైన భూమియందును. 6- 3 9 శేషమైనచో ఆకాశమందును, కూర్మవాసమగుచున్నది. కూర్మవాసము. జలమందైన లాభము, స్థలమందైన హానియు, ఆకాశమందున్న మృత్యువును కలుగజేయును.

—: లగ్నవిచారః (కాలామృతే) :—

సూర్యాంగారక లగ్నవర్గరహితం సర్వంస్థిరం శోభనం,
లగ్నంవాద్విశరీరమత్రగృహిణో లగ్నంచరంచంచలం,
సూర్యాంగారక లగ్నమప్యథ శుభం సౌమ్యగ్ర
హైస్సంయుతం। హ్యాస్యైర్వాయది వీక్షితం సుబలిభిః
క్రూరాస్త్రిషష్ఠాయగాః॥ ౧౧౩

సూర్యాంగారకులయొక్క రాసుల (సిం. వృశ్చి) ను వీరిండియొక్క వర్గములువదలి మిగిలిన స్థిరరాసులందును, ద్విస్వభావ రాసులందును, గృహారంభము శుభప్రదమగును. చర లగ్నములు పనికిరావు. సూర్యాంగారక లగ్నములైనను, శుభ గ్రహములతో గూడియున్నను. చూడబడినను, పాప గ్రహములు 8- 6- 11 రాసులయం దుండగాను, పనికివచ్చునని భావము.

—o— గణపతౌ —o—

ద్విస్వభావస్థిరేలగ్నే శుభైర్యుక్తేష్టాంత్యారిః ఫగైః॥

—o— దర్పణే —o—

ద్వ్యంగేస్థిరేవాథవసేవిలగ్నే సౌమ్యగ్రహైర్యుక్త,నిరీక్షి
తేవా। ౧౧౪

—o— ధర్మసింధౌ —o—

కేంద్రాష్టమేపాపహీనేవేశ్మకృత్యం స్థిరోదయే।

—o— దైవజ్ఞవల్లభే

రాశౌద్వ్యంగేస్థిరేలగ్నే శుభయుక్తే విలోకితే

—०— వశిష్ఠసంహితాయాం —०—

స్థిరోదయే స్థిరాంశేచ

—०— శిల్పసంగ్రహే —०—

స్థిరలగ్నంశుభం ప్రోక్తం ద్విస్వభావంతుమధ్యమం।
చరలగ్నం పరిత్యజ్య వాస్తు కర్మసుసర్వదా॥ ౧౧౬

—०— రత్నమాలాయాం —०—

శుద్ధే కేంద్రనిధనస్థిరోదయే సౌమ్యవర్గమనుజోద్గమేపిచ।
సంవిశేదుదితోహి వాస్తునః॥ సూరిభిర్నతు చరోదయే క్వచిత్॥

—०— విశ్వకర్మప్రకాశికా —०—

చరలగ్నే చరాంశేచ సర్వథాపరివర్జయేత్॥

స్థిర (౨-౫-౮-౧౧) ద్విస్వభావ (౩-౬-౯-౧౨) లగ్నములందు గృహారంభము శుభమనియు, చరలగ్నములగు (౧-౪-౭-౧౦) రాసులందు పనికిరాదనియును తా॥

కాలామృతమందు స్థిరలగ్నములైనను, రవ్యంగారకరాసులగు, సింహ, వృశ్చికములు పనికిరావనియు, శుభగ్రహదృష్టిగాని, స్థితిగాని, గల్గియున్న శుభమేయగుననియు చెప్పెను. బహుగ్రంథ కర్తలు సింహరాశిని నిషేధించిరి. సర్వులూ స్థిరద్విస్వభావ రాసులనేశుభమని చెప్పిరి. చరలగ్నములు కాదిత్యముగ నిచట నైనచెప్పియున్నను, బహుగ్రంథవిరోధముగుటచే పనికిరావు.

-౦- కించ (ము-చిం) -౦-

భౌమార్కరిక్తామావాస్యాస్వచరోనంగేవిపంచకే।
వ్యష్టాంత్యస్థైః శుభైర్గేహారంభస్త్రియాదిగైః ఫలైః॥

రవ్యంగారకవారములు, రిక్తతిథులు, అమావాస్య, చరలగ్నములు, సింహరాశి వీటినువదలి 8-12 స్థానములందుగాక ఇతరరాసులందు శుభగ్రహములుండగాను, 3-6-11 రాసులందు పాపగ్రహములుండగాను, గృహారంభము శుభప్రదమగును

-౦- వాస్తురత్నాకరే -౦-

విపంచకే అనుదానికి వ్యాఖ్యానము

కొందరు *విపంచకే* అనుచోట బాణపంచకరహితం అని అర్థమును చెప్పుచున్నారు. అయితే గృహారంభమందు బాణపంచక నిషేధము. అట్టిప్రమాణము లెచటను గనుపించవు ఆకారణముచేత విపంచకే అనుదానికి బాణపంచకమనిచెప్పి అర్థముయుక్తియుక్తముగా లేదు.

నృపాఖ్యంరాజసేవాయాం గృహాగోపేఽగ్నిపంచకం।
యానేచోరంవ్రతేరోగం త్యజేన్మృత్యుంకరగ్రహే॥

అనియును

వ్రతేవివర్జయేద్రోగం గృహాగోపేఽగ్నిపంచకమ్।
యాత్రాయాంరాజచోరాఖ్యౌవివాహేమృత్యుపంచకమ్

అని (ము. చిం) యందును.

అథ ప్రతిగేహగోపన వృషసేవాయాన పరిగ్రహే
వత్సాశ్చ క్రమశో బుధైః సగనలక్ష్మాపాలచోరామృతిః

ఇత్యాద్యనేకవచనములు శాస్త్రమందు కనుపించుచున్నవి. వాస్తుయందును, గృహచ్ఛాదనకాలమునకే అగ్నిపంచకనిషేధం చెప్పబడినది. నూతనగృహారంభమునకుగాదు.

ఈప్రకారముగానే గృహారంభమునందు ధనిష్ఠాదిపంచకనిషేధ మున్నట్లు ఉంచుటకువీలు లేదు. కాబట్టి

ఈవిషయంలోనే అనుమానిని సరిచేసేందుకే అనుమానానికి విశేషముగా గ్రహించి పంచమలగ్నసహితచరలగ్నములు. అనగా సింహ మేష, కర్కాటక, తులా, మకరరాసులను వదలి 2.3..6.8. 9.11 12 రాసులందు అనిఅర్థంచెప్పుట యుక్తాయుక్తముగా నున్నది: మరియు శాస్త్రములందు దీనికి బలమైనప్రమాణము కూడకనుపించుచున్నది.

స్మృతిదీపే *

వత్సేన్దుశీతాంశు సూర్యవక్ష్యే చరోనభేషుంహావిహీనలగ్నే ।
పాపైస్త్రిషష్ఠాయగతైః శుభైశ్చ వ్యంత్యాష్టగైర్గేహవిధిః
శుభస్స్యాత్ ॥ ౧౨౧

గోవిందదైవజ్ఞులు పీయూషధారాటీకయందు "స్తంభోచ్ఛ్రాయే చ ఏతన్నిషేధః అని చెప్పియుండెను. అదికూడా భ్రాంతి మూలమనే ప్రతీతిఉంటూవున్నవి ఆకారణముచేత విద్వాంసులగు జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు పక్షపాతరహితులై ఈనాచెప్పుటను విమర్శింతురుగాక" అనివ్రాసిరి

లగ్నశుద్ధిః (రత్నమాలాయాం)

ద్వ్యంగేస్థిరే వాభవనే విలగ్నే సౌమ్యగ్రహైర్యుక్తనిరీక్షితే
వా। కర్మస్థితైర్వీర్యయుతైశ్చ సౌమ్యైరిష్టాని
మాహుర్భవనస్యసంతః॥ ౧-౨-౨

స్థిర ద్విస్వభావరాసులయందును, శుభగ్రహయుక్తమైగాని చూడబడిగాని యుండగాను, దశమస్థానమందు బలవంతులైన శుభగ్రహములుండగాను, గృహారంభము. శుభప్రదమగును.

పాపైస్త్రిషష్ఠాయగతైస్త్రికోణకేంద్రస్థితైస్సౌమ్యభిరాల
యస్య। వదన్తినిర్మాణమిహాష్టమస్థః క్రూరస్తుకర్తుర్మ
రణంకరోతి॥ ౧-౨౩

3-6-11 స్థానములందు పాపగ్రహములుండగాను, 5-9-1-4-7-10 స్థానములందు శుభగ్రహములుండగాను. గృహారంభమును చేయుట శుభప్రదము. అష్టమస్థానమందు పాపగ్రహమున్నయెడల యజమానునకు మరణప్రదమగును.

రవౌగృహస్థే గృహిణీశశాంకే ధనంసితేదేవగురౌచ
సౌఖ్యం। వినాశమాయాన్తిబలేనహీనేష్వేషుస్థితేష్వా
ముపాగత॥ ౧-౨౪

సూర్యుడు బలహీనుడైన యజమానునకును, చంద్రుడు బలహీనుడగుచుండగా స్త్రీకిన్ని, శుక్రుడు బలవిహీనుడైన శుక్రుడైన ధనమునకును, గురుడైన సౌఖ్యమునకున్ను, నాశముకల్గును.

* * కాలామృతే * *

పాపేషుత్రిభవారిగేషుబలిషుస్తంభప్రతిష్ఠాలయా
శ్శేష్టద్విత్రిభవత్రికోణసహితేష్వారక్షగాస్వేందుషు

స్వోచ్చస్వాలయమిత్రరాశి సహితైర్మూర్త్యాదిమధ్య
స్థితం। కార్యంసద్మగురోర్భృగోరిపుగతైర్నీచస్థితైర్వార్జితమ్

బలయుక్తులైన పాపగ్రహములు లగ్నమునకు 3-6-11 స్థానము లందుండగాను, గురు శుక్ర పూర్ణచంద్రులు పాపగ్రహరహిత బుధుడు వీరలు 1-2-3-4-5-7-9-10-11 స్థానములందుండ గను, సూర్యాది సప్తగ్రహములు స్వోచ్చ, స్వక్షేత్ర, మిత్ర క్షేత్రముల యందుండగాను, కట్టినగృహము సంపత్ప్రదమై యుండును. బృహస్పతి, శుక్రుడు నీచరాసులయందుండగా కట్టిన గృహము పీడాకరంబగును.

తన్వాది ద్వాదశభావస్థిత గ్రహాణాంఫలాని

-o- (అథ తనుభావఫలమ్) -o-

లగ్నే కేన్ద్రపాత స్యాత్ త్రికే శుభాన్వితే శుభా
మృత్యుర్విశ్వంధరాసూనౌ ఛాద్రిద్యం రవినందనే।
జీవేధర్మార్థకామాస్స్యుః సుతోత్పత్తిశ్చభార్గవే।
చంద్రకేతుకలాశక్తిః జ్ఞనస్యాయుః ప్రవర్తతే॥ ౧౨౭

తా॥ 268 పేజీలో చక్రమందుచూచిన తెలియును.

-o- 2 ద్వితీయభావఫలమ్ -o-

ద్వితీయః స్థిరవాహానిశ్చంద్రేకత్రుక్షయోభవేత్।
భూసుతేబంధసంప్రోక్తం నానావిఘ్నాశ్చభానుజే।
బుధేద్రవిణసంపత్తి ర్గురౌధర్మసమాగమః।
యధాకామంవినోదేన భృగౌకాలంప్రవర్తతే॥ ౧౨౮

3 —o— తృతీయభావఫలమ్ —o—

సౌమ్యగ్రహాః తృతీయస్థాః పాపా అపి విశేషతః।
సిద్ధిస్స్యాదచిరాదేవయథాభి లషితంప్రతి॥ ౧౩౦

4 —o— చతుర్థభావఫలం —o—

చతుర్థస్థానగే జీవే పూజాసంపద్యుతే నృపాత్।
చంద్రకేచ సదాలాభో భూమిలాభస్తు భార్గవే। ౧౩౧
వియోగస్స్యాద్బాంధవానాం మిత్రభేదో ధరాసుతే।
బుద్ధినాశోనిశానాథే మహాలాభోర్కనందనే। ౧౩౨

5 —o— పంచమభావఫలం —o—

పంచమస్థేసురాచార్యే మిత్రవస్తుధనాగమః
శుక్రేపుత్రధనప్రాప్తిః హేమాభరణమిందుజే। ౧౩౩
సుతదుఃఖం సదాసూర్యే శశాంకే కలహప్రియః
భౌమేశాస్త్రవిరోధస్స్యాచ్ఛనౌ కామవివర్ధనమ్॥ ౧౩౪

6 —: షష్ఠభావఫలమ్ :—

షష్ఠస్థానగతేసూర్యే పూజాసంపద్యుతే నృపాత్।
చంద్రేదేపుష్టిః కుజేప్రాప్తిః సౌరేశత్రుబలక్షయః। ౧౩౫
గురౌచార్థోదయః ప్రోక్తో భృగౌ విద్యాగమోభవేత్।
మానజ్ఞానస్యకౌశల్యం నక్షత్రపతినందనే। ౧౩౬

7 —: సప్తమభావఫలం :—

లగ్నాత్సప్తమగే జీవే బుధేదైత్యపురోహితే।
గజవాజిధరిత్రీణాం క్రమాద్భోగం వినిర్దిశేత్। ౧౩౭

భాస్కరే కీర్తిభంగః స్యాత్కుజే విగ్రహమాదిశేత్।
చంద్రే మందే యశే మాంద్యం హీనాంగత్వం భయం తథా।

8 —: అష్టమభావఫలమ్ :—

నిధనస్థే సహస్రాంశౌ శత్రుశ్చ విపదః సదా।
హానిః శీతమయూఖేతు మంగళే రవిశేషయం। ౧౩౯
బుధే మానధనప్రాప్తిః సురేజ్యే విజయో మహాన్।
శుక్రే స్వజనతో దద్యాత్సుఖం పుంసాం విశేషతః॥ ౧౪౦

9 —: నవమభావఫలమ్ :—

నవమస్థానగే జీవే బుద్ధిభాగ్యాదివర్ధనమ్।
బుధే వివిధభోగాప్తిః శుక్రే మందోదయో భవేత్। ౧౪౧
చంద్రే ధాతుక్షయః ప్రోక్తః ధర్మహానిశ్చ భాస్కరే।
కుజే సామర్థ్యహానిస్స్యాద్వి విశేషాదుమామణ్॥ ౧౪౨

10 —: దశమభావఫలమ్ :—

దశమస్థానగే శుక్రే శయనాసనసిద్ధయః।
సురాచార్యే మహత్సౌఖ్యం విజయశ్చ తథా బుధే।
మార్తాండే ధనవృద్ధిశ్చ చంద్రే కోశవివర్ధనం।
భౌమే బలం సదా పుంసాం శనౌ కీర్తి విలేపనమ్॥ ౧౪౩

11 —: ఏకాదశద్వాదశభావఫలమ్ :—

లాభస్థానగయస్సర్వే ప్రయచ్ఛన్తి శుభం ఫలమ్।
వ్యయేషు సర్వే సదా దాస్యం ప్రయచ్ఛన్తి విశేషతః। ౧౪౪

(వి. ప్ర.)

"వ్యయస్థానేషు సర్వేషు వినిర్దిష్టో వ్యయస్సదా।

ద్వాదశభావఫల బోధక చక్రము

భావ	సూ	చం	కుజ	బు	గురు	శు	శని
౧	వ్రణపాత	కోశహాని	మృత్యు	సమర్థత	త్రివర్గ	సంతాన	దరిద్ర
౨	హాని	శత్రుక్షయ	బంధన	ధనం	ధర్మ	వినోద	విఘ్న
౩	శుభ	శుభ	శుభం	శుభం	శుభ	శుభ	శుభ
౪	లాభ	బుద్ధినాశ	మిత్రభేద	లాభం	నృపలాభ	భూలాభ	లాభ
౫	పుత్రపీడ	కలహ	కార్యహాని	లాభ	మిత్రలాభ	పుత్రలాభ	కామవృద్ధి
౬	రాజపూజ్య	పుష్టి	లాభ	కుశలత	ధనం	విద్య	శత్రుహాని
౭	కీర్తినాశ	రోగ	విగ్రహ	హయభోగ	గజభోగ	భూలాభ	భయ
౮	దుఃఖ	హాని	భయ	ధనం	విజయ	సుఖ	భయ
౯	హాని	ధాతుక్షీణ	హాని	లాభం	భాగ్యం	సుఖ	కామనాశ
౧౦	ధనవృద్ధి	ధనం	బలవృద్ధి	విజయ	సౌఖ్య	సుఖ	కీర్తినాశ
౧౧	శుభ	శుభం	శుభ	శుభ	శుభ	శుభ	శుభ
౧౨	హాని	వ్యయ	వ్యయ	హాని	వ్యయ	హాని	వ్యయం

-: అథ శుభ యోగాః :-

ఉదయే గురురస్త గృహే శశిజః సహజేఽథ శనిశ్చ రవిశ్చరిపౌ।
బలగశ్చ సితో భవనస్య తదా శరదాం శతమాయు రుశంతిబుధాః॥

లగ్నమందు బృహస్పతి, సప్తమమందు బుధుడు, మూడింటశని ఆరింట రవి చతుర్థమందు శుక్రుడు ఈరీతినుండగా కట్టిన గృహమునకు నూరు సంవత్సరములు ఆయుర్దాయముగల్గును,

యదివిలగ్నగతే భృగునందనేంఽబరే శశిసుతః ఖలు కేంద్రగతో గురుః
దినకృదాయగతశ్చ తదా బుధైశ్శతమితాయురుదీరితమాలయమ్॥

గృహారంభసమయమున లగ్నమందు శుక్రుడు, పదింటబుధుడు కేంద్రమందు గురుడు, లాభస్థానమున సూర్యుడు నున్నయెడల గృహమునకు నూరుసంవత్సరము లాయువుగల్గును.

లగ్నే భృగుః పుత్రగతశ్చ జీవః షష్ఠే కుజస్తిగ్మకర స్తృతీయః।
నివేశనే యస్య గృహస్య తద్ధి శతద్వయం తిష్ఠతి వత్సరాణామ్॥

లగ్నమందు శుక్రుడు, పుత్రస్థానమందు గురుడు ఆరింటకుజుడు మూడింట రవి యుండగా గృహారంభముచేసిన ఆ గృహము నకు రెండువందల సంవత్సరము లాయుర్దాయముగల్గును.

స్వోచ్చవర్తిని భృగౌ విలగ్నగే దేవమంత్రిణి రసాతలేఽథవా।
స్వోచ్చగే రవిసుతేఽథవాయగే సాస్థితిః ఖలు చిరం సహశ్రియా।

మీనరాశిలగ్నమై శుక్రుడుండగాను మేషలగ్నమై కటక మందు గురుడుండగాను, ధనూరాశిలగ్నమై తులయందు శని

యుండగాను గట్టిన గృహము చిరకాలము లక్ష్మీయుక్తమై యుండును.

స్వక్షే చంద్రే లగ్నగే కేంద్రగే జ్యే లక్ష్మీ వత్యాన్యస్తగృహా భూరికాలే।
మిత్రస్వోచ్చాంశస్థితైః ఖేచరేంద్రైర్దిష్టం చారిష్టాద్యాః తేనిర్జ్ఞనగ్నం

కర్కాటకము లగ్నమై లగ్నమందు చంద్రుడుండి కేంద్రముల యందు బృహస్పతియుండగా, కట్టినగృహము చిరకాలము లక్ష్మీయుక్తమై యుండును. గృహారంభకాలమందు మిత్ర స్వక్షేత్ర స్వోచ్చలయందున్న గ్రహము శుభమును, శత్రు, నీచరాసులందున్న గ్రహము అశుభము నిచ్చునదగును.

లగ్నే కర్కాటకే యదా గురుదినే జీవేందుసంస్థితవా
నిర్మాణే భవనేపిజాత పురుషో రాజా భవేత్సర్వదా।

లగ్నే చాప గృహేఽథ ఝషే గురుదినే శుక్రార్యసంస్థితథా
నిర్మాణే భవనేపిజాత పురుషో భూపోథవా తత్సమః॥౧౫౫॥

గురువారమున గురు చంద్రులుండెడి కర్కాటక లగ్నమందు గట్టినయింట పుట్టిన జాతకుడు రాజగును. ఆ గురువారముననే గురు శుక్రులుండెడి ధనుర్మీనలగ్నములందుగట్టిన గృహమందు జనించినపురుషుడు రాజుగాని, రాజసమానుడుగాని యగును.

ఆయుష్యం శతవర్షమిజ్యసహితే తద్వచ్ఛ శుక్రాన్వితే।
తస్యార్ధం బుధసంయుతేనుబలిభిః సౌమ్యైస్త్రిభిస్సంయుతే॥

లగ్నేనిర్మితసద్మవస్తుబహవ స్సంవత్సరాన్న్యూర్జితా
స్త్వగ్నే హ్యవసత్తే నరస్యబహవో భోగాభవేయుస్సదా।

గురుశుక్రులు లగ్నమందుండగా గట్టిన గృహము, నూరు సంవత్సరములును, బుధుడు లగ్నమందుండగ గట్టినయిల్లు 60 సంవత్సరములును, బలయుక్తులైన మూడుశుభగ్రహములులగ్న మందుండగా గట్టినయిల్లు బహుసంవత్సరములు స్థిరంబుగ నుండుటయేగాక, ఆ గృహమందు నివసించుమనుజుడు వివిధ భోగము లనుభవించుచుండును.

-: గృ హ ని ర్మా ణే ని షి ద్ధ కా లః (కాలామృతే) :-

అర్కేఽఙ్ఘ్రిపావకధిష్ణ్యగేచభరణీ ధిష్ణ్యేత్రిరాధాన్వితే।
బ్రహ్మర్క్షాదిమపాదగేపియదివాచంద్రేఽగ్నిధిష్ణ్యాన్వితే।
భౌమేచాగ్నిమఘాంత్యభాగ్యసవితృశ్రవ్యాదపుష్యాన్వితే।
స్యాద్దుఃఖంబహుదహ్యతేచభవనం స్తంభప్రతిష్ఠాగమే।

గృహారంభసమయమున సూర్యుడు భరణి 1-4 పాదములందును, కృత్తికయందును, రోహిణీ ప్రథమపాదమందును, ఉండగాను, చంద్రుడు కృత్తికానక్షత్రమం దుండగను కుజుడు కృ. మఘ. రేవతి, ఉఫ. హ. మూల. పుష్యమీ నక్షత్రములందుండెనేని గృహపతికి బహుదుఃఖము గల్గుటయేగాక ఆ గృహ మగ్నిదగ్ధమగును.

మిత్రేంద్రానిలభాజపాద్వయ యమేష్వేతేషుసంస్థేరవౌ।
తత్సద్మాతునిగృహ్యతే సుబలిభిర్దైత్యయక్షాదిభిః।

ఏకశ్చేత్కృగృహాస్థితో దశమగోద్యూనస్థితో వాగ్రహః!
సృష్టేహంపరహస్తగంభలుభ వేష్ణిర్మాణలగ్నాబలాత్ ॥

శని, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, స్వాతి, పూభా, ఉభా భరణి, ఈ ... నక్షత్రములందుండగాగట్టినగృహము, పిశాచ,బ్రహ్మరాక్షసుల కాలయంబగును. ఒకశుభగ్రహముగాని, పాపగ్రహముగాని, శత్రుక్షేత్రమునుపొంది గృహారంభలగ్నమునకు పదింటగాని, సప్తమముమందుగాని యున్నచో ఆగృహమన్యాక్రాంతమగును.

—: అన్యేపిశేషయోగాః (ము. చిం.) :—

పుష్యధ్రువేన్దుహరిసర్పజలైస్సజీవై స్తద్వాసరేణచకృతంసుత
రాజ్యదంస్యాత్ । ద్వీశాశ్వితక్షవసుపాశి శివైస్సశుక్రై ర్వా
రేసితస్యచగృహంధనధాన్యదంస్యాత్ ॥

పుష్య, ఉఫ, ఉషా, ఉభా, రో, మృ, శ్ర, ఆశ్లే, పూషా, ఈనక్షత్రములందు బృహస్పతియుండగా గురువారమునాడు గృహారంభముచేసిన,పుత్రులు, రాజ్యము, సంపదయుగల్గును. విశా, అశ్వి, చిత్రా, ధని, శత, ఆర్ద్ర, ఈనక్షత్రములందు శుక్రుడుండగా శుక్రవారమున గృహారంభమొనర్చిన ధన ధాన్యాభివృద్ధిగల్గును.

సారేశకరేజ్యాన్త్యమఘాంబుమూలైః కౌజేహ్ని వేశ్మాగ్ని
సుతార్తిదంస్యాత్ । సజ్ఞైః కదాస్రార్యమతక్షహస్తైర్జ్ఞస్యై
వవారేసుఖపుత్రదంస్యాత్ ॥

హస్త, పుష్య, రేవ, మఘ, పూషా, మూల, ఈ నక్షత్రములందు కుజుడుండగా మంగళవారమందు గృహారంభముచేసిన

ఆగృహమగ్ని దగ్ధమగును. పుత్రపీడయుగల్గును. రో, అశ్వి, ఉత్త, చిత్ర, హస్త, ఈ నక్షత్రములందు బుధుడుండగా బుధవారమున ప్రారంభించిన గృహము సుఖము, పుత్రులు, ధనము నిచ్చునదగును.

-o- అథజీర్ణోద్ధారవిధిః (వాస్తురాజవల్లభే) -o-

జీర్ణంగృహంభిత్తిభగ్నంతత్ప్రాతవ్యంస్వర్ణనాగస్యదంతైః
గోశృంగైర్వాశిల్పినానిశ్చయేన పూజాంకృత్వావాస్తు
దోషోనతస్య॥ ౧౫౭

గృహము పురాతనమైయుండగాను, గోడలు మొదలైనవి, భగ్నమైనవగుచుండగాను, సువర్ణ, దన్త. గోశృంగముల చేతను వాటిని పడగొట్టి, బాగుజేసి వాస్తుపూజాదులను చేసినచో (అనగా ఏకాశీతిపదవాస్తువిన్యాసపద్ధతిచే) వాస్తుభగ్న దోషమేమియును లేదు

-o- సూతికాగృహనిర్మాణవిధిః (వి. క. ప్ర.) -o-

ఆసన్నప్రసవేమాసికుర్యాచ్చైవ విశేషతః।
తద్వత్ప్రసవకాలేస్యాదితిశాస్త్రేషు నిర్ణయః॥
నైఋత్యాంసూతికాగేహం నృపాణాంభూతిమిచ్ఛతాం॥

ఐశ్వర్యమునుకోరెడిరాజు నైఋతిదిశయందు సూతికా గృహ నిర్మాణమును చేయవలెను.

ఎప్పుడు ప్రసవసమయము సమీపమగునో అప్పుడు సూతికా గృహమందు ప్రవేశింపవలెను అని శాస్త్రనిర్ణయము.

—: వరాహః :—

హస్తాశ్విశశాంక త్వష్ట్రపవనమైత్రేయశమిత్రోత్తరా।
శ్చిత్రాశ్వశ్రవణేషు వృశ్చికఘటౌ హిత్వాపరిక్తేతిథౌ
శుక్రేజ్యార్కశనైశ్చరక్ష శశినాంవారేను కార్యోవిధౌ।
సద్భిర్వేశ్మని సూతికాగృహవిధిః క్షేమంకరః కీర్తిదః

హస్త, పుశ, మృగ, పుష్య. స్వా, శత. అనూ, ఉఫ, ఉషా, ఉభా, చిత్ర, అశ్వి, శ్రవ, ఈనక్షత్రములందును, వృశ్చిక కుంభలగ్నములనువదలి ఇతరలగ్నములందును, రిక్తతిథులను అమావాస్యనువదలి అన్యతిథులందును, శుక్ర, గురు. బుధ, శని, చంద్రవారములందును, గోచారవశమున చంద్రుడను కూలముగనుండగాను. గృహమందు సూతికాగృహవ్యవస్థను చేయుట శుభప్రదమగుచున్నది.

—: సూతికాగృహప్రవేశముహూర్తః :—

అథాతస్సంప్రవక్ష్యామిసూతికాగారవేశనం।
మాసేతునవమేప్రాప్తే పూర్వపక్షేశుభేదినే।
ప్రసూతిసంభవేకాలే సద్యఏవవిశేద్గృహమ్॥

గర్భారంభమునుండి తొమ్మిదవమాసమందు శుక్లపక్షమందును శుభగ్రహదినములందును, సూతికాగృహమున ప్రవేశింపవలెను. ప్రసవాసన్నమైనచో వెంటనే ప్రవేశింపవచ్చును. అనగా అప్పుడు కాలనియమంతో పనిలేదు.

—o— తత్రనక్షత్రాదిశుద్ధిః (జ్యో. ని.) -o—

రోహిణ్యైందవమైత్రేషు స్వాతీవారుణదారకే॥
పునర్వసౌపుష్యహస్త ధనిష్ఠోత్తరాసు చ।

మైత్రేశ్రీశ్వాష్ట్రేతథాశ్విన్యాం సూతికాగారవేశనం।
గ్రహేఽనుకూలేరాశౌ తురిః ఖ షష్ఠాష్టవర్జితే।
సర్వైర్బాధశుభాః ఖేటైపాపాశ్చత్రిషడాయగాః॥
శుభాంశేశుభరాశౌచ సూతికావేశనంశుభమ్॥

రోహి, మృగ, రేవ, స్వా, శత, పున, పుష్య, హస్త, ధని, ఉత్తరాత్రియం, అనూ, చిత్ర, అశ్వని, ఈ నక్షత్రములందు ను, 6-8-12 రాసులందు గ్రహములు లేకుండగాను, కేంద్రము లందు శుభగ్రహములు. 3-6-11 స్థానములందు పాపగ్రహము లుండగాను, లగ్నము శుభగ్రహరాశియు, శుభనవాంశము నగుచుండగాను, సూతికాగృహ ప్రవేశము శుభమగుచున్నది.

గృహాద్యారంభాదిష్వేకవింశన్మహాదోషాఽపివర్జ్యాః (వ.సం.)।

ఏకవింశన్మహాదోషాస్త్వేతే బ్రహ్మముఖోదితాః।
కదాచిన్నైవసీదంతిగుణానాం కోటికోటిభిః।
తస్మాదేతేషుదోషేషు కదాచిన్నాచరేచ్ఛుభమ్।
వివాహేవిధవానారీ మరణంవ్రతబంధనే।
గ్రామనాశః ప్రతిష్ఠాయాం సీమంతేగర్భనాశనం।
నవాన్నభోజనేమృత్యుః కృషౌతత్ఫలనాశనమ్।
కర్తుర్నాశోగృహారంభే ప్రవేశేపతినాశనం।
యాత్రాయాంకర్తృనాశస్స్యాత్ యుద్ధయానేవిశేషతః॥
లభ్యతేసుమహాత్పుణ్యామేషు శ్రాద్ధాదికర్మభిః॥

బ్రహ్మముఖమునుండి చెప్పబడిన ఈ ఏకవింశతిమహాదోషము లందు (ప్రమాదవశముచేనైనను) ఒకప్పుడును శుభకార్యము లను చేయరాదు. వివాహముచేయుటచే స్త్రీ విధవయగును.

ఉపనయనమందు వటువు మరణించును. ప్రతిష్ఠయందు గ్రామ నాశనమగును. సీమంతమైనచో గర్భనాశమగును. అన్నప్రాశన మైన మృత్యువు. కృషికర్మయందు ఫలనాశనము గృహారం ముచేసిన కర్త నశించును. వధూప్రవేశమైన భర్తృనాశనము. యాత్రయందు దోషము. యుద్ధమందును అక్లేశమగును. ఈ ఏకవింశతి మహాదోషసమయములందు శ్రాద్ధాదికర్మలనాచ రించిన గొప్పపుణ్యఫలము లభించును.

ఈ ఏకవింశన్మహాదోషనిర్ణయముల నితరగ్రంథములందు చూడ నగును.

గృహవాస్తుకల్పద్రుమమందలి గృహారంభ ప్రకరణము

-: సమాప్తము :-

గృహవాస్తుకల్పద్రుమమ్

గృహప్రవేశప్రకరణమ్ 12

-: వశిష్ఠోక్తత్రివిధప్రవేశలక్షణమ్ :-

అపూర్వసంజ్ఞః ప్రథమప్రవేశో యాత్రావసానే చ సపూర్వ
సంజ్ఞః ॥ ద్వంద్వాహ్వయస్త్వగ్ని భయాదిజాతస్త్వేవం ప్రవేశం
త్రివిధః ప్రదిష్టః ॥ ౧

నూతనగృహమందు క్రొత్తగా ప్రవేశించుట, అపూర్వప్రవేశ మనబడును. యాత్రకు వెళ్ళి తిరిగివచ్చి గృహమందు ప్రవేశిం

చుటకు, సుపూర్వప్రవేశము. అగ్ని, వాయువు, మొదలగు ఉపద్రవములచే నష్టపడిన గృహమును ఉద్ధరించి ప్రవేశించుట ద్వంద్వప్రవేశమనబడును. ఈ ప్రకారముగా ప్రవేశములు మూడువిధములు.

-: ప్రవేశకాలశుద్ధిః (వాస్తుశాస్త్రే) :-

మాఘఫాల్గుణవైశాఖ జ్యేష్ఠమాసేషుశోభనః॥
ప్రవేశోమధ్యమోజ్ఞేయః సౌమ్యకార్తీకమాసయోః।
శుభః ప్రవేశో దేవేజ్య శుక్రయోస్సూర్యమాసయోః॥ 2

మాఘ, ఫాల్గుణ, వైశాఖ, జ్యేష్ఠమాసములు ఉత్తమము. మార్గశీర్ష, కార్తీకమాసములు మధ్యమము. మిగిలిన మాసములు నింద్యములు. గురుశుక్ర మౌఢ్యరహితమైన కాలము ఉత్తరాయణము. శుభప్రదమైనదగును. దక్షిణాయనమందు రెండవపక్షము.

-: అన్యత్ర :-

ప్రవేశోమధ్యమోజ్ఞేయః సౌమ్యకార్తీక మాసయోః॥
శ్రావణేమధ్యమశ్చైవ నూతనాగారకే నృణామ్॥ 3

తాత్పర్యము సులభము.

N B పీయూషధారయందు, ఉత్తరాయణ సాహచర్యముగుటచే కార్తీక మార్గశీర్షములకు గ్రహించెనుగాని, శ్రావణ మాసము నూతనప్రవేశవిషయమైపనికిరాదనియును, సుపూర్వ ప్రవేశాలందు శ్రావణము శుభమగుననియు చెప్పెను.

-: సౌ ర మా స ని షే ధః (వశిష్ఠ) :-

మృగాదిష్వడాశిషుసంస్థితేర్కే నవప్రవేశశ్శుభదస్సదైవ।
కుంభంవినాఽన్యేష్వపి కేచిదూచుర్న పౌరద్వంద్వంభలుసన్నివేశః

మకరాది 6 రాసులయందు సూర్యుడుండగా (ఉత్తరాయణమందు) నూతన గృహప్రవేశము శుభప్రదమైనది. సూర్యుడు కుంభరాశియందుండగా ఆ మాసమునువదలి మిగిలినమాసములందు శుభమని కొందరిమతము. గాని ఈ గృహప్రవేశమందు సౌరమాసగణన పనికిరాదు, మరియు చాంద్ర సౌరమాసముల యొక్క ద్వైవిధ్యకారణము. ముహూర్తచింతామణి పీయూష ధారా వ్యాఖ్యానమందు విస్తరించి చెప్పబడినది అట చూడనగును.

-: చాంద్రమాసఫలాన్యాహ (వశిష్ఠః) :-

మాఘేర్థలాభః ప్రథమప్రవేశే పుత్రార్థలాభః ఖలు ఫాల్గునే చ
చైత్రేర్థహానిర్ధనధాన్యలాభో వైశాఖమాసే పశుపుత్రలాభః।
జ్యేష్ఠే చ మాసేషు పరేషు నూనం హానిప్రదః శత్రుభయప్రదశ్చ॥

తాత్పర్యము సులభము-

-: విశేషః (అన్యత్ర) :-

గృహారంభోదితే మాసేధిష్ణ్యే వారేపి చేద్గృహమ్
విశేత్సౌమ్యాయనే హర్మ్యం తృణాగారే తు సర్వదా॥

గృహారంభ విషయమున చెప్పబడిన మాస, తిథి, వార, నక్షత్రములందును, ఉత్తరాయణమందును, గృహప్రవేశము శుభప్రద మైనదగును. తృణ పత్రాదులచే నిర్మింపబడిన గృహములందు సర్వకాలములందును శుభమేయగును. (ఇదియును సామాన్యవచనము)

—: వా స్తు రా జ వ ల్ల భే (౧-౬) :—

శశాంకవీర్యే సుదినేనిమిత్తే శుభేరవౌ సౌమ్యగతే ప్రవేశమ్
చంద్ర సూర్యులు బలవంతులై యుండగా ఉత్తరాయణమందు, శుభదినమందు ప్రవేశము శుభమగును.

—: వి శే షః

నవప్రవేశేత్వథకాలశుద్ధిర్న ద్వంద్వసౌపూర్వకయోఃకదాచిత్
ప్రవేశపంచాంగదినేసులగ్నే వాస్త్వర్చనంపూర్వనదేవకార్యమ్ః
నూతన ప్రవేశవిషయమైన కాలశుద్ధిని విచారించవలెనుగాని, ద్వంద్వసుపూర్వ ప్రవేశములందు అవసరములేదు. పంచాంగ శుద్ధి దినమందు వాస్తుపూజనుచేసి ప్రవేశింపవలెను.

—: అ న్యో వి శే షః (జ్యోతిః ప్రకాశే) :—

నిత్యయానే గృహేజీర్ణే ప్రాశనేపరిధానకే
వధూప్రవేశే మాంగళ్యేనమౌఢ్యం గురుశుక్రయోః

ప్రతిదినమందునూచేయు యాత్రా ప్రయాణమందును, పురాతన గృహప్రవేశమందును, అన్నప్రాశన, వస్త్రధారణల యందును, వధూప్రవేశమందును, సామాన్య శుభకర్మలయందును గురు శుక్ర మౌఢ్యదోషములేదు.

—: అ థ ప క్ష శు ద్ధిః (వశిష్ఠ) :—

శుక్లేచపక్షేనుతరాంవివృద్ధ్యై కృష్ణేచయావద్దశమీచకావత్
శుక్లపక్షమున ఎల్లప్పుడును అభివృద్ధిగల్గును. కృష్ణపక్షమందును దశమీ పర్యంతము శుభప్రదమైన దనియు తాత్పర్యము.

-: వారఫలమ్ (వశిష్ఠ) :-

దహ్యతే ప్రవిశతాంచమందిరం వహ్నిభేనియతమేవవహ్నినా
బ్రధ్నభూమి సుతవాసరేతథా శీతరశ్మి దివసేచవృద్ధిదమ్।
చంద్రజార్యసితవాసరేషుతు శ్రీకరమ్సుతమహార్థలాభదమ్।
సూర్యసూనుదివసే స్థిరప్రదంకింతు చోరభయమత్రవిద్యతే॥

-: కాలామృతేపి :-

వారేర్కస్య సుదుఃఖదః కలహదః క్షీణేందువారేఽర్థదః।
పూర్ణేందో కుజవాసరే దహనదస్సౌమ్యేతు ధాన్యప్రదః।
జీవాహే పశుపుత్రదో భృగుదినే కళ్యాణ సౌఖ్యప్రదో।
మందాహే స్థిరదశ్చ చోరభయదో వేశ్మప్రవేశో భవేత్॥

గృహప్రవేశమున ఆదివారముదుఃఖప్రదము, క్షీణేందువారము కలహప్రదము, పూర్ణేందువారము ధనప్రదము, మంగళవారము అగ్నిభయము, బుధవారము ధాన్యప్రదము, గురువారము పశుపుత్రలాభము, శుక్రవారము మంగళప్రదము, శనివారము స్థిరప్రదమైనను చోరభయమున్నూ గల్గును.

-: ప్రవేశే వర్జ్యకాలమాహ :-

రిక్తాందగ్ధ తిథించవిష్టి మవమం షష్ఠీంచ కృష్ణాష్టమీం।
మాసాంతే దినపంచకం ప్రతిపదం శుక్లాంప్రదోషానపి।
పక్ష్యగ్రంచ కుజస్యభాను శశినోర్దృష్టిం శశిధ్వాలయం।
త్యక్త్వాదక్షిణసమ్ముఖేస్థిత మినంశుక్రంచగేహంవిశేత్॥

రిక్తతిథులు, దగ్ధతిథులు, భద్రాకరణం, దినత్రయాదులు, పక్ష-ద్వయ గతమష్టులును, కృష్ణాష్టమి, బహుళ ఏకాదశి, మొదలు

అమాంతమువరకుగల తిథులు, శుక్లప్రతిపత్, ప్రదోషములు, సూర్య కుజనక్షత్రములును, చంద్రుడున్నరాశియు, దక్షిణాయన గతమార్యుని, అభిముఖశుక్రుని, వీట్లనువదలి శుభదినమందు నూతనగృహమును ప్రవేశింపవలెను.

-: తథా చ వసిష్ఠః :-

కృష్ణామమాంద్యతిథిం దినేశభూసూనునక్షత్రమిందుదృష్టిం।
క్రూరగ్రహాధిష్ఠిత విష్ణుభం చ విసర్జనీయం త్రివిధప్రవేశే।

తాత్పర్యము సులభము.

-: కాలఫలమ్ (వాస్తుశాస్త్రే) :-

వధూప్రవేశో న దివా ప్రశస్తః రాజప్రవేశో న నిశి ప్రశస్తః।
దివా చ రాత్రౌ చ గృహప్రవేశః శ్రీప్రదః స్యాత్త్రివిధప్రవిష్టః॥

నూతనవధూప్రవేశము పగటియందు పనికిరాదు. రాజప్రవేశము రాత్రియందు ప్రశస్తముగాదు. గృహప్రవేశము రాత్రియందును, పగటియందునుగూడా మంగళప్రదము. ఇట్లే త్రివిధప్రవేశములున్నూ శుభమగును.

-: వసిష్ఠః :-

దివాప్రవేశశ్శుభదః సుపుత్రపౌత్రాభివృద్ధిర్నిశి॥

-: అన్యత్ర :-

దివా వా యది వా రాత్రౌ ప్రవేశో మంగళప్రదః॥

-: కాలామృతేపి :-

......రాత్రౌ దివావాపిశేత్।

తాత్పర్యము సులభము. ఈవిషయమున మతభేదములు లేవు.

-: ప్రవేశనక్షత్రాణి (కాలామృతే)

చిత్రామిత్ర నమూత్రిగాంత్య వరుణబ్రహ్మేందు తారాదశ
ప్రోక్తాన్యృక్షిలయప్రవేశవిధిషు స్వాస్థ్యం పుష్యం శుభమ్।
తద్దేహం పరహస్తయాతమదితి స్వాత్యర్కద ప్రాప్యతే
రుద్రాగ్నిద్వ్యాః సప్రదాచగృహిణాం క్ష్మశాస్తు దుఃఖప్రదాః॥

చిత్ర, అనూరాధ, ధనిష్ఠ, ఉఫ. ఉషా, ఉభా, రేవ, శత, రో, మృ. ఈ 10 నక్షత్రములు ప్రవేశమునకు శుభప్రదములగును పుష్యనక్షత్రం మధ్యమము. పున. స్వాతి, హస్త, అశ్వి. శ్రవ ఈ 5 నక్షత్రములందు ప్రవేశించిన గృహ మన్యాక్రాంత మగును. ఆర్ద్ర, కృత్తిక, ఈ నక్షత్రములు అగ్నిభయమును కలుగజేయును. మిగిలిన నక్షత్రములు గృహపతికి దుఃఖ ప్రదములగునని యభిప్రాయము.

-: తథాచ వసిష్ఠః :-

చిత్రోత్తరాధాతృశశాంకమిత్రవస్వంత్యవారీశ్వరభేషుమానం
ఆయుర్ధనారోగ్య సుపుత్రపౌత్రసుకీర్తిదః స్యాత్త్రివిధప్రవేశః
ఆర్ద్రాగ్నిశేషాదితిదస్రవిష్ణుయుక్తేప్వివిష్టంనవమందిరంయత్,
అన్యత్రయాస్తత్పరహస్త యాతం శేషేషు దిష్ట్యేషు చ
మృత్యుదస్స్యాత్॥ ౧౮

......పుష్యేమధ్యః సన్నివేశేప్యుదూనామ్॥

తాత్పర్యము సులభము.

-: లగ్నవిషయః (వ. సం) :-

పంచాంగసంశుద్ధదినే విశేషతారాబలే చాష్టకవర్గయుక్తే। సౌమ్య
స్థితే కేంద్రే శుభదృష్టియుక్తే లగ్నే ధనాద్యంగగృహే విలగ్నే॥

పంచాంగశుద్ధి దినమందు తారా చంద్రబలములు సరిగా నుండగా శుభగ్రహయుక్తములగుచున్నట్టియు, శుభగ్రహదృష్ట మగుచున్నట్టియు శుభాధిపత్యములు గల్గినట్టియు, వగు స్థిర, ద్విస్వభావలగ్నములందు నూతన గృహప్రవేశము శుభప్రద మైనదగును. చరలగ్నములు పనికిరావు.

N B. కొందరు సప్తశలాక నక్షత్రస్థితి ననుసరించి (అనగా ఈశానాదిక్రమముగా కృత్తికాది నక్షత్ర విన్యాసముచే నేర్పడిన దిగ్ద్వార నక్షత్రములందు (ఈ చక్రమును గృహారంభ ప్రకరణమున చూడవలెను.) ప్రవేశమునకు యోగ్యముగా చెప్పబడిన ఋక్షములందు అయాదిబుఖ గృహములందు ప్రవేశించుట మంచిదని చెప్పిరి. అనగా పూర్వదిశగృహమున రోహిణి మృగశిర, దక్షిణముఖగృహమున, ఉష, చిత్తా, శ్లేష మిగిలిన దిశలందును గ్రహించవలెను. గాని ఈవిధి సర్వ సమ్మతిగాదు. కావుననే వసిష్ఠుడు

యద్దిగ్ద్వారం మందిరం తద్దిగృక్షైః సత్క్షైశ్చాత్సం ప్రవేశోన సర్వైః॥ అని చెప్పెను.

-: వి శే ష ః (కాలామృతే) :-

సంవేశశ్శుభదః స్వజన్మనిగృహే లగ్నే చతుర్థాలయే
శాఖ్యాంచోపచయే క్రమాత్ఫలమిదంశత్రుః స్వజన్మాదిషు
నిశ్యేష్ఠించదరిద్రశీర్షి సుహృదోనిష్ఫలనిశ్శత్రుతాం
విత్తాయుంనిధనామయుస్థిర ధనద్వేషాన్ప్రదద్యాత్సదా॥

జన్మరాశియందును, (అనగా చంద్రరాశి) జన్మలగ్నమందును, జన్మరాశి జన్మలగ్నములకు 3-4-6-10-11 రాసులయందును

గృహప్రవేశము శుభప్రదమగును. మరియు జన్మాదిద్వాదశరాసులయందును ప్రవేశమునకు క్రమముగా 1 ఆరోగ్యం, 2 దారిద్ర్యము, 3 కీర్తి, 4 స్నేహం, 5 సత్సంతానము, 6 శత్రురాహిత్యము, 7 కళత్రహాని, 8 మరణం, 9 రోగం, 10 స్థైర్యం, 11 ధనం 12 శత్రుత్వము మొదలగుఫలములు గలుగుచుండును.

-: రాజమార్తాండే (భోజః) :-

కర్కిత్రిభోసదయ నాశ్చవిలగ్నే రాశయః స్యుశ్శుభఫలాయభవన్తి॥

-: సారదీపి

కర్కిస్థిరస్వభలగ్నే వా శౌభ్యా గాపచయేషు వా
ప్రవేశలగ్నే స్యాద్వృద్ధి రన్యథైశోకనిస్వతః॥ ౧౨

స్పష్టము.

-: ప్రవేశేచరలగ్నఫలాన్యాహ (భోజః) :-

భూమేయాత్రాయామేషలగ్నే ప్రవేశేనాశంగచ్ఛేత్కర్కటస్యోదయేవా। వ్యాధింతౌలిన్యాశ్రితే లగ్నవర్తిన్యాకోకే కేచాప్నుయాద్ధాన్యనాశమ్॥ ౧౩

మేషలగ్నమున ప్రవేశించిన చలనముగల్గును. కర్కాటము నాశము, తులయందు వ్యాధి, మకరమందు ధాన్యనాశనము నూన్నగల్గును.

-: విశేషః (దైవజ్ఞవల్లభే) :-

నిందితాఅతిశుభాంశసమేతాః తౌలిమేషమకరాస్సకలీరాః
కర్తురావదయుగాశ్చ విలగ్నేరాశయశ్శుభఫలాశ్చభవన్తి।
చరలగ్నములైనను శుభనవాంశములుగలిగి కర్తయొక్క జన్మ

రాశి లగ్నములకు, ఉపచయ రాసులుగానున్న యెడల స్వీకరింప వచ్చునని తా.

N. B ఈమతంసర్వసమ్మతియైనదిగాదు ఏమంటే ఈ చెప్పిన విషయము లగ్నాభావమందైనా, దీర్ఘకాలముగానున్న విష యసంబంధమైన గ్రహింపవలెనని పీయూషధారయందు చెప్ప బడినది.

-: అన్యవిశేషః (కాలామృతే) :-

అష్టౌ మేషకుళీరచాపఘటగోకుంభాళిమీనాః క్రమాత్ ।
యామ్యాదిగాదయ ప్రతిదిశం త్వేకైకరాశిర్భవేత్ ।
[illegible]దాశిధవస్య తద్దిశిగృహే మృత్యుప్రదం నో విశేత్ ।
బ్రహ్మస్థానగృహం తు కేసరిమృగస్త్రీయుగ్మజానాం తథా ॥ ౨౦

మేష, కర్కాటక, ధనుః తులా, వృషభ, కుంభ వృశ్చిక మీన రాసులు క్రమముగా దక్షిణాదిక్కు మొదలు ఎనిమిది దిశలకు అధిపతులు, సింహ, మకర, కన్యా, మిథున రాసులు బ్రహ్మ స్థానమున కధిపతులనియు. గృహపతి జన్మరాశియు, దిగధిపతి యొక్క-రాశియు ఒక్కటైనచో అదిశిగృహమందు ప్రవేశింప రాదు. బ్రహ్మస్థానరాసులందు ఆ స్థానరాసులందున్న గృహ మున ప్రవేశింపరాదనియును తాత్పర్యము (అనగా విశాలమైన స్థలమందు ప్రత్యేకముగ నవభాగములు చేయబడి కట్టినగృహ ములందు ఈనియమంచెల్లును. మరియు విదిక్కులకు గృహము అభిముఖముగా నుండదుగాన, యేముఖమైనను, అస్థానమం దున్న గృహమనియే గ్రహించుటమంచిది.

-: స్థానశుద్ధిః (గురు.) :-

సప్తమంశుద్ధముద్వాహే యాత్రాయామష్టమంతథా।
దశమంచగృహారంభే, చతుర్థంసన్నివేశనే॥ ౨౧

వివాహమందు జామిత్రస్థానశుద్ధియు. యాత్రావిషయమై అష్టమశుద్ధియు, గృహారంభమున దశమశుద్ధియు. గృహప్రవేశమున చతుర్థస్థానశుద్ధియు నుండవలెను. అనగా ఆస్థానములందు ఏగ్రహమైనను ఉండరాదని తా॥

-౦- లగ్నశుద్ధిః (ము. చిం.) -౦-

త్రికోణకేంద్రాయధనత్రిగైశ్శుభైర్లగ్నే త్రిషష్ఠాయగతై
శ్చపాపైః। శుద్ధాంబురంధ్రేవిజనుర్భమృత్యౌ వ్యర్కా
రరిక్తాచరదర్శచైత్రే॥ అగ్రేంబుపూర్ణం కలశంద్విజా
శ్చకృత్వావిశేద్వేశ్మభకూట శుద్ధమ్॥ ౨౨

గృహప్రవేశలగ్నము మొదలు 5-9-1-7-10-11-2-3 ఈస్థానములందు శుభగ్రహములుండగాను, 3-6-11 స్థానములందు పాపగ్రహములుండగాను, చతుర్థాష్టమరాసులు గ్రహరహితమై యుండగాను, గృహప్రవేశము శుభప్రదమైనదగును. జన్మలగ్న, చంద్రలగ్నములకు అష్టమరాశియందును, చరలగ్నములందును, చరనవాంశలయందును, చైత్రమాసమందును, సూర్య భౌమ వారములందును రిక్తతిథులయందును, వదలి పూర్ణకలశము, ద్విజసమూహము, సువాసినీస్త్రీ, పీరలు ముందునడువగా రాశికూటాది శుద్ధిగల్గిన ముహూర్తమున నూతనగృహమున ప్రవేశింపవలెను.

-o- వ సి ష్ఠో పి -o-

కేంద్రత్రికోణత్రిధనాయసంస్థైః శుభైస్త్రిషష్ఠాయగతైః
ఖలైశ్చ లగ్నాంత్యమష్టాష్టభవర్జితే న చంద్రేణలక్ష్మీ
నిలయః ప్రవేశః॥ ౧౩

పూర్వార్థము సులభము, ప్రవేశమున లగ్నద్వాదశ షష్ఠ అష్టమస్థానములందున్న చంద్రుని వదలవలెను.

-o- వి శే షః (కాలామృతే) -o-

పాపః పాపయుతేక్షితో ఽష్టమగతః పాపాలయస్థోథవా।
వర్షాచ్ఛేచ్ఛుభవీక్షితో ఽష్టగుణితో హన్యాద్గృహస్వామినమ్।
క్షీణేందుశ్చషడష్టరిః ఫ గృహాగశ్చేత్ప్రవేశాలయా
ద్ధన్యాత్పుత్రకళత్రమాతృజనివిశేల్లగ్నేవిశుద్ధేష్టమే॥ ౧౪

ఒకపాపగ్రహము, మరియొకపాపగ్రహముచే చూడబడినదైనను కూడినదైనను, పాపగ్రహరాశిని పొందినదైననుండి ప్రవేశలగ్నమునకు యెనిమిదవయింట నుండెనేని, ఒకసంవత్సరమునకుపైగా యజమానునినశింపజేయును. ఆ అష్టమమందున్న పాపగ్రహము శుభగ్రహముచే చూడబడెనేని 8 సం॥ రములకుపైన పైని చెప్పబడిన దోషమును కలుగజేయును. క్షీణచంద్రుడు లగ్నమునకు 6-8-12 రాసులయం దున్నయెడల కళత్రమునకు దోషము గల్గును. గాన అష్టమమందున్న ఏగ్రహము వనికి రాదని తాత్పర్యము.

-: అ న్య వి శే షః (త త్రైవ) :-

వక్రశ్చేత్పురభాగ గోదశమ గోద్యూనస్థితో వాగ్రహ
స్తద్గేహంపరహస్తయాతమథవాతత్సద్మవేశాలయాత్॥

శుభగ్రహములైనను, పాపగ్రహములైనను, శత్రురాశి పొంది ప్రవేశలగ్నమునకు 7 . 10 స్థానములయందుండెనేని ఆ గృహము నాక్రాంతమగును.

{ లగ్నాదిద్వాదశభావేషు స్థితరవ్యాదిగ్రహాణాం
పృథక్ ఫలాని జ్యోతిశ్శాస్త్రోక్తే }

-: రవేః ఫలమ్ :

హాదావిన్యాధి భిర్భంగం కుర్యాద్భాను ర్విలగ్నగః।
ధనేజన్మకార్శ్య మాహాత్మ్యం సహజే శ్రీ స్సుఖే దరం।
సుఖసంస్థః సుహృద్వైరం సుతేపీడాం సుతస్థితః
షష్ఠః కుర్యాత్స్వారోగ్యం కాన్తావైరం ... ।
రంధ్రస్థో రోగవృద్ధిః కుర్యాద్ధర్మే ధర్మక్షయం ...।
ఖస్థోమధ్యః సుఖం కుర్యాదాయ గోన్యాయగ...।

తా. దినవశమునన్నిట క్రమమందుచూపించిన శుభాశుభఫలములు.

-: చంద్రస్య ఫలమ్ :-

అహార్యాసా శ్రియం లగ్నే నాశం వ్యయాలాభగః।
ధనస్థోఽర్థం తృతీయస్థః సౌభాగ్యం పేశ్చగః సుఖం
శీఘ్రోపాయం కృశోభ్రాన్తిం షష్ఠః శ్రీసో ఽరిభంగకృత్।
కామగః ... నవమే ... రంధ్రస్థో మృత్యుర్మహాని...।
... నవమం సౌఖ్యం దద్యాద్దశమగః ...।
లాభగోరత్న వస్త్రాదీన్ దారిద్ర్యం వ్యయగః శశీ

-: కుజస్య ఫలమ్ :-

సద్మనాశం కుజః కుర్యాల్లగ్నే జ్వాలనాదినా
ద్వితీయేగంస్థే ధనాలాభం సహజేఽరిభయం ...
విమలత్వ భయం ... యశోవృద్ధిం రిపోః

భార్యానాశం స్మరే కుర్యాత్ రంధ్రే శస్త్రాన్మృత్యుభయః
విఘ్నం ధర్మస్థితః కుర్యాత్ కర్మనాశంచ కర్మగః।
లాభగోంబర హేమాప్తిం రాజదండం వ్యయే కుజః॥ ౩౪

—: బుధస్య ఫలమ్ :—

ఆరోగ్యం లగ్నగే సౌమ్యే కోశోఽర్థః సహజేసుఖమ్।
సుఖేభోగః సుతే విద్యా రిపౌ శత్రుక్షయో భవేత్॥ ౩౫
ద్యూనేసౌభాగ్యమాయుష్యో రంధ్రే ధర్మే మహాద్యశః।
ఖగేక్షే రాజసన్మానో లాభే ద్రవ్యం వ్యయే వ్యయః॥ ౩౬

—: గురోః ఫలమ్ :—

ఆయుష్యనం తనౌ జీవే ధనే శ్రీరనుజే సుఖమ్।
సుఖేస్థైర్యం చిరంపుత్రే పుత్రవృద్ధిర్యశో రిపౌ॥ ౩౭

స్మరే భోగోఽష్టమేమధ్యః ధర్మగః సిద్ధిదో గురుః
వ్యోమ్ని రాజ్యం ధనంలాభో వ్యయే భవతి సిద్ధిదః॥ ౩౮

—: శుక్రస్య ఫలమ్ :—

లగ్నే శుక్రో నిధిం దద్యాత్కోశే విత్తమథానుజే।
మనోన్నతిం సుఖేస్థైర్యం వంశవృద్ధిం సుతే స్థితః। ౩౯

రిపౌ మధ్యోఽస్తగః కుర్యాత్ స్త్రీలాభం మధ్యమోఽష్టమః
తపస్యన్నం పదే రాజ్యం లాభే శ్రీః సద్వ్యయో వ్యయే॥ ౪౦

— శనేః ఫలమ్ —

గృహభంగస్తనౌ మందే నృపతోపాద్యాదిభిః
ధనేబంధుజనాద్ధానిః సహజస్థే ధనాగమః। ౪౧

స్థా	రవి	చంద్ర	కుజ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని	రాహు	కేతు
1	వజ్రపాత	జలదో	గృహనాశ	ఆరోగ్య	ధనం	నిధిలాభ	గృ.దో	సర్పవా	భూత వాస
2	అన్నకార్శ్య	ధనం	నేత్రరోగ	ధనం	ధనం సుఖం	ధనలాభ మనోన్నతి	హాని	అన్నకా	నేత్రరోగ
3	లక్ష్మీ	సౌభా	భూలాభ	సుఖం			ధనం	లక్ష్మీ	భూలాభ
4	బంధుద్వేష	సుఖం	శత్రుభయ	భోగం	స్థైర్యం	స్థైర్యం	స్థైరం	విరోధ	శత్రుభయ
5	సుతపీడా	మేధా	విషభయ	విద్యా	సంతా	వంశవృద్ధి	అపుత	సం.దో	దోషః
6	ఆరోగ్య	అరిభం	యశోవృ	శత్రుక్షయ	యశః	మధ్య	శత్రు	ఆరోగ్య	వృద్ధి
7	స్త్రీవిరోధ	భోగ	పత్నీనాశ	సౌభాగ్య	భోగః	స్త్రీలాభ	స్త్రీదో	స్త్రీదో	స్త్రీదోష
8	మృతి	మృత్యు	కులక్షయ	ఆయాస	మధ్యః	మధ్యః	శత్రుభ	మృతి	కులక్షయ
9	ధర్మహాని	సౌఖ్యం	విఘ్న	యశః	సిద్ధిః	అన్నప్రాప్తి	దోష	హాని	విఘ్నః
10	మధ్యమ	అధిపత్య	కర్మనాశ	రాజపూజ్య	రాజ్యం	రాజ్యం	శూన్య	మధ్య	కర్మనాశ
11	సుఖం	రత్నప్రా	స్వర్ణలాభ	ధనలాభ	ధనలా	ధనలాభ	ధనం	సుఖం	స్వర్ణలాభ
12	క్షతి	దరిద్ర	రాజభయ	వ్యయః	సిద్ధిః	సద్వ్యయః	వ్యసనం	క్షతిః	రాజభయ

సుఖేనీమోద్యతం వైరం పుత్రేపుత్రాత్పరాభవః।
నష్టేశత్రుజనాధ్వంసః కల్యతేదాందూషణం॥ ౭౧
పిత్రేదస్త్రాదిభయంఘోరం ధర్మేప్రీతిః కుకర్మణిః
మధ్యేమధ్యే గృహాంతేనాన్యం శ్రీరాయేవ్యసనంవ్యయేః

– రా హు కే తో ః –

అహోర్యాసోఽఙ్గశిరావాసే కేతౌభూతాదిభిగ్రహైః।
శేషభావఫలం జ్ఞేయంరాహుకేత్వోరినారవత్॥ ౭౨

–: అ థ వా మ ర వి వి చా రః :–

అష్టమాత్పంచమా ద్వితీయాల్లాభాత్పంచస్థితే రవౌ।
పూర్వాది దిఙ్ముఖం జ్ఞేయం విశేద్వామో భవే ద్యతః॥

పూర్వాదిదిశలందు ద్వారములుగల గృహములయొక్క ప్రవేశమందు ప్రవేశలగ్నము మొదలు 8-5-2-11 ఈ స్థానముల నుండి 5 స్థానములందు సూర్యుడుండగా, వామరవి యని చెప్పబడును. అనగా పూర్వదిశను ద్వారమున్న గృహ ప్రవేశమున, లగ్నమునుండి 8-9-10-11-12 ఈస్థానములందు రవి యున్న వామ రవి యనబడును. దక్షిణద్వార గృహమున ఐదవ స్థానమునుండి తొమ్మిదవ రాశివరకు నున్న సూర్యుడు వామరవి. ఇట్లే మిగిలినవాటిని కూడ చూచుకొనవలెను.

వా మ ర వి చ క్ర ము

దిశ	పూర్వ	దక్షిణ	పశ్చిమ	ఉత్తర
స్థానం	8 9 10 11 12	5 6 7 8 9	2 3 4 5 6	11 12 1 2 3

-: తిథి పరత్వేన ప్రవేశః (గురుః) :-

నందాయాం దక్షిణద్వారం భద్రాయాం పశ్చిమా ముఖం।
జయాయాముత్తరద్వారం పూర్ణాయాంపూర్వతో ముఖం।

నందతిథులందు (1-6-11) దక్షిణద్వారగృహమందును, భద్రతిథులందు (2-7 12) పశ్చిమద్వార గృహమందును, జయతిథులందు (8-3 13) ఉత్తరద్వారగృహమందును, పూర్ణతిథులందు (5 10 15) పూర్వద్వార గృహమందును, ప్రవేశించుట శుభదాయక మగును.

-: ప్రవేశే శుక్రస్య పృష్ఠగత్వం (గురుః) :-

పృష్ఠగం దక్షిణంవాపి భృగుం కృత్వా విశేత్సదా।
పురోగ్రగం వామగం వాపి శుక్రం కృత్వావిశేన్నహి॥ 82

శుక్రుడు వామభాగమునందును, ఎదుట, నున్నయెడల గృహ ప్రవేశము మంచిదిగాదు. పృష్ఠ దక్షిణభాగము లందున్న యెడల శుభమగునని తెలియవలెను.

N. B ఈ విషయమున శుక్రునకు నాల్గుదిక్కుల ఫలములును చెప్పబడినవి. ఈ విధి యెటులను చెప్పనందున చంద్రునివలెనే శుక్రునిగూడ గ్రహించవలెనని గోవింద దైవజ్ఞుల మతమై యున్నది. అనగా సప్తశలాక చక్రానుసార దిగ్ద్వార నక్షత్ర ప్రవేశముచే శుక్రునకుగూడ దిక్కులను తెలిసి ఫలముల నెరుంగవలెనని, తా. (ఈ సప్తశలాక చక్రమును గృహారంభ ప్రకరణమందు చూచుకొనవలెను.)

-: ప్రవేశే కలశ చక్ర శుద్ధిః :-

వక్త్రే భూరవిభాత్ప్రవేశసమయే కుంభేగ్ని దాహాః కృతాః
ప్రాచ్యాముద్వసనం కృతా యమగతాలాభః కృతాః పశ్చిమే

శ్రీర్వ్యాఘాతలిఖ త్తరే యు గమితాగర్భే వినాశో గుదే
కామా స్థైర్యమతః స్థిరత్వ మనలాః కంఠేధ్రువే త్వర్యదా॥

గృహప్రవేశ సమయమునకు, సూర్యుడున్న నక్షత్రమునుండి ప్రవేశనక్షత్రమువరకు గణనచేసి క్రమముగా నీదిగువ చెప్పిన ఫలముల నెరుంగవలెను.

ముఖ	పూర్వ	దక్షిణ	పశ్చిమ	ఉత్తర	గర్భ	గుద	కంఠ

4

అగ్నిదా	ఉద్వాస	లాభ	శ్రీ	కలహా	వినాశ	స్థిరత్వ	స్థిర

-: శ్లోకి ప్ర్వశా శేపి :-

భూర్వేదపంచకం త్రిత్రిః ౧-౪-౪-౪-౪-౪ ౩-౩ ప్రవేశే
కలశేర్కభాత్ । మృతిర్నిర్ధనం శ్రీః స్యాద్వైరం సు
స్థిరతాం సుఖమ్॥ ౧౦

తాత్పర్యము స్పష్టము.

N B ఈ కలశచక్ర విషయమున మత భేదములు కానరావు. కించిద్భేదములు గనుపించినను ఫల భేదము లేదు.

-: ప్రసంగాద్ధోమాహుతి విచారః :-

సూర్యభాత్త్రిత్రిభే చాంద్రే సూర్యవిట్ఛుక్రపంగవః।
చంద్రారేజ్యాగుశిఖినో నేష్టా హోమాహుతిఃఖలే॥ ౧౧

దిగువ చక్రమునందు చూచుకొనవలెను. సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలు నిత్యనక్షత్రమువరకు లెక్కించవలెను.

రవి	బుధ	శుక్ర	శని	చంద్ర	కుజ	గురు	రాహు	కేతు	గ్రహాః
3	3	3	3	3	3	3	3	3	27 నక్ష
అశుభ	శుభ	శుభ	అశు	శుభ	అశు	శుభ	అశుభ	అశుభ	ఫలం

-: అగ్నివాసఫలమ్ :-

సైకా తిథి ర్వారయుతా కృతాప్తా శేషే గుణేఽభ్రే భువివహ్ని
వాసః। సౌఖ్యాయహోమే శశియుగ్మశేషే ప్రాణార్థ నాశౌ
దివి భూతలేచ॥ ౨

శుక్ల ప్రతిపదాది తిథులను లెక్కించి ఆసంఖ్యయందు 1 కూడి దానియందు వారసంఖ్యను కలిపి, ఈమొత్తమును 4చే భాగింపగా 0-3 శేషములైన అగ్నిహోత్రుడు భూమియందుండును. ఇట్టున్న హోమము చేయుటకు శ్రేష్టము. 1 శేషము మిగిలిన ఆకాశమున నుండును. దీనికి ఫలము ప్రాణహాని. శేషం 2 మిగిలిన అగ్ని పాతాళమున నుండును. దీనికి ఫలం-ధననాశనము గల్గును. ఈరీతిగా ఫలముల నెఱింగి హోమాది కృత్యములను చేయవలెను.

-: కించ (జ్యోతిర్నిబంధే) :-

దుర్గాహోమవిధౌ వివాహసమయే సీమంత పుత్రోత్సవే।
గర్భాధాన విధౌ చ వాస్తుసమయే విష్ణుప్రతిష్ఠాసుచ।
మాంజీబంధన వైశ్వదేవకరణే సంస్కార నైమిత్తికే।
హోమానిత్య ఇతీరితం సకథితం చక్రంచవహ్నేరపి॥ ౩

ఈ శ్లోకమందు చెప్పబడిన కర్మలయందు పైనచెప్పిన అగ్నివాస ఆహుతిచక్రవిచారణలు అవసరంలేదని తెలియుచున్నది.

-: ప్ర వే శ వి ధిః (కాలామృతే) :-

కృత్వా వాస్తుమహోత్సనాంచవిధితః పూజాంసహోమాంసురా
నక్షత్రన్స్వ పితౄన్ గ్రహాన్ గణపతిం దత్వాబలింభోజనం
తన్నేహాంసుకవాటగోపనయుతం భిత్యన్వితంసంవిశే
ద్వాద్యాదిధ్వజ మంగళైశ్శుభదినే పుణ్యాహ్ణనాభిర్ద్విజైః॥ గర
పూర్వోక్త శాస్త్రీయముగ నిల్లుగట్టి విధిననుసరించి వాస్తు
పూజా హోమాదులను నెరవేర్చి ఇష్టదేవతను పూజించి
అన్నశాంతిజేసి కవాట ప్రాకారములుగల్గిన గృహమందు
మంగళవాద్యములతోను, బ్రాహ్మణులు, పరిజనులు. సువాసినీలు
మొదలగువారితోనుగూడి, గృహమందు ప్రవేశింపవలెను.

-: అ న్య త్ర :-

యజమానః సపత్నీకః ధేనుం విప్రంకుమారికామ్।
అదౌ ప్రదక్షిణీకృత్య విశేద్గేహం ద్విజాన్వితః॥
గృహ యజమాని పత్నిసహితుడై గృహప్రవేశ సమయమున
ముందుగా గో, బ్రాహ్మణ, కుమారికలకు ప్రదక్షిణముచేసి
బ్రాహ్మణులతోగూడి కలశహస్తుడై గృహమందు ప్రవేశింప
వలయును.

-: శ్రీ ప తి శ్చ :-

తతోనృపో విప్రసుహృత్పురోధసః శిల్పజ్ఞభూగోల
విదశ్చలింగినః। ధనైశ్చరత్నైః వసుభిస్సమర్చయే
జ్జైవాజ్ఞదీనాన్ పురవాసినశ్చ॥ గట

తాత్పర్యము సులభము.

గృహవాస్తు కల్పద్రుమమందలి గృహప్రవేశప్రకరణము
సమాప్తము.

గృహవాస్తుకల్పద్రుమమ్

జలాశయ ప్రకరణమ్ 13.

-: జలాశయ నిర్మాణ ఫలమ్ (వాస్తురాజవల్లభే) :-

విధారితం జీవనమేవయేన, దర్గోపదైకేన సమంపృథివ్యాం।
సమష్టిసంఖ్యంచసహస్రవర్షం।స్వర్గేసౌఖ్యాన్యఖిలానిభుంక్తే॥౧

ప్రాణులకు జీవనరూపమైన జలాశయమును గోష్పాదమంత ప్రమాణము గల్గినంతదైనను యేమనుజుడు భూమియందు తయారుచేయించుచున్నాడో, ఆ మనుజుడు స్వర్గమున 60 వేల సంవత్సరములు సౌఖ్యమును పొందుచున్నాడు.

-: పరిశిష్టదీపికాయామపి :-

యోవాపీమథవాకూపం దేశేతోయ వివర్జితే।
ఖానయేస్స నరోయాతి స్వర్గేప్యేకశతంసమాః॥ ౨

-: అన్యత్ర :-

అగ్నిష్టోమ సమంకూపః సోఽశ్వమేధ సమోమరౌ।
కూపః ప్రవృత్త పానీయః సర్వంహరతిదుష్కృతం।
కూపకృత్స్వర్గమాసాద్య సర్వాన్భోగానుపాశ్నుతే॥ 3

తాత్పర్యము సులభము.

-: ఉదకస్యాఽనేకవర్ణత్వమ్ (బృ. సం.) :-

ధర్మ్యంయశస్యంచ వదామ్యతోఽహం
దకార్గలంయేన జలోపలబ్ధిః।

పుంసాం యథాంగేషు శిరాస్తథైవ
క్షితావపి ప్రోన్నత నిమ్నసంస్థాః॥ ౮
ఏకేన వర్ణేన రసేన చాంభశ్చ్యుతం
నభస్తో వసుధా విశేషాత్
నానారసత్వం బహువర్ణతాంశ్చ
గతంపరీక్ష్యం క్షితితుల్యమేవ॥

ధర్మమును, యశస్సును ఇచ్చెడిజలార్గళమును చెప్పుచున్నాను. పురుషుని శరీరమందు పలువిధములగు నాడులు ఎత్తు పల్లములుగా నున్నట్లు భూమియందును శిర (నాడు) లుండును. ఆకాశమునుండిపడిన ఒకేవర్ణముగల వర్షపుజలము అనేక వర్ణములుగల భూమియందుపడి అనేకరీతులు (రసములు) గా నుండును. గనుక భూమియొక్క గుణము ననుసరించియే జల పరీక్ష చేయవలయును.

—: జ ల ప రీ క్షా (శాస్త్రీయ) :-

సశర్కరా తామ్రమహీ కషాయం క్షారం ధరిత్రీ కపిలా కరోతి। ఆపాండురాయాం లవణం ప్రదిష్ట మిష్టం పయో నీలవసుంధరాయామ్ ॥

ఇసుకతో గూడిన యెఱ్ఱనిభూమియందు చేదు రుచి గల్గినజలము లుండును. కపిలవర్ణముగలభూమియందుఉప్పునీరుండును. తెల్లని భూమియందు ఉప్పునీరుండును. నల్లని భూమియందు మంచినీరు దొరకును.

తహూచాంజక్షై కాశ కుశైశ్చయుక్తా
నీలాచ మృద్యత్రసశర్కరా చ।

తస్యాం ప్రభూతం సురసంచతోయం
కృష్ణాఽథవాయత్ర చ రక్తమృద్వా॥ ౨

ముంజగడ్డి, కాశ, దర్భలచేతనునలుపు ఎరుపువర్ణముమృత్తికాము ఇసుకతోను కూడియున్న భూమియందు అధికమైనజలముండును.

—: అ న్య ద ప్యా హ :—

వదతిమహాగంభీరం యస్మిన్ చరణాహతా జలంతస్మిన్
సార్ధైస్త్రిభిర్మనుష్యైః కౌబేరీ తత్రచశిరాస్యాత్॥ ౩

జలరహితప్రదేశమందునడచునప్పుడు భూమిఎచట గంభీరశబ్దము వచ్చునో అచట ౩౹ పురుషప్రమాణములో కౌబేరీ అనెడి జలనాడియుండును.

— అ న్య ద పి —

ఊష్మాయస్యాంధాత్ర్యాంధూమోవాతత్రవారినరయుక్తా।
నిర్దేష్టవ్యాచశిరామహతా తోయప్రవాహేణ॥ ౪

ఏ భూమియందైనను యెల్లప్పుడు, ఉష్ణంబుగనుండి పొగ వచ్చుచుండునో, అచట పురుషప్రమాణమున మహాప్రవాహముతో గూడిన జలనాడి యుండును.

పు ర స్య, గ్రా మ స్య వా ది క్షు కూ పే ఫ లా ని (బృ. సం)

ఆగ్నేయే యదికోణే గ్రామస్య పురస్యవాభవేత్కూపః
నిత్యం సకరోతిభయం దాహంచ సమానుషంప్రాయః।
నైరుతికోణేబాలక్షయంచ వనితాక్షయంచ వాయవ్యే।
దిక్త్రియమే తత్త్యక్త్వా శేషాసుశుభావహాఃకూపాః॥ ౧౦

పురమునకుగాని, గ్రామమునకుగాని ఆగ్నేయకోణ దిశయందు భావియున్న యెడల ఎల్లప్పుడు భయమును, దాహశత్వమును

గలుగజేయును. నైరుతికోణమందు బాలురకు దోషమును వాయువ్యదిశయందు స్త్రీదోషమును గలుగజేయును. గనుక ఈ దిశలయందు వదలి ఇతర దిశలందు కూపఖననముచేయుట మంచిది.

గృ హా స్య ఈ శా న్యా ది ది క్షు కూ ప ఫ లా ని (ము.చిం)

కూపేవాస్తో ర్మధ్యదేశేఽర్థనాశ
స్త్వైశాన్యాదౌ పుష్టిరైశ్వర్యవృద్ధిః।
సూనోర్నాశః స్త్రీవినాశో మృతిశ్చ।
సంపత్పీడా శత్రుతస్స్యాచ్చ సౌఖ్యమ్॥ ౧౨

గృహమధ్యప్రదేశమున కూపము త్రవ్విన ధననాశము, ఈశాన్యమున పుష్టియు, పూర్వదిశయందు ఐశ్వర్యం, ఆగ్నేయమున పుత్రనాశము, దక్షిణమున స్త్రీ నాశము, నైఋతియందు మృత్యువు, పశ్చిమదిశయందు సంపద, వాయువ్యకోణమందు శత్రువులవలన పీడయు, ఉత్తరదిశయందు సౌఖ్యమున్నూ గల్గును.

-: వసిష్ఠః :-

ఐశ్వర్యం పుత్రహానిశ్చ । స్త్రీనాశో నిధనం భవేత్ ।
సంపచ్ఛత్రుభయం సౌఖ్యం పుష్టిః ప్రాగాదితః క్రమాత్।
కూపేత్వృతే మధ్యమేతు । ధనహానిశ్చ వాస్తునః।
తస్మాత్సమ్యగ్విచార్యైవం కూపంకుర్యాచ్చబుద్ధిమాన్ ।

-: ముహూర్త గణపతౌ :-

పుష్టిరైశ్వర్యవృద్ధిశ్చపుత్రనాశోమృతిః స్త్రియాః।
మృతిస్సంపద్రిపోః పీడా సౌఖ్య మీశానతః క్రమాత్ । ౫౧

-: కాలామృతే :-

సౌమ్యప్రాక్ జలధీశ కూపఖననం కర్తుశ్చలక్ష్మీప్రదం।

-: లల్లోక్తి :-

ప్రాచ్యాదిక్స్థే సలిలేసుతహాని, శ్శిఖిభయంరిపుభయంచ।
స్త్రీకలహంస్త్రీదౌష్ట్యంనైష్ట్యంచింతాఽర్థవివృద్ధించ॥

-: మార్తాండేపి :-

జలమీశతుర్దిశిపరం।విశ్వకర్మాపి లల్లాచార్యమతంస్వీకృతః॥

-: మయమతే :-

దక్షిణేత్వ శుభంవింద్యాత్తథా వరుణభాగకే॥

-: సనత్కుమార గృహవాస్తుదర్పణే :-

పుష్టింభూతింపుత్రహానిం పురంధ్రీ
నాశం మృత్యుంసంపదం శస్త్రబాధామ్।
కించిత్సౌఖ్యం కంభుకోణాదికుర్యా
త్కూపస్థానం సద్మమధ్యేఽర్థహానిమ్॥ ౧౭

తాత్పర్యము సులభము.

N B. ముహూర్త చింతామణి. గణపతి, కాలామృత, వసిష్ఠసంహిత, సనత్కుమార గృహవాస్తు దర్పణ గ్రంథముల యందు, తూర్పు, పశ్చిమ, ఉత్తర, ఈశాన్యదిశలందు, కూప నిర్మాణము శుభప్రదమని చెప్పబడినది. మయమతమందు పశ్చిమ దిశయందునూ, పనికిరాదని చెప్పెను. విశ్వకర్మ ప్రకాశ, లల్లమతములుమాత్రము, ఒక ఈశాన్యముతప్ప మిగిలినదిశలందు పనికిరావని చెప్పెను. మరియు, ఈ మధ్యదేశీయు లందరూ, తూర్పు, పశ్చిమ, ఉత్తర, ఈశాన్య దిశలందు

కూపఖననము చేయుచున్నారు. అన్నిటికంటెనూ ఈశాన్యము శ్రేష్ఠము.

-: కూ ప నా మా ని (వాస్తురాజవల్లభే అ-౨౭) :-

కూపాః శ్రీముఖవిజయాచ తదనుప్రాన్తస్తథా దున్దుభి
స్తస్మాదేవమనోహరంచ పరతః ప్రోక్తశ్చచూడామణిః।
దిగ్భద్రో జయనందశంకర మతో వేదాది హస్తైః క్రమై
ర్విశ్వాన్తైః క్రమవర్ధితైశ్చ కథితా వేదాదధఃకూపికాః॥

4 హస్తముల వ్యాసముగల కూపమునకు శ్రీముఖమని పేరు. 5 హస్తముల వ్యాసపరిమాణముగల కూపమునకు విజయమని పేరు. 6 హా॥ ప్రాన్తమనిపేరు. 7 హా॥ దుందుభి. 8 హా॥ మనోహర. 9 హా॥ చూడామణి. 10 హా॥ దిగ్భద్రము. 11 హా॥ జయము. 12 హా॥ నందము. 13 హా॥ శంకరమనియును పేర్లు. 4 హస్తములకంటె తక్కువ వైశాల్యముగల కూపమునకు " కూపిక " యనిపేరు.

-: కూ ప ప రి మా ణ మ్ (రత్నాకరే) :-

కుర్యాత్పంచ కరాదూర్ధ్వం పంచవింశత్కరావధి।
కూపంవృత్తాయతం ప్రాజ్ఞః సర్వభూతసుఖావహమ్॥
వాపీదండ మయాదూర్ధ్వం దశవర్గా న్నృపోత్తమైః॥

5 నుంచి 25 హస్తముల వ్యాసపరిమాణముగాగల వృత్తాకారమైన కూపమును, సర్వభూత క్షేమముకొరకు బుద్ధిమంతుడు తయారుచేయించవలెను.

40 హస్తములనుంచి 400 హస్తముల వ్యాస పరిమాణముగాగల దిగుడుభావి (వాపి) ని తయారుచేయించుట శుభప్రదము.

– సరోనామాని ఉత్తమాదిభేదాశ్చ (శా.రా.వ.) –

సరోర్ధచంద్రస్తు మహాసరశ్చ వృత్తం - చతుష్కోణక
మేవభద్రం। భద్రైః సుభద్రం పరిఖైకయుగ్మం పక్ష
స్థలైకద్వయమేవయస్మిన్॥ ౨౦
శ్రేష్ఠంమితందండ సహస్రకేన మధ్యంతదర్థేనతతఃకనిష్ఠం।
తథాకరైఃపంచశతాని దైర్ఘ్యం తదర్థమధ్యంతుపునఃకనిష్ఠమ్॥

అర్ధచంద్రాకారముగా నున్న చెరువును అర్ధచంద్రమనియు, వృత్తాకారముగా నున్న, మహాసరస్సు అనియును, నలుచదరముగా నున్న, చతుష్కోణ సరస్సనియును, నలుసైపుల భద్రాకారముగానున్న తటాకమును, సముద్రమనియును, పేర్లు. దీనికి ఒకేపరిఖయు, పక్షులు విశ్రాంతి చేయుటకు రెండుస్థానములు నుండవలెను. 4 వేల హస్తముల పొడవు 2 వేల హస్తముల వెడల్పుగల చెరువు ఉత్తమము. 2 వేలు పొడవు 1 వెయ్యి వెడల్పుగల చెరువు మధ్యమము, 1 వెయ్యి హస్తముల పొడవు 5 వందల హస్తముల వెడల్పుగలది అధమప్రమాణమనియును తెలియవలెను.

–: కూపచక్రమ్ (గ్రంథాంతరే) :–

కూపేఽర్కభాన్యథ్యగతైస్త్రిభిస్త్రిభిః
స్వాదూదకం పూర్వదిశిస్త్రిభిః త్రిభిః।
స్వల్పం జలం స్వాదుజలం జలక్షయం
స్వాదూదకం క్షారజలం (శిలాశ్చ) చమిశ్రితమ్ ౨౧
మిష్టంజలం క్షారజలం క్రమేణవై
పురాతనై రుక్తమతః ప్రవీణైః॥

సూర్యుడున్న నక్షత్రమునుండి తత్కాల నక్షత్రంవరకు లెక్కించి, దిగువకనుపర్చిన చక్రమందు ఫలములను చూచు కొనవలెను.

మధ్య	పూర్వ	అగ్ని	దక్షిణ	నైరు
3	3	3	3	3
స్వాదూదకం	స్వల్ప	స్వాదు	జలాభావః	స్వాదు

పశ్చిమ	వాయవ్య	ఉత్తర	ఈశాన్య	దిశలు
3	3	3	3	27 నక్షత్ర.
క్షార	మిశ్ర(శిల)	స్వాదు	క్షార	ఫలములు

-: రోహిణీయుక్తాత్ కూపచక్రమ్ (జ్యో. ప్ర.) :-

అథాతః సంప్రవక్ష్యామి కూపచక్రం వరాననే ।
రోహిణ్యాది లిఖే చ్చక్రం త్రయంమధ్యే ప్రతిష్ఠితమ్।
పూర్వాదిదిక్షు సర్వాసు త్రిత్రిమార్గేణ దీయతే।
మధ్యే శీఘ్రజలంస్వాదు పూర్వేభూమాచ ఖండితమ్।
ఆగ్నేయ్యాం సుజలం ప్రోక్తం ।దక్షిణే నిర్జలం తథా
నైఋతేచామృతంవారి పశ్చిమేశోభనం జలం॥ ౨౮
వాయవ్యేపి జలం హంతి చోత్తరే స్వాదుకం జలమ్।
ఈశాన్యే కటుకం క్షార మల్ప తీక్ష్ణస్య సంభవమ్॥ ౨౯

రోహిణీ నక్షత్రంనుండి ముహూర్తనక్షత్రంవర్కు మూడేసి నక్షత్రములు చొప్పున లెక్కించి, ఫలములనీ దిగువ చక్రము నందు చూచుకొనవలెను.

మధ్య	పూర్వ	ఆగ్నే	దక్షిణ	నైరుతి
శీఘ్రనుస్వాదు	అర్ధజలం	పూర్ణజల	నిర్జల	అమృత
౩	౩	౩	౩	౩

పశ్చిమ	వాయవ్య	ఉత్తర	ఈశాన్య	దిశలు
శోధన	జలహాని	మంచినీరు	క్షారజలం	ఫలం
౩	౩	౩	౩	27 నక్షత్ర.

-: రాహుభాత్కూప చక్రమ్ (బృ. వా. మాలా) :-

రాహుభాచ్చ త్రయం పూర్వే త్రయమాగ్నేయతః క్రమాత్
మధ్యే చత్వారి దేయాని ఫలం వాచ్యం శుభాశుభమ్. ౧
పూర్వే శోకకరం రాహుః ఆగ్నేయ్యాం జలదం సదా।
దక్షిణే స్వాదు మరణం నైరుత్యాం దుఃఖ దాయకమ్। ౨
పశ్చిమే సుఖసౌభాగ్యం వాయవ్యే జలవర్జం।
ఉత్తరే నిర్జలం విన్ద్యాదీశానే జలవృద్ధిదమ్। ౩
మధ్యేచ సజలం వాచ్యం నాన్యథా రుద్ర భాషితమ్।
స్వయంయాపి సదా రాహుః పాల్యతే తత్క్షణే భువి। ౪

తాత్పర్యము సులభము, అభిజిత్సహితం గణనీయం.

-: సోమభా కూపచక్రమ్ (రత్నాకరే) :-

శశిశరద్విత్రిత్ర్యబ్ధిగుణాబ్ధయో వధజలం హి సుసిద్ధిరభంగదమ్।
రుజమసిద్ధియశో ఒర్థ ప్రసిద్ధయో జలవిభంగకరః కుజభాదితః।

కుజుడున్న నక్షత్రముండి ,ముహూర్త నక్షత్రమువరకు లెక్కించి ఫలములు నీదిగువ చక్రమునందు చూచుకొనవలెను.

1	5	4	8	8
దుష్టజలం	సిద్ధి	శుభం	రోగం	అశుభం

4	8	4	27 నక్షత్రములు
యశస్సు	ధన లాభం	జలాభావం	ఫలం

-: చంద్రవాసజ్ఞానం (వాస్తుసారిణ్యాం) :-

తిథిఃపంచగుణాకార్యా వారస్త్రేణ సమన్వితా
వహ్నిభిస్తు హరేద్భాగం శేషాంకేన ఫలంవదేత్ ॥౩౧
ఏకశేషే వసేత్స్వర్గే ద్విశేషేతు రసాతలే।
త్రిశేషే మృత్యులోకేచ చంద్రవాసః ప్రజాయతే॥౩౨
రసాతలే యదాచంద్రః పంచకార్యాణి వర్జయేత్।
కూపవాప్యాదికారంభే జలం నైవచజాయతే। 33
బీజోప్తాబీజనాశస్యా ద్యాత్రాయాంకార్యనాశకృత్।
విద్యారంభే భవేన్మూర్ఖస్తస్మాచ్చంద్రంవిచారయేత్॥

తాత్పర్యము సులభము.

-: తత్రైవ జలవిచారః :-

వర్తమానేచ నక్షత్రే తిథిశ్చైవ సమన్వితా।
చతుర్భిశ్చహరేద్భాగం శేషాంకేన ఫలంవదేత్॥ ౩౪
ఏకశేషేజలంనాస్తి ద్విశేషేబహులంజలమ్।
తృతీయేతుజలంపూర్ణం శూన్యేశూన్యజలంభవేత్।

తాత్పర్యము సులభము.

:- రాశితో జలజ్ఞానమ్ :-

నృచతుష్పద కీటాఖ్యాస్థల హస్తప్రమాణకమ్।
నృరాశౌతుచతుర్వింశే ద్వావింశేచ చతుష్పదే॥ ౩౭
కీటకధోన వింశాఖ్యే అష్టావింశేచవారిణే।
కూపవాప్యాదికార్యేషు జలయోగం వినిర్దిశేత్॥ ౩౮

కూపారంభసమయమందున నర. చతుష్పద. కీట, జలచర రాసుల ననుసరించి జలముయొక్క లోతును చెప్పుచున్నాడు. ఆరంభలగ్నము నరరాశియైన ౨౪ హస్తములలోతున జలముండును. చతుష్పదరాశియైన ౨౨ హస్తముల ప్రమాణముననుు, కీటరాశియైన ౧౯ హస్తముల ప్రమాణమునను, జలచరరాశియైన ౨౮ హస్తముల ప్రమాణము లోతున జలముండును.

ధనస్సు ఉత్తరార్థము, సింహం, వృషభం, మకరపూర్వార్థము. మేషం, ఇవి చతుష్పదరాసులు. కన్య, మిథునం, కుంభం, తుల ధనుః పూర్వార్థము, ఇవి నరరాసులు, మకర ఉత్తరార్థం మీనం, కర్కాటకం, జలరాసులు. వృశ్చికం జలాశ్రయరాశి యనబడును.

:- ప్రశ్నశాస్త్రేణ :-

తిథివారంచ నక్షత్రం నామాక్షర సమన్వితం
అష్టభిర్గుణితంచైవ షట్త్రింశేన విభాజితమ్।
హస్తేన ప్రమాణేన జలంప్రోక్తం పురాతనై॥ ౩౯
తాత్పర్యము సులభము.

:- కూపారంభే మాసా (వాస్తు సారిణ్యాం) :-

మార్గే మాఘేచ వైశాఖే జ్యేష్ఠేంఽశ్వేనిచ కార్తికే।
కూపవాప్యాదికారంభేమాసా స్యుశ్శ్రేష్ఠమాసకా॥ ౪౦

-: తిథ్యాది నిర్ణయః :-

తృతీయా పంచమీ చైవ సప్తమీ దశమీ తథా ౪౧
అష్టమ్యేకాదశీ చైవ కూపారంభే సుశోభనా॥
రిక్తాయాం ప్రతిపత్కృష్ణే వర్జితాస్యైచ మధ్యమా,
రవివారే జలం నాస్తి చంద్రే పూర్ణజలం శుభం। ౪౨
భూసుతే వాలుకా చైవ చంద్రపుత్రే జలం బహు।
వాక్పతౌ మిష్టతోయంచ క్షారం చైవ భృగోర్దినే॥ ౪౩
శనౌ చ జలహానిస్స్యాద్వారజం ఫలమీదృశమ్॥
హస్త పుష్య ధ్రువే తోయే ఽనూరాధా వాసవేంబుపే।
మఘాయాంచ మృగే చాంత్యే శుభే కూపాది కర్మణి॥ ౪౪

హస్త, పుష్య, రోహి, ఉఫ, ఉషా, ఉభా, పూషా, అనూ, ధనిష్ట, శత, మఘ, మృగ, రేవతి ఈనక్షత్రములు కూపారంభమునకు శుభము. పైశ్లోకములకు అర్థము సులభము.

-: తటాక చక్రమ్ :-

తటాగ చక్రం వక్ష్యామి యదుక్తం బ్రహ్మయామళే
సూర్యభాచ్చంద్రభం యావద్గణయేత్ క్రమతో బుధః॥ ౪౫
దిక్షు యుక్షద్వయం న్యస్య మధ్యే పంచ నియోజయేత్।
మధ్యర్క్షం వారివాహస్స్యాత్ఫలం తత్ర విచారయేత్। ౪౬
పూర్వేతు బహుళోకం స్యా దాగ్నేయ్యాం మలిలంబహు।
దక్షిణే వారినాశస్స్యా న్నైరృతే చామృతం జలమ్॥ ౪౭
పశ్చిమే చ జలం స్వాదు వాయవ్యే వారిశోషణమ్।
ఉత్తరే చ స్థిరం తోయ మీశానే కుత్సితం జలం॥ ౪౮
పూర్ణం జలం భవేన్మధ్యే వారి వాహే తు పూర్ణతా।
శుభం జలం విచార్యైవం తటాగారంభ మాచరేత్॥ ౪౯

సూర్యుడున్న నక్షత్రమునుండి మువాూర్త నక్షత్రంవరకు లెక్కించి ఫలముల నీదిగువ చక్రమునందు చూచుకొనవలెను.

తూర్పు	అగ్నేయ	దక్షిణం	నైరుతి	పశ్చిమ
			3	
శోకం	జలాధిక్యం	జలశూన్యం	అమృతజలం	స్వా.జలం

వాయువ్య	ఉత్తర	ఈశాన్య	మధ్య	కట్ట	స్థానములు
2	2	3	5	6	27 నక్ష.
జలశూన్యం	పూర్ణజలం	కుత్సితజల	పూర్ణజ	పూర్ణజ	ఫలం

-: తటాకారంభ ముహూర్తః :-

ధ్రువం వసుజలం పుష్యం నైఋత్యం మైత్ర సంజ్ఞకమ్।
నక్షత్రం శుభదం జ్ఞేయం । తడాగే సర్వదా బుధైః॥ ౨౦

-: వాప్యారంభే :-

స్వాత్యశ్వి పుష్యహస్తేషు । సర్వదాచ పునర్వసౌ ।
రేవత్యాం వారుణేచైవ । వాపీకర్మ ప్రశస్యతే॥ ౨౧

ఈ రెండుశ్లోకములకు తాత్పర్యము సులభము.

-: జలాశయేష్వ సంస్కృతజల పానే మహాన్దోషః :-

సంస్కారం ప్రథమం కృత్వా జలంపేయం మనీషిభిః।
అసంస్కృతం జలం పీత్వా పశ్చాచ్చాంద్రాయణంచరేత్॥

తోయం సదాపవిత్రంస్యా దపవిత్ర మసంస్కృతం।
కణమాత్రమపి త్యాజ్యం సంస్కార రహితం బుధైః॥ ౨౩

తటాకవాపీ కూపాదౌ సంస్కారరహితం జలమ్।
తదపేయం భవేత్సర్వం పీత్వా చాంద్రాయణమ్ చరేత్ ॥౫౪

జలాశయములందు సంస్కారములేని జలమును త్రాగరాదు. అట్లు త్రాగిన చాంద్రాయణవ్రతము చేసినగాని శుద్ధులు గారు. (అనగా జలాశయ ప్రతిష్ఠా సంబంధమైన కృత్యములు తప్పక చేయవలెను.)

(శ్రీ) గృహవాస్తు కల్పద్రుమమందలి జలాశయప్రకరణము సమాప్తము.

గృహవాస్తుకల్పద్రుమమ్

వాస్తువిన్యాసప్రకరణమ్ 14

—: వాస్తుపురుషోత్పత్తిః [విశ్వకర్మప్రకాశే] :—

పురా త్రేతాయుగే హ్యాసీన్మహాభూతం వ్యవస్థితమ్
వ్యాప్యమానం శరీరేణ సకలం భువనం తతః॥ ౧
తం దృష్ట్వా విస్మయం దేవా గతాః సేన్ద్రా భయావృతాః
తతస్తే భయమాపన్నా బ్రహ్మాణం శరణం యయుః ౨
భూతభావన భూతేశ మహద్భయ ముపస్థితమ్
క్వయాస్యామః క్వగచ్ఛామో వయం లోకపితామహ॥ ౩
మా కుర్వంతు భయం దేవా విగృహ్యైవ తన్మహాబలమ్
నిపాత్యాధోముఖం భూమౌ నిరీక్షంతో భవిష్యథ॥ ౪

తతస్తైః క్రోధసంతప్తైర్గృహీత్వా తం మహాబలమ్।
వినిక్షిప్త మధోవక్త్రం స్థితాస్తత్రైవతే సురాః ॥ ౫
తమేవవాస్తు పురుషం బ్రహ్మాసమ సృజత్ప్రభుః।
కృష్ణపక్షే తృతీయాయాం మాసి భాద్రపదే తథా ౬
శనివారే భవజ్జన్మ నక్షత్రే కృత్తికా సుచ।
యోగస్తస్య వ్యతీపాతః కరణంవిష్టి సంజ్ఞకమ్॥ ౭
భద్రాస్తరే భవజ్జన్మ కులికేతు తథైవచ।
క్రోశమానం మహాకాయం బ్రహ్మాణం సముపస్థితః ౮
చరాచరమిదం సర్వం త్వయాసృష్టం జగత్ప్రభో।
వినా పరాధేనచమాం పీడయంతి సురాశ్శతమ్॥ ౯
వరంతస్మై దదౌ ప్రీతో బ్రహ్మాలోక పితామహః
గ్రామేవా నగరేవాపి దుర్గేవా పత్తనే పివా॥ ౧౦
ప్రాసాదేచ ప్రపాయాంచ జలోద్యానే తథైవచ।
యస్త్వాం నపూజయే న్మర్త్యో మోహాద్వాస్తు నరప్రభో॥
అశ్రియం మృత్యు మాప్నోతి విఘ్నస్తస్య పదేపదే।
వాస్తుపూజామ కుర్వాణ స్తవాహారో భవిష్యతి। ౧౨
ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధేదేవో దేవో బ్రహ్మవిదాంవరః॥
వాస్తుపూజాం ప్రకుర్వీత గృహారంభే ప్రవేశనే॥ ౧౩
ద్వారాభివర్తనేచైవ త్రివిధేచ ప్రవేశనే।
ప్రతివర్షంచ యజ్ఞాదౌ తథాపుత్ర స్యజన్మని। ౧౪
వ్రతబంధే వివాహేచ తద్వైవచ మహోత్సవే।
జీర్ణోద్ధారే తథాశల్యా న్యాసేచైవ విశేషతః॥ ౧౫
వల్మీకమాక్షికే భగ్నే సర్పచండాల దర్శనే।
ఉలూకవాసితే వస్త్రాగారే కాకాధివాసితే॥ ౧౬

మృగాది వాసితే చాత్ర గోమార్జారాదినాదితే
వారణాశ్వాది విరుతే స్త్రీణాం యుద్ధాది దూషితే॥ ౧౭
కపోత గృహవాసే మధూనాం నిలయే తథా।
అన్యైశ్చైవ మహోత్పాతై ర్దూషితే శాంతి మాచరేత్॥

-: అన్యచ్చ :-

సంగ్రామేంధక రుద్రయోశ్చ పతితస్స్వేదో మహేశాత్క్షితౌ
తస్మాద్భూతమభూచ్చ భీతిజననం ద్యావాపృథివ్యోర్మహత్
తద్దేవైః సహసా విగృహ్య నిహితం భూమావధోవక్త్రకం।
దేవానాం వచనాచ్చ వాస్తుపురుషస్తేనైవ పూజ్యోబుధైః॥
||౩౮||

పూర్వకాలమున త్రేతాయుగములో ఒక మహాభూత ముద్భవించినది. ఆభూతము తన శరీరముతో భూమినంతయు నాక్రమించి శయనించెను. అదిచూచి సమస్తదేవతలు భయభీతులై బ్రహ్మను శరణుజొంది (ఓ పద్మాసనా) ఓ భూతభావనా (అనగా సమస్త భూతములను సృష్టించువాడా) భూతేశ్వరా! లోకపితామహా! గొప్ప భయము కలిగించినది. మేము ఎచటికి వెళ్లుదుము. ఏమి చేయవలెను. అని ప్రార్థించిరి. అప్పుడు బ్రహ్మ, దేవతలతో మీరు భయపడకుడు. సందేహించక ఈ మహా భూతమును పట్టి భూమియందు అధోముఖముగ నుండునట్లు పడద్రోయుడు. అని చెప్పగా దేవతలు క్రోధము గలవారై ఆ మహా భూతమును అట్లే భూమియందుంచి పడద్రోసి ఆ పురుషుని శరీరమందు దేవతలు అధిష్ఠించిరి. (ఏకాశీతి పద వాస్తు విన్యాసమందు చూడవలెను.) దానినే వాస్తుపురుషు

నిగా బ్రహ్మ సృజించెను. భాద్రపద బహుళ తదియ శనివారం కృత్తికానక్షత్రం వ్యతీపాతయోగం విష్టికరణం భద్రామధ్య యందు జన్మతాయెను. అభూతం పెద్ద కేకలతో రోదనచేయుచు హేజగత్ప్రభో! అపరాధము లేకుండగనే దేవతలు నన్ను పీడించుచున్నారు. అని బ్రహ్మను శరణుపొందగా ఆ పితామహుడు అభూతమునకు ఈ రీతిగా వరము లిచ్చెను. ఓ వాస్తుపురుషా! గ్రామము, నగరము, దుర్గము, పట్టణము, ప్రాసాదము. ప్రపా (చలివేంద్రం) జలోద్యానములయందు మోహముతో నిన్ను పూజించనివాడు దరిద్రుడై మృత్యువును పొందును. మాటిమాటికి విఘ్నములు పొందును. వాస్తుపూజను చేయని వాడు నీకు ఆహారము కాగలడు అని చెప్పి బ్రహ్మ అంతర్ధానమును పొందెను.

గృహారంభ మందును, గృహప్రవేశమందును, ద్వారస్థాపన సమయమందును, త్రివిధప్రవేశముల యందును, ప్రతిసంవత్సరమందును, యజ్ఞమందును, పుత్రజన్మయందును, ఉపనయన వివాహాదులందును,జీర్ణోద్ధార, శల్యోద్ధారము లందును, పిడుగు పడినగృహమందుము, దగ్ధమైన గృహమందును. సర్ప చండాలాదిదూషిత గృహమందును, గుడ్లగూబప్రవేశించిన గృహమందును,ఏడుదినములు కాకినివసించిన గృహమందును, మృగములు నివసించిన గృహమందును. గోమార్జాలాది ధ్వనులు ఏనుగులు గుర్రములు ధ్వనులు గల గృహమందును, స్త్రీలు కలహించు గృహమందును, శేనతుక్షైలు, మొదలగు అనేక ఉత్పాతాదులచే పీడింపబడు గృహములందును శుభమును గోరువారు పైన చెప్పబడిన వాస్తుపూజను చేయవలెను.

-: వాస్తురాజవల్లభే :-

భవనసుర పురాణాం సూత్రణో పూర్వముక్తః కథిత ఇహ
పృథివ్యాః శోధనేచ ద్వితీయః॥ తదనుముఖ విశేషః స్తంభ
సంశోధనేస్యాత్ భవనవిసనకాలే పంచధావాస్తు యజ్ఞః॥
తాత్పర్యము సులభము.

మత్స్యపురాణే (౨౫౩ అధ్యాయః)

-: ఏకాశీతి పదవాస్తువిన్యాసః :-

ఏకాశీతి పదంకృత్వా రేఖాభిః కనకేనచ।
పశ్చాత్పిష్టేనచాలిఖ్య సూత్రేణాలోడ్యసర్వతః॥ ౧
దశపూర్వాయతా రేఖాదశచైవోత్తరాయతాః
సర్వవాస్తు విభాగేషు విజ్ఞేయా నవకానవ॥ ౨
ఏకాశీతి పదంకృత్వా వాస్తువిత్సర్వవాస్తుషు
పదస్థాన్పూజయేద్దేవాన్ త్రింశత్పంచదశైవతు॥ ౩
ద్వాత్రింశద్బాహ్యతః పూజ్యాః పూజ్యాశ్చాంతస్త్రయో
దశ। నామతస్తాన్ప్రవక్ష్యామి స్థానానిచనిబోధత॥ ౪
ఈశానకోణాదిషుతాన్ పూజయేద్ధవిషానరః
శిఖీచైవాథపర్జన్యో జయంతఃకులిశాయుధః॥ ౫
సూర్యస్సత్యోభృశశ్చైవఆకాశోవాయురేవచ
పూషాచ వితథశ్చైవ గృహక్షత యమావుభౌ॥ ౬
గంధర్వో భృంగరాజశ్చ మృగః పితృగణ స్తథా
దౌవారికోఽథసుగ్రీవః పుష్పదంతోజలాధిపః॥ ౭
అసురః శోషపాపౌచ రోగోఽహిః ముఖ్య ఏవచ
భల్లాటః సోమ సర్పౌచ అదితిశ్చ దితిస్తథా॥ ౮

బహిర్ద్వాత్రింశ కోష్ఠేషు తదన్తరతః శ్శృణు
ఈశానాది చతుష్కోణ సంస్థితాన్ పూజయేద్బుధః ॥ ౨౯
ఆపశ్చైవాథ సావిత్రో జయోరుద్రస్తథైవచ
మధ్యే నవపదే బ్రహ్మ తస్యాష్టౌచ సమీపగాః (గాః)
సాధ్యానేశాన్తరా న్విన్ద్యాత్పూర్వాద్యాన్నామతశ్శృణు
అర్యమా సవితా చైవ వివస్వాన్ విబుధాధిపః ॥ ౩౦
మిత్రోథరాజ యక్ష్మాచ తథా పృథ్వీధరః క్రమాత్
అష్టమశ్చాపవత్సస్తు పరితో బ్రహ్మణః స్మృతాః ॥ ౩౧
ఆపశ్చైవాపవత్సశ్చ । పర్జన్యోఽగ్నిర్దితిస్తథా।
పదికానాంతు (పంచకా) వర్గోఽయమేవం కోణేష్వశేషతః
తన్మధ్యేతు బహిర్వింశద్ద్విపదాస్తేతు సర్వశః
అర్యమాచ వివస్వాంశ్చ। మిత్రః పృథ్వీధరస్తథా ॥ ౩౨
బ్రహ్మణః పరితో దిక్షు త్రిపదాస్తేతు సర్వశః।
వంశానిదానీం వక్ష్యామి ఋజూనపి పృథక్ పృథక్ ॥ ౩౩
వాయుం యావత్తథా రోగా త్పితృభ్యః శిఖినం పునః।
ముఖ్యాద్భృశం తథా శోషా ద్వితథం యావదేవతు ॥ ౩౪
సుగ్రీవాద దితిం యావన్మృగా త్పర్జన్యమేవచ।
ఏతేవంశాస్సమాఖ్యాతాః క్వచిచ్చ జయమేవతు ॥ ౩౫
ఏతేషాం యత్తు సంపాతః పదం మధ్యం సమం తథా
మర్మైతత్సమాఖ్యాతం త్రిశూలం కోణగంచయత్ ॥ ౩౬
స్తంభం న్యాసేషు వర్జ్యాని । తులావిధిషు సర్వదా
ఓ చ్ఛిష్టేవ ఘాతాది వర్జయే ద్యత్నతో జనః ౩౭
సర్వత్ర వాస్తు నిర్దిష్టో పితృ వైశ్వానరా యతః

మార్గస్యాగ్నిః సమాదిష్టో ముఖే భావః సమాశ్రితః॥ ౯౧
పృథ్వీధరో౽ర్యమాచైవ స్కంధయో (స్తనయోః) స్తావ
ధిష్ఠితౌ। వక్షస్థలే చాఽపవత్సః పూజనీయ స్సదా బుధైః।
నేత్రయోర్దితి పర్జన్యౌ శ్రోత్రే౽దితిజయ స్తథా।
సర్పేన్ద్రావంససంస్థౌతు పూజనీయౌ ప్రయత్నతః॥ ౯౨
సూర్యసోమౌ దయ స్తద్వద్బాహ్వోః పంచచ పంచచ
రుద్రశ్చ రాజయక్ష్మాచ వామహస్తే సమాస్థితౌ॥ ౯౩
సావిత్రస్సవితా తద్వద్ధస్తం దక్షిణమాస్థితౌ
వివస్వానథమిత్రశ్చ జఠరేసంవ్యవస్థితౌ॥ ౯౪
పూషాచ పాపయక్ష్మాచ హస్తయో ర్మణిబంధనే
తథైవాసుర శోషౌచ వామపార్శ్వం సమాశ్రితౌ॥ ౯౫
పార్శ్వంతు దక్షిణే తద్వద్వితథః సగృహక్షతః
ఊర్వోర్యమాంబుపౌ జ్ఞేయౌ జాన్వోర్గంధర్వ పుష్పకౌ॥ ౯౬
జంఘయోర్భృంగ సుగ్రీవౌ స్ఫిక్స్థౌ దౌవారికో మృగః।
జయశక్రౌ తథా మేఢ్రే పాదయోః పితర స్తథా॥ ౯౭
మధ్యే నవపదే బ్రహ్మ హృదయేంసతు పూజ్యతే
చతుష్షష్టిపదో వాస్తుః ప్రాసాదే బ్రహ్మణాస్మృతః॥ ౯౮
బ్రహ్మా చతుష్పద స్తత్ర కోణే ష్వర్ధపదా స్తథా
బహిఃకోణేషు వాస్తౌతు సార్ధాశ్చ భయసంస్థితాః॥ ౯౯
వింశతి ద్విపదాశ్చైవ చతుష్షష్టి పదేస్మృతాః
గృహారంభేతు కండూతి స్స్వామ్యంగేయత్ర జాయతే। ౧౦౦
శల్యం త్వపనయే త్తత్ర ప్రాసాదే భవనే తథా
సశల్యం భయదం యస్మాద శల్యం శుభదాయకం॥ ౧౦౧

హీనాధికాం గతాం వాస్తో సర్వథాతు వివర్జయేత్
నగరగ్రామ దేశేషు సర్వత్రైవం వివర్జయేత్ ॥ ౫౭

దిగువ కనుపర్చిన (ఏకాశీతిపద) వాస్తు విన్యాస చక్రమును చూచిన స్పష్టముగ తెలియును.

-: హేమాద్రౌ మత్స్యపురాణ వచనం :-

ఏతద్వాస్తూపశమనం కృత్వాకర్మ సమాచరేత్ । ప్రాసాదభవనోద్యానప్రారంభే పరివర్తనే ॥౫౮ పురవేశ్మప్రవేశేచ సర్వదోషాప శాన్తయే । వాస్తూపశమనం కృత్వా తతః సూత్రేణ వేష్టయేత్ ॥౫౯ రక్షోఘ్న పావమానేన సూక్తేన భవనాదికం । నృత్యమంగళవాద్యైశ్చ కుర్యాద్బ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥౬౦ అనేనవిధి నాయస్తు ప్రతిసంవత్సరం బుధః । గృహేవాఽయతనే కుర్యాన్న సదుఃఖమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౧

దిగువకనుపర్చిన ఏకాశీతి పదవిన్యాస పూర్వకముగా (వాస్తు పూజను) ప్రాసాద, భవన, గృహారంభ ప్రవేశములయందును, సకలోత్సవములందును. వాస్తుపూజనుచేసి వాస్తుబలి, బ్రాహ్మణభోజనం, బీదలకు అన్నదానం మొదలగునవి జరుపవలెను. ఇట్లే ప్రతిసంవత్సరమునందును గృహాదులందు చేయుచున్న యెడల సర్వదుఃఖములు శమించి ధనధాన్యాది సంపదలను పొందుదురు. ఇది ఏకాశీతి పదవాస్తువు. దేవాలయాదులందు చతుష్షష్టిపద వాస్తువిన్యాసమును చేసి పూజింపవలెనని మ త్స్య పు రా ణ మం దు చె ప్ప బ డి యు న్న ది. అగ్నిపురాణమందు దిగువ కనుపర్చిన వాస్తువిన్యాసచక్ర పద

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]						[illegible]	[illegible]
[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]
[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]
[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]
[illegible]		-	[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]
[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]		[illegible]
[illegible]	[illegible]						[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

౬౪ చతుష్షష్టిపద వాస్తువిన్యాసచక్రము.

ఈశ / దితి	పర్జన్య	జయన్త	ఇంద్ర	సూర్య	సత్య	భృశ	ఆకాశ / వాయు
అదితి							పూషా
సర్ప							వితథ
సోమ			బ్రహ్మ	బ్రహ్మ			గృహక్షత
భల్లాట			బ్రహ్మ	బ్రహ్మ			యమ
ముఖ్య							గంధర్వ
అహి							భృంగరాజ
రోగ / పాపయక్ష్మ	శోష	అసుర	జలాధిప	పుష్పదన్త	సుగ్రీవ	దౌవారిక	మృగ / పితృ

రేఖలకు పశ్చిమం మొదలు తూర్పువరకు ఉన్న పదిరేఖలకు, దక్షిణంనుంచి ఉత్తరంవరకు ఉన్న పదిరేఖలకున్నూ, వరుసగా 1 శాన్తా, 2 యశోవతి, 3 కాన్తా 4 విశాలా, 5 ప్రాణవాహిని,

6 నతీ, 7 వసుమతి, 8 నన్దా, 9 సుభద్రా, 10 మనోరమ, 11 హరిణీ, 12 సుప్రభా, 13 లక్ష్మీ 14 విభూతి, 15 విమలా, 16 ప్రియా, 17 జయా, 18 జ్వాలా 19 విశోకా, 20 ఇడా, అనెడి నామములును చెప్పబడి యున్నవి. పూజా ప్రారంభ మందు ఈ రేఖాధిష్ఠాన దేవతలకున్నూ అర్చనచేయవలెను.

—: కస్మిన్ కర్మణి కీదృశో వాస్తుపురుషః పూజ్యః :—
(వాస్తురాజవల్లభే)

ప్రాసే భూపతిమందిరేచ నగరే పూజ్యశ్చతుష్షష్టికైః
ఏకాశీతిపదైః సమస్తభవనే జీర్ణేనవాబ్ధ్యం కతైః।
ప్రాసాదేతు శతాం శకైస్తుః సకలే పూజ్యస్తథా మంటపే।
కూపే వణ్ణవచంద్రభాగసహితే వాప్యాం తటాకే వనే॥౧॥

గ్రామము, రాజభవనము, నగరము వీటి ప్రారంభమందు ౬౪ చతుష్షష్టిపదవాస్తును,అన్నిరకముల గృహములయందును ౮౧ ఏకాశీతిపదవాస్తును, జీర్ణోద్ధారమందు ౮౫ పదవాస్తును, ప్రాసద మంటపాదులందు ౧౦౦ శతపదవాస్తును, భావి, చెరువు, దిగుడుభావి మొదలగు వాట్లయందు ౧౯౬ పద వాస్తును పూజించవలెను. (పైనచెప్పబడిన విన్యాసములు గాక మిగిలినవిన్యాసములను వాస్తురాజవల్లభమందు చూడనగును.

—: వాస్తు పూజా విధిః (ము. చిం.) :—

వాస్త్వఙ్గే వాస్తుమంత్రేణ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః।
ప్రణవేనార్చయేద్వాపి అథవా స్వస్వనామభిః॥ ౨॥
శుక్లవస్త్రయుగం దద్యాద్ధూప దీప ఫలైస్సహ
అపూపై ర్మాంస నైవేద్యై ర్నానాద్యైస్సహ సమర్పయేత్॥

తాంబూలంచ తతో దద్యాద్దేవేభ్యశ్చ పృథక్ పృథక్॥
దత్వా పుష్పాంజలిం కర్తా ప్రార్థయేద్వాస్తు పూరుషమ్॥
వాస్తుపురుష నమస్తేస్తు భూమి శయ్యారతప్రభో!
మద్గృహం ధనధాన్యాది సమృద్ధం కురు సర్వదా॥ ౬౧
ఇతి ప్రార్థ్య తతో దద్యాద్దక్షిణామర్చకాయచ।
విప్రేభ్యో భోజనం దత్వా స్వయంభుంజీత బంధుభిః॥ ౬౨
ఏవం యః కురుతే సమ్యగ్వాస్తు పూజాం ప్రయత్నతః
ఆరోగ్యం పుత్రపౌత్రాది ధనధాన్యం లభేన్నరః॥ ౬౩
వాస్తుపూజా మకృత్వాయః ప్రవిశే న్నవమందిరే।
రోగా న్నానావిధాన్క్లేశానశ్నుతే సర్వసంకటమ్॥ ౬౪

వెనుక చెప్పబడిన రీతిచే వాస్తువిన్యాసపదములందు ఆయా దేవతలను ఆవాహన చేసి (అనగా ఆయా మంత్రముల చేతను గాని, స్వస్వనామములతో గాని) గంధపుష్పాక్షతల చేత షోడశోపచార పూజనుచేసి, తెల్లని వస్త్రద్వయమును సమర్పించి, ఫలఅపూపాది భూరినైవేద్యములను సమర్పించవలెను. తదుపరి పుష్పాంజలి నిచ్చి వాస్తుపురుషుని ప్రార్థించవలెను. "ఎల్లప్పుడును భూమియందు శయనించు ఓ వాస్తుపురుషుడా! నీకు నమస్కారము." మా గృహము ఎల్లప్పుడును ధనధాన్య సమృద్ధిగా చేయుము. అని ప్రార్థించి ఆచార్యునకు దక్షిణ నిచ్చి, విప్రులకు భోజనముసంగి బంధువులతో భుజించవలెను.

ఈరీతిగా వాస్తుపూజనమును చేయువారు ఆరోగ్య పుత్రపౌత్ర ధనధాన్యాది సంపదలను పొందుదురు. వాస్తుపూజ నుచేయక నూతనగృహమందు ప్రవేశించిన వారు, నానా విధ రోగక్లేశ సంకటములను పొందుదురు. వాస్తు శాంతి

పూజావిధానములను విస్తృతముగ తెలియగోరువారు శాంతి కమలాకరాది గ్రంథములందు చూడదగును

-: వాస్తుపూజాకరణేదోషః (వాస్తురాజవల్లభే) :-

వాస్తుపూజావిహీనశ్చ సూత్రధారైర్వినా తథా।
స ప్తజన్మ భవేత్కుష్ఠీ సకర్తా నరకం వ్రజేత్॥ ౫౧

వాస్తుపూజను చేయకయు, వాస్తుశాస్త్రజ్ఞుని శిల్పులను పూజించకయు ఏ మనుజుడు నూతన గృహమందు ప్రవేశించునో, ఆతడు ఏడు జన్మలు కుష్ఠురోగము గలవాడై నరకమును పొందును.

-: వాస్తుపూజనమాహాత్మ్యమ్ :-

యః పూజయేద్వాస్తు మనన్యభక్త్యా నతస్య దుఃఖం భవతి
హ కించిత్। జీవత్యసౌ వర్షశతం సుఖేన స్వర్గే నరస్తిష్ఠతి
కల్పమేకమ్॥ ౫౨

అనన్య భక్తి గలిగి శ్రద్ధతో విధిపూర్వకముగా వాస్తుపూజను చేయు మనుష్యునకు గృహసంబంధమైన ఏవిధమైన దుఃఖములు గలుగవు. మరియు ఆమనుజుడు, నూరుసంవత్సరములు జీవించి ఒక కల్పము వరకు (అనగా 4320000000 సౌరసంవత్సరములు స్వర్గమునందు నివసించును.

-: గృహాశక్తిరనారోగ్యత్వే వాస్తుశాంతి విధానమ్ :-

(మయమతే ౭ అధ్యాయే ౫౫ శ్లో (పక్కి))

గృహే గృహే మనుష్యాణాం శుభాశుభకరస్స్మృతః।
తస్యాంగాని గృహాంగైశ్చ విద్వాన్ నైవోపపీడయేత్ ౫౭

వాస్త్వధయస్తు యథాసంఖ్యం। ధత్తరంగేషు సంస్థితాః
తస్మాత్పరిహరేద్విద్వాన్ పురుషాంగంతు సర్వదా॥ ౧౯
చత్వారిం శత్పంచైతే దేవతానాం సమున్వయః।

పైవాస్తువిన్యాసమునందు చెప్పబడిన అంగాధిష్ఠాన దేవతలు 45 గురున్నూ, యజమానియొక్క అంగముల యందున్నూ, అధిష్ఠాతలని తెలియవలెను గృహ యజమానియొక్క యే అంగమందు దోషముగల్గునో గృహమందును (అనగా వాస్తు పురుషునియొక్క) ఆ యంగాధిష్ఠిత దేవత బలహీనమైన దని తెలుసుకొని, ఆ దేవతకు చెప్పబడిన మంత్రపూజా బలిదానా దులచే ఆ దేవతను సంతుష్టిపరచిన యెడల యజమానునకు క్షేమము గల్గునని అభిప్రాయము.

—: వరాహోపి వికలేవాస్తుని దోషప్రదర్శనమాహ :—

దక్షిణభుజేన హీనేవాస్తు నరేఽర్థక్షయోఽంగనాదోషాః।
వామేఽర్థధాన్య హానిః శిరసి గుణై ర్హీయతే సర్వైః॥
స్త్రీదోషాః సుతమరణం ప్రేష్యత్వం చాపి చరణ వైకల్యే।
అవికల పురుషేవసతాం మానార్థయుతాని సౌఖ్యాని॥ ౨౦

వాస్తుపురుషుని కుడిభుజము (అనగా అధిష్ఠితదేవత) బలహీనమగుచుండగా, స్త్రీ దోషములు గల్గుచుండును. యెడమహస్తము బలహీనమైన, ధనధాన్య హాని గల్గును. శిరస్సు బలహీనమైన యెడల, అనారోగ్యాది దోషములు గల్గును. పాదములందు బలహీనమైనయెడల, స్త్రీ దోషములు, పుత్రమరణము

దాస్యత్వము, మొదలగు ఫలములు గల్గును. వాస్తు పురుషుని అన్ని అంగములు బాగుగానుండిన మాన్యత్వము ధనధాన్యాది సంపదలు గల్గును.

గృహ వాస్తు కల్ప ద్రుమ మందలి
వాస్తు విన్యాస ప్రకరణము సమాప్తము.

చరణి విచారః

స్వామిహస్త ప్రమాణేన దీర్ఘ విస్తార సంయుతం
అష్టభిస్తు హరేద్భాగం । శేషః చరణి రుచ్యతే
పశుహాని పశోరోగః పశులాభః పశుక్షయః
పశునాశః పశోర్వృద్ధిః పశుభేదో బహుపశుః ॥

పశుకోష్ఠములు వేయుటకు ముందుగా క్షేత్ర ప్రమాణశుద్ధి నెరుగవలెను. అనగా కర్తయొక్క హస్తముచే భూమియొక్క పొడవు వెడల్పులను కొలిచి ఆసంఖ్యను కలియగూడి 8 చే భాగింపగా శేషము 1 అయిన హాని, 2 పశువులకు రోగం, 3 పశులాభము, 4 పశుక్షయము. 5 పశునాశము, 6 పశువృద్ధి, 7 పశుభేదము, 8 పశువృద్ధి యను ఫలముల నెరుగవలెను.

చరణి విచారణ సమాప్తము.

నవవర్గ గణిత పట్టిక (ముహూర్తచింతామణ్యనుసారముగా)

[illegible]	౧౯	౧౯౮	౧౯	౧౯౮	౨౦౩	౪౧	౪౧	౨౦౩	౬౫	౧౨౩	౧౨౩	౧౫
క్షేత్రఫలము	౪౩౨	౪౩౨	౭౬౪	౧౧౭౦	౨౧౬	౬౪౭	౧౦౭౦	౧౨౮౬	౨౧౬	౨౧౬	౪౩౨	౪౩౨
[illegible]	౪౪౮	౬౧౧	౭౭౧	౧౨౫౮	౪౭౮	౬౭౮	౧౧౨౧	౧౪౮౮	౨౭౧	౩౩౮	౫౪౫	౪౪౯
[illegible]	౧౯	౨౧	౨౫	౩౧	౧౯	౨౩	౨౮	౩౩	౮	౮	౨౧	౧౯
[illegible]	౨౬	౨౮	౩౫	౪౦	౨౪	౨౮	౩౭	౪౫	౩౧	౨౯	౨౬	౯౬
అంగుళములు	౯	౨	౫	౧౮	౧౫	౨౨	౧౫	౧౦	౫	౧౬	౧౦	౯
యవలు	౧	౨	౬	౬	౪	౯	౫	౧	౩	౦	౨	౧
ఆయము	౧	౩	౧	౩	౩	౧	౧	౯	౧	౩	౩	౯
వారం	౨	౪	౫	౫	౫	౬	౨	౨	౨	౬	౪	౫
అంశ	౩	౩	౩	౩	౩	౩	౩	౩	౩	౮	౮	౮
ద్రవ్యము	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౧౨	౧౨	౧౨
వ్యయము	౩	౧	౩	౧	౧	౩	౩	౧	౩	౧	౧	౫
నక్షత్రము	౧	౧	౧	౧	౪	౪	౪	౪	౯	౧౨	౧౨	౧౨
తిథి	౯	౧౩	౧౩	౯	౯	౯	౧౩	౯	౧౩	౧౨	౧౫	౬
యోగము	౧౪	౧౪	౧౪	౧౪	౨	౨	౨	౨	౧౯	౬	౬	౬
ఆయుర్దాయము	౧౧౨	౭౭	౭౭	౧౧౨	౧౧౨	౧౧౨	౭౭	౧౧౨	౭౭	౯౨	౧౨౦	౮౬

నవవర్గ గణిత పట్టిక (ముహూర్త చింతామణ్యనుసారముగా)

[illegible]													
[illegible]	౪౭	౧౧౩	౩౭	౭౩	౨౦౧	౧౩౫	౬౩	౩౩	౧౮౪	౩	౪౫	౧౮౭	౨౫
[illegible]	౯౩౨	౧౨౭౬	౨౧౬	౨౧౬	౬౯౮	౯౩౨	౨౧౬	౯౩౨	౨౧౬	౨౧౬	౯౩౨	౨౧౬	౬౯౮
[illegible]	౯౭౧	౧౯౦౭	౨౪౪	౩౦౭	౮౯౭	౪౬౭	౨౫౭	౯౬౪	౯౦౧	౨౦౭	౯౮౭	౯౦౪	౬౫౪
[illegible]	౧౭	౩౩	౧౩	౧౪	౨౪	౨౧	౧౩	౧౫	౧౪	౭	౧౭	౧౪	౨౩
[illegible]	౨౪	౯౨	౧౭	౨౦	౩౩	౨౫	౨౧	౨౫	౨౬	౨౯	౨౪	౨౫	౨౭
[illegible]	౨౦	౧౬	౧౯	౧౯	౨౩	౨	౧౧	౮	౧౪	౮	౧౫	౦	౮
[illegible]	౨	౬	౬	౩	౦	౨	౧	౯	౩	౦	౪	౦	౨
[illegible]	౩	౧	౫	౪	౧	౧	౫	౧	౧	౩	౧	౪	౩
[illegible]	౨	౯	౬	౨	౯	౯	౪	౬	౯	౯	౪	౪	౬
[illegible]	౫	౩	౭	౭	౭	౩	౭	౭	౩	౭	౭	౭	౭
[illegible]	౯	౯	౧౨	౧౨	౧౨	౯	౧౨	౧౨	౯	౧౨	౧౨	౧౨	౧౨
[illegible]	౧	౩	౪	౫	౩	౩	౪	౩	౩	౧	౩	౫	౧
[illegible]	౧౩	౧౩	౧౪	౧౪	౧౪	౧౬	౧౮	౨౧	౨౨	౨౯	౨౯	౨౫	౨౫
[illegible]	౧౩	౫	౧౪	౧౨	౧౨	౫	౧౨	౧౪	౧౩	౧౨	౧౨	౧౪	౧౪
[illegible]	౨౦	౨౦	౨౧	౨౧	౨౧	౮	౭	౨౯	౧౧	౧౨	౧౨	౨౫	౨౫
[illegible]	౮౮	౧౧౨	౧౨౦	౫౨	౫౨	౧౧౨	౫౨	౧౨౦	౮౮	౫౨	౫౨	౧౨౦	౧౨౦

బాలామృతరీతిచే నవవర్గ (వీస) గణితపట్టిక

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	౧౦	౧౦	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౩	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
		([illegible])	([illegible])				

బాలామృతరీతిచే నవవర్గ (వీస) గణితపట్టిక

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౩	౧౦
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	([illegible])			[illegible]			

కాలామృతరీతిచే నవవర్గ (పిండ) గణితపట్టిక

కా	౯౪౭౮౩	౯౪౭౮౧	౧౧౪౭౪౮	౧౧౪౭౹	౧౮౹౦౪
ఇద	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮
పదం	౩౮౪౦౪	౩౮౪౦౹	౪౭౪౭౪	౪౭౪౼	౪౯౮౭
ఆయం	౮౪౭౪	౪౪౭౹	౪౪౭౪	౬౹౼	౮౮౭
ఆదేశ	౧౦౦౪౭౪	౧౦౮౪౭౹	౬౮౪౭౪	౭౦౹౼	౮౮౮౭
ధన	౮౹౭	౧౦౮౭	౯౹	౧౦౪	౯
రుణ	౧౪౭౹	౪౹౦౪	౬౪౭౪	౭౹౭	౩౹౭
తిథి	౮౧౹౦౪	౮౮౪౼౪	౧౫౪౭	౧౬౪౭	౮౪౪
వార	౩౪౭౪	౫౪౭౹	౧౪౭౪	౩౹౼	౧౮౭
నక్ష	౧౧౹౭	౧౩౮౭	౩౹	౪౪	౧౫
అంశ	౬౹౦౪	౭౪౼౪	౬౪౭	౭౪౭	౬౪
ఆయు	౮౪౭౪	౪౪౭౹	౪౪౭౪	౬౹౼	౮౮౭

కాలామృతరీతిచే నవవర్గ (పిండ) గణితపట్టిక

కా.	౧౮౹౼౪	౧౮౹౼౪	౧౮౪౭	౧౩౮౼	౧౩౮౼౹	౧౩౮౼౪౮
జాతకా	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮
పదం	౪౯౹౭	౪౯౹౭	౫౦౪	౫౮౹	౫౮౹౼	౫౮౹౭౪
ఆయం	౪౹౭	౪౪౭	౦౪౦	౬౹	౬౪౼	౦౮౭౪
ఆదేశ	౮౪౹౭	౮౪౪౭	౯౬౪	౧౧౦౹	౧౧౦౪౼	౧౧౮౮౭౪
ధనం	౧౧	౧౦౪	౧౦	౧౦	౧౦౪	౧౦౪
రుణం	౪౮౭	౪౹౼	౦౹౦	౪౪	౪౪౭	౫౹౭౪
తిథి	౮౬౹	౮౬౪౭	౪౪	౧౩౪	౧౩౪౭	౧౪౪౼
వారం	౩౹౭	౩౪౭	౧౪	౧౹	౧౪౼	౩౮౭౪
నక్షత్ర	౧౭	౧౭౪	౧	౧౩	౧౩౪	౧౪౪
అంశ	౮౹	౮౪౭	౭౪	౭౪	౭౪౭	౮౪౼
ఆయుం	౪౹౭	౪౪౭	౦౪౦	౬౹	౬౪౼	౦౮౭౪
				(క-౬)	(క-౬)	

శాలామ్యుతరీతిచే నవవర్గ (పిస) గణితపట్టిక

[illegible]	౧౩౦	౧౯౦౪	౧౯౦౪	౧౯౫	౧౯౪౨౪	౧౯౪౫౦
[illegible]	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦
[illegible]	౯౦౪	౬౧౦౨	౬౧౦౫	౬౧౪	౬౦౪౫	౬౦౪౦
[illegible]	౦౪౦	౬౦౨	౬౪౫	౫	౫౦౫	౫౪౨
[illegible]	౧౧౦౪	౨౦౦౨	౨౦౪౫	౨౬	౭౫౦౫	౭౫౪౨
[illegible]	౧౦	౭	౭౪	౦౪	౭౪	౧౦
[illegible]	౯౪	౨౨	౨౪	౧౫	౫౦	౫౦౪
[illegible]	౧౯	౬౪	౨౦౨	౧౦౪౫	౧౬౦౨	౧౬౪౪
[illegible]	౩౪	౫౦౨	౫౪౫	౩	౫౦౫	౫౪౨
[illegible]	౧౯	౩	౩౪	౭౪	౧౩౪	౧౬౦౨
[illegible]	౭	౬౪	౦౦౨	౧౪౨	౨౦౨	౨౪౪
[illegible]	౦౪౦	౬౦౨	౬౪౫	౫	౫౦౫	౫౪౨

శాలామ్యుతరీతిచే నవవర్గ (పిస) గణితపట్టిక

శా.	౧౬౦	౧౬౫	౧౬౫౪	౧౭౦౦	౧౭౪౦౪	౧౭౪౦౪
[illegible]	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦	౫౦౦౦
[illegible]	౬౫	౬౯౪	౬౯౪౨	౨౬౦	౨౭౦౨	౨౭౦౫
[illegible]	౦	౦	౦౪౨	౫౪	౦౦౦	౦౪౫
[illegible]	౭౭	౧౧౦	౧౧౦౪౨	౭౫౪	౧౧౦౦	౧౧౦౪౫
[illegible]	౧౦	౧౦౪	౧౧	౭౪	౭౦౦౦	౭౪
[illegible]	౦౪౦	౯౫	౯౪౨	౫౦౫	౯౨	౯౪
[illegible]	౦౯౪	౫౪౨	౯	౬౨	౦౫౪	౦౯౦
[illegible]	౫	౫	౫౪౨	౯౪	౯౦	౯౪౫
[illegible]	౧	౧౩౪	౧౫	౧౫౪	౧౦	౧౦౪
[illegible]	౨౪	౨౪౨	౭	౬౨	౬౪	౨౦౨
[illegible]	౦	౦	౦౪౨	౫౪	౦౦	౦౪౫

కాలామృతరీతిచే నవవర్గ (ఏస) గణితపట్టిక

క్రీ	౨౧ ౮౭-౮	౨౨౮-	౨౨౮౭	౨౨౭౮	౨౨౮౦౮	౨౩౮౭
కలి	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮
శశి	౯౬౮౭	౯౯	౯౯౮	౯౭౮౭	౭౧౮౭	౭౨౮
కుజ	౬౭	౨	౪౮	౬౮౭	౪౮౭	౨౮
బుధ	౬౨౭	౨౪	౨౬౮	౯౬౮౭	౧౦౦౮౭	౧౧౪౮
గురు	౧౧౮	౧౦	౧౨	౭	౭	౧౦
శుక్ర	౪౮-	౦౮	౧౮	౪౮౭	౧౭	౬
శని	౧౧౮౭	౧౭౮	౨౧	౨౭౮	౬౮	౧౬౮
రాహు	౫౭	౩	౫౮	౧౮౭	౫౮౭	౧౮
కేతు	౨౦౮	౪	౬	౧౫	౨౨	౧౩
రవి	౯౮౭	౨౮	౭	౬౮	౬౮	౨౮
లగ్న	౬౭	౨	౪౮	౬౮౭	౪౮౭	౨౮

కాలామృతరీతిచే నవవర్గ (ఏస) గణితపట్టిక

క్రీ.	౨౩	౨౬౮-	౨౭౮౭౮	౩౧౮౦౮	౩౧౮-౮	౩౨౮౭	౩౨౮-
కలి	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮
శశి	౭౩	౧౦౬	౧౧౭౮౭	౧౨౨౮౭	౧౨౨౭	౧౨౯౮	౧౩౦
కుజ	౫	౪	౪౮౭	౦౮౭	౨౮౭	౬౮	౪
బుధ	౭౨	౧౧౬	౧౧౬౮౭	౬౪౮౭	౬౬౮౭	౨౯౮	౭౨
గురు	౧౨	౧౦	౭	౭	౧౦౮	౧౦	౧౦
శుక్ర	౨	౬౮	౬౮౭	౫౭	౬-	౩	౬౮
శని	౧౯	౨౮	౨౨౮	౧౨౮	౧౪౮౭	౨౨౮	౧౮
రాహు	౪	౪	౫౮౭	౩౮౭	౫౮౭	౩౮	౩
కేతు	౧౫	౧౩	౧౨	౧౯	౨౦౮	౪	౧౬
రవి	౭	౯	౬౮	౬౮	౯౮౭	౨౮	౨౮
లగ్న	౫	౪	౪౮౭	౦౮౭	౨౮౭	౬౮	౪

శాలాముఖ్య [illegible] (ప్రస) గణిత పట్టిక.

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	౪౮౦౮	[illegible]	[illegible]
ధనం	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ఋణం	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	౩	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౩	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

శాలాముఖ్యతలిపి చేసవర్గ (ప్రస) గణితపట్టిక. శాలాగణితములు.

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ధ.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ఋ.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౩	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	౩	[illegible]	[illegible]

కాలామృతరీతిచే సవర్గ(విశ)గణితపద్ధతి కాలగణితములు

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

కాలామృతరీతిచే సవర్గ(విశ)గణితపద్ధతి కాలగణితములు

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

కాలామృతరీతిచేసనవర్గ | (పిర)గుణితపట్టిక ముందువాగుణితములు

ఘా.	౬౬౹౦౹	౯౪౬	౯౪౬౪	౯౹౦౪౬
[illegible]	౫౪	౧౬౮౦౪	౧౬౮౦౮	౧౮౮౬౪
[illegible]	౧౮౮౹౬౹౬	౧౬౪౦౪౧	౧౯౪౨	౧౩౧౪౨౹౦౹౩
[illegible]	౮౮౪౬	౦౪౬౪౦౪	౮౪౨	౦౪౦౹౩౪౩
[illegible]	౧౦౦౮౪౬	౭౭౪౬౪౦౪	౧౬౪౨	౧౦౮౪౦౹౩౪
[illegible]	౩౪౬	౭౹౨౪	౯	౯౮౨౮౩౪౩
[illegible]	౧౹౨౮౬	౫౪౨౪౦౪	౬౪౨	౬౪౨౪౬౪౧
[illegible]	౬౬౪౦౹	౯౹౮౧	౬౮౪	౯౪౪౬౪౬
[illegible]	౫౮౪౬	౫౪౬౪౦౪	౫౪౨	౧౪౦౹౩౪౩
[illegible]	౬౧౪౬	౧౮౹౨౪	౧౬	౦౮౨౮౩౪౩
[illegible]	౬౪౦౹	౬౹౯౮౧	౬౪	౬౪౪౬౪౬
[illegible]	౮౮౪౬	౦౪౬౪౦౪	౮౪౨	౦౪౦౹౩౪౩

కాలామృతరీతిచేసనవర్గ (పిర)గుణితపట్టిక ముందువాగుణితములు

[illegible]	౯౪౬	౯౹౦౪౬	౧౬౮౦	౧౬౮౦౮	౭౪
[illegible]	౧౩౪౹౩	౧౦౹౬	౧౦౪౬౹	౧౦౪	౧౬౮౦౮
[illegible]	౧౩౧౪౨౹౩౪	౧౦౬౮౪౬౹	౧౮౩౪౨	౧౬౯	౯౩
[illegible]	౦౪౮౩౪	౮౮౮౦౹	౮౪౨	౧	౫
[illegible]	౧౦౮౪౨౮౩౪	౧౦౬౮౮౦౹	౯౬౪౨	౭౧	౧౦౭౹
[illegible]	౯౮౪	౯౪౬౮	౯	౧౬	౧౬
[illegible]	౬౪౬౪౦౪	౬౪౬౪౬౪	౬౪౨	౩	౭
[illegible]	౯౪౨౮౧	౭౹౬౹౦౪	౬౦౪	౬౮	౧౭
[illegible]	౧౪౬౮౩౪	౮౮౮౦౹	౮౪౨	౬	౮
[illegible]	౦౮౪	౧౬౪౬౮౬	౧౫	౬	౧౫
[illegible]	౬౪౨౮౧	౭౹౬౹౦౪	౬౪	౯	౯
[illegible]	౦౪౮౩౪	౮౮౮౦౹	౮౪౨	౧	౫

కాలామృతరీతిచే నవవర్గ (పిస) గణితపట్టిక మందువాగణితములు

పాదత్రు	౧౨౧-౪	౧౨౧-౪	౧౨౪౭	౧౨౪౭
కర్ణంవ్య	౧౧౪౭౮౨	౧౦౪౭౪౩౫	౧౧౧	౧౧౧-౮౧
పవనం	౧౯౩౪-౧౩౪	౧౩౧౪౭౧౩	౧౯౨౮౦౪	౧౯౩౪-౮౩
ఆ శం	౯౧-౮౩౪	౦౫౦౧౨౧	౬౧౦౪	౯౮౭౪౫
ఆదాయ	౬౨౧-౮౩౪	౧౦౯౫౦౧౨౧	౬౬౧౦౪	౬౨౮౭౪౩
ధనము	౬౪౭౫	౬౮౭౮౨	౬౧౦౮౦	౬౪-౪
యజ్ఞం	౬౫౦౧౨౪	౨౫౭౫౦౫	౨౮-౪	౬౪౭౪౧
తిధి	౨౧౪౦౫౧	౬౫-౪౧౪	౧౨౮౭	౨౧౧౭౮౨
వారము	౬౧-౮౩౪	౧౫౦౧౨౧	౯౧౦౪	౯౮౭౪౨
నక్షత్రం	౧౯౪౭౫	౦౮౭౮౨	౨౧	౧౯౪-౪
యోగ	౬౪౦౫౧	౬౫-౪౧౪	౬౮౭	౬౧౭౮౨
కృతి	౯౧-౮౩౪	౦౫౦౧౨౧	౬౧౦౪	౯౮౭౪౩

కాలామృతరీతిచే నవవర్గ (పిస) గణితపట్టిక మందువాగణితములు

పాదత్రు	౧౩౮౭	౧౩౮౭	౧౩౮౭	౧౬౮-౧
కర్ణంవ్య	౧౧౮౦౮౨	౧౩౮౭	౧౩౮-౫	౧౨౮-
పవనం	౧౯౯౧౭౪౦౨	౧౬౨౧౦౧	౧౬౨౮౦౫౩౪	౧౬౧౫౭౮౧౧
ఆశం	౯౧౦౪౦౨	౬౧౭౧	౯౪౦౪౦౩౪	౯౫౭
ఆదాయ	౧౦౦౧౦౪౦౨	౧౧౦౧౭౧	౧౬౪౦౪౩౪	౬౬౫౭
ధనము	౩౫-	౧౦౮౭	౬౧౭౫	౩౮౦౪౨
యజ్ఞం	౧౧౭౫౨	౯౫౦౫	౯౮౭౪౨౪	౧౪౭
తిధి	౨౬౫-౫	౧౩౪-౪	౧౨౧-౫	౧౧౧౦౧౩
వారము	౬౧౦౪౦౨	౩౧౭౧	౧౪౦౪౩౪	౬౫౭
నక్షత్రం	౨౧౫-	౧౮౭	౨౬౧౭౫	౨౯౮౦౪౨
యోగ	౨౫-౫	౬౪-౪	౬౧-౫౧	౨౧౦౧౩
కృతి	౯౧౦౪౦౨	౬౧౭౪	౯౪౦౪౩౪	౯౫౭

(౩-౧౦)

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

(మ.శు) (మ.శు)

వీసగణితమునకు — ఉపకరణము

[illegible]

1	=	2¼
2	=	4½
3	=	6¾
4	=	9
5	=	11¼
6	=	13½
7	=	15¾
8	=	18
9	=	20¼
10	=	22½
11	=	24¾
12	=	27
13	=	29¼
14	=	31½
15	=	33¾
16	=	36

పీసగణితోదాహరణ 1.

౧౩ [illegible]   ౮౭

౬ [illegible]   ౩

౮౭   ౧౮ [illegible]

౩   ౧౦ [illegible]

౧౮ [illegible]   = ౧౩ [illegible] × ౬ = ౭౭ [illegible]

౧౦ [illegible]

౩ [illegible] ౩ = ౧౩ [illegible] × ౦ = ౩ [illegible] ౩

[illegible] ౩ [illegible] = ౧౩ [illegible] × ౦౮ = [illegible] ౩ [illegible]

---

౭౭ [illegible] ౮ [illegible] = ౧౩ [illegible] × ౬ = ౭౭ [illegible] ౮ [illegible]

అనగా ౧౩ గజముల పదకొండు పీసముల ముక్కానిని ౬ గజముల ౫ పీసములచే గుణింపగా వచ్చిన మొత్తం ౭౭ గజముల పదకొండు పీసముల రెండు ఫిరల ముప్పాతిక అయినది అని తెలుసుకొనవలెను.

పీసగణితోదాహరణ 2.

౧ [illegible] ౦ [illegible]   ౭౦ [illegible]

౧౦ [illegible]   ౮ [illegible]

౭౦ [illegible]   [illegible] ౦ [illegible]

౮ [illegible] { ౧ [illegible] ౦ [illegible] × ౧౧ = ౭౧ [illegible] ౦ [illegible]

[illegible] ౦ [illegible]

౧౮ [illegible]

[illegible] { ౧ [illegible] ౦ [illegible] × ౦ [illegible] = ౧౮ [illegible]

౭ [illegible]

[illegible] = ౧ [illegible] ౦ [illegible] × ౦౮ = ౭ [illegible]

[illegible] ౦ [illegible] ౩౮ [illegible] = ౧ [illegible] ౦ [illegible] × ౦౮౦ = ౦ [illegible] ౦ [illegible] ౩౮ [illegible].

---

౭౩ [illegible] = ౧ [illegible] ౦ [illegible] × ౧౦ [illegible] = ౭౩ [illegible]

లోకసంగ్రహ విశేషములు

1. గృహమును కట్టదలచినస్థలము ఆయతముగాగాని, చతురస్రముగాగాని ఉండవలెను. వీటిలో ఈశాన్యాభివృద్ధి గల్గియున్న శుభమగును. ఇతరదిశలయందభివృద్ధి పనికిరాదు.

2. నాల్గువైపుల ఖాళీస్థలముండునట్లు చూచి గృహమును నిర్మించుకొనవలెను.

3. గృహమునకుగాని స్థలమునకుగాని దేవదృష్టి గలిగిన విషయమున ఆదేవతాదృష్టి పరిమితి ఆ గ్రామముయొక్క పొలిమేరవరకు వ్యాపించుననియును దేవగృహ గర్భాలయ విస్తారమెంత యుండునో అంతపరిమితివరకును దృష్టి ప్రసరించు ననియును లోకసాంప్రదాయము.

4. 58 లేక 108 గృహములకు పైగానుండి 21 గోత్రముల వారున్న గ్రామమునందు దేవాలయము కట్టవలయు నని కొందరి మతము.

5. గ్రామము, అగ్రహారము, నగర, పట్టణ, ఖర్వట, కుటిక, సేనాముఖ, రాజధాని, శిబిరములని, గ్రామాది నామభేదములు. ఒక బ్రాహ్మణకుటుంబమున్న గ్రామమునకు కుటిక (క్షుగ్రామ) మని పేరు. మిగిలిన గ్రామనామ విశేషము లన్నియును మయమత సమరంగణములందు చూడ నగును.

6. వృక్షములను నరికి 6 మాసములలోపుగా ఆస్థలమందు ఇండ్లను కట్టరాదు.

7. గృహమునకు దక్షిణ పశ్చిమ దిశలయందుండే స్థలములను కలుపుకొనరాదు, అట్లు కలుపుకొనవలసి వచ్చేయెడల 6 సంవత్సరములవరకు ఆ స్థలమును దొడ్లుగాగాని, తోటలుగాగాని ఉంచి, తదుపరి స్థలమందు కలుపుకొనవచ్చునని కొందరి మతము.

8. గృహములకు పోట్లు చూచునపుడు ఇతరస్థలములు గాని సందులు, వీధులు గాని, అడ్డముగా నున్నయెడల ఇతర గృహముల పోరులో పని,లేదనియును, వెనుపోటు చూచునపుడు మాత్రము పెద్దవీధి అడ్డముండిన దోషము లేదని యును చెప్పినారు.

9. అశ్వశాల, మోటారుషెడ్డు, ధాన్యపుకొట్లు వగైరాలు ఇంటికి ఉత్తరభాగమం దుండుట క్షేమము. ఒకప్పుడు వర్గ రీత్యా ఇతర దిశలందును ఉండవచ్చును.

10. చల్లగుంజ వంటయింటిలో నాశదూలము పొడుగా స్థాపించవలెను.

11. వంటయిల్లు గృహమునకు ఆగ్నేయ భాగమం దుండవలెను. లేక దక్షిణ, నైరుతి దిశలందు కూడ మధ్యమ పక్షంగా ఉండవచ్చును.

12. రోలు, తిరుగలి, నీళ్లకుండు, వంటయిల్లు, పితృదేవతలను చేయు పాదప్రక్షాళన స్థానము, ఇవి ఇంటికి దక్షిణవైపున ఉండవలెనని మార్కండేయుని మతము.

13. ఒకే స్థలమందు అడ్డంబుగా నైనను, నిలువుగా నైనను మూడు వెన్నుగాడులను నిలుపరాదు.

14. వీధియందైనను వరుసగా మూడు ద్వారములు ఒకు టకు కనుపించునట్లు పెట్టరాదని చెప్పుదురు. కొందరు గృహాభిముఖమందే నని చెప్పుదురు. (అనగా సింహాద్వా రము వైపున) గాని ఈ నియమము ప్రధాన గృహమందు చూచిన బాగుండునని శాస్త్రాభిప్రాయము.

15. సామాన్యముగా అన్నిద్వారములు భూ మట్టమునకు సమానమైన లెవెల్ (ఎత్తు) లో నుండవలెను. సింహ ద్వారముకంటె మిగతాద్వారము లన్నియును ఎత్తుకొంచె ముతగ్గి యుండవలెను,

16. గర్భగృహముకంటె వసారాలభూమి కొంచెంపల్లముగా నుండవలెను. మరియు ప్రతిగృహమందును ఇంటిలోపలి భాగమున్ను, బహిరంగప్రదేశమున్ను, దక్షిణ పశ్చిమ దిశలు మెరకగాను, తూర్పు ఉత్తర దిశలు పల్లముగానూ ఉంచవలెను.

17. గృహమందు దూలములు, ద్వారములు, సమసంఖ్యగా నుండవలెను. బేసిసంఖ్య పనికిరాదు. సమసంఖ్యయందును 10_20 మొదలగు సున్నలు వచ్చెడుసంఖ్య పనికిరాదు. కొందరు గర్భగృహమందుకూడా సమసంఖ్య గల ద్వార ములు ఉంచుటే మంచిదని చెప్పుదురు. మరియూ వీగాలకు ఈరీతిగా నుంచుటే ప్రశస్తము.

18. గర్భగృహమందు వేయు కడ్డీలు గాని, వాసములు గాని సమసంఖ్యగా నుండవలెను. వసారాలయందు వేయు కడ్డీలుగాని, వాసములుగాని, బేసిసంఖ్యగా నుండవలెను.

19. వెనుగాడిక్రింద ద్వారము నుంచరాదు. దూలములకు అడ్డముగా సింహద్వారము పెట్టరాదు, ద్వారమునకుపైన అడ్డముగా దూలమును వేయరాదు.

20. దూలములు మొదళ్లు పశ్చిమ దక్షిణము లుండునట్లు గాను, చివళ్లు ఉత్తర, తూర్పు దిశలందుండునట్లు గాను వేయవలెను,

21. కనాబీలు, వస్సైరాలు సంధించునప్పుడు ఒక మొదలు ఒక చివర సంధించవలెను. గాని చివళ్ళు రెండు గాని, మొదళ్ళు రెండుగాని సంధించరాదు.

22. తనయింటి ఘాతకోలయు, పరుని యింటి వెన్నుపోటియు పనికిరాదు.

23. జ్ఞాతులయిండ్లు పారుచూచుకొనవలయుననియును, అన్యగోత్రుల గృహములయొక్క పారులు అవసరము లేదనియును కొందరి మతము.

24. స్థలమునకుగాని, యింటికిగాని, వీథికోల కలిగియున్నచో ఆకోలవీథికి అడ్డముగా నొకబజారున్న మొదల దోషము లేదని యభిప్రాయము. అనగా ఆ కోలవీథికంటె అడ్డముగానున్న బజారు విశాలమై యుండవలెను. లేకున్న దోషము గల్గునని సాంప్రదాయము.

25. పరునింటి దీపకాంతి తన సింహద్వారమునుండి గృహ మున ప్రవేశించరాదు.

26. తన ఆవరణలో కట్టబడి ఉపగృహము లన్నియు ప్రధాన గృహముకంటె అధికమైన విశాలముగాగాని, ఎత్తుగాగాని కట్టరాదు.

27. ధనముతో గూడిన ఇనుపపెట్టె, బీరువాలు మొదలగునవి గృహములో ఉత్తరభాగమం దుండుట మంచిది. ఒకప్పుడు వస్తరీత్యా ఇతరదిక్కుల యందును పనికివచ్చును.

28. ఇంటినడికుప్ప సమానముగా నుండవలెను. గాని ఇంటి వాలుమాత్రము ఉత్తరవైపుకు వంగి యుండవలె నని మత్స్యపురాణమతము.

29. స్నానముల గది, ధాన్యపుకొట్లు వాయువ్యదిగ్భాగమున నుండవలెనని మత్స్యపురాణమతము.

30. చత్త, చదారము, పాకీదొడ్డి ఈ మొదలగునవి గృహ మునకు నైరుతిదిగ్భాగమున నుండవలెను.

31. పాకీదొడ్డి, పెంటకుప్పలు మొదలగునవి సింహద్వారము నకు ఎదుటనున్నచో గృహిణి జారిణియగునని మత్స్య పురాణమతమై యున్నది.

32. దూలములతో కట్టియిండ్లకు చుట్టూవేసే పెళ్ళవాకడ్డి లను కూర్చునపుడు, తూర్పుకడ్డియొక్క మొదలును, దక్షిణ కడ్డియొక్క చివరను ఆగ్నేయదిక్కున కూర్చవలెను. దక్షిణకడ్డి మొదలును, పడమటికడ్డి మొదలును నైరుతిదిశ

యందు కూర్చవలెను. పడమటి కక్ష్మి యొక్క చివరను ఉత్త
రపుకక్ష్మి మొదలును వాయువ్యమున సమకూర్చవలెను. ఉత్త
రపు కక్ష్మి యొక్క చివరను తూర్పుకక్ష్మి కొసయు ఈశాన్య
మున కూర్చవలెను. తూర్పు మొదలగు నాల్గు దిశలయందు
వేయు ఈదారువులకు క్రమముగా 1 గజము, 2 ఎనుబోతు,
3 వృషభము. 4 చింబోతు అనెడి నామములతో వ్యవహ
రింతురు. మరియు గజముమీద నెనుబోతును, దానిమీగ
ఎద్దును, దానిమీద చింబోతును ఉండునట్లు సంధించ
వలెను. (అనగా వృషభ గజములపై చింబోతు అనెడి
దారువు నుంచవలె నని శా॥

83. గృహమందు తూర్పు దక్షిణ దిశల కభిముఖుడై భుజింప
వలెను గాని, ఉత్తర పశ్చిమ దిశల కభిముఖుడై భుజింప
రాదు.

84. స్వగృహమందు తూర్పుశిరస్కుడై పరుండవలెను. పర
గృహమందు పశ్చిమశిరస్కుడై పరుండవలెను. మామ
గారి గృహమందు దక్షిణశిరస్కుడై నిద్రించవలెను.
గాని ఉత్తరశిరస్కుడై ఎచటను నిద్రింపరాదు.

85. గృహమందు శయ్యాధి దీపము తూర్పు, ఉత్తర దిశల కభి
ముఖముగ నుండునట్లు పెట్టుట మంచిది. దక్షిణ, పశ్చిమ
దిశల కభిముఖముగా పనికిరాదు.

86. తూర్పు సింహద్వారముగా కట్టిన గృహము కొంచెము
ఈశాన్యదిశకు తిరుగు నట్లుండవలెను. మిగిలిన దిశలయందు
సింహద్వారమున్న గృహము సరియైన దిక్కులను చూచు
చుండవలెను.

87. గృహావరణయందు మారేడు, చింత, తాడి, జమ్మి, వేప, నిమ్మ, నేరేడు, ఖర్జూర, రేగు, పోక, ఈత కుంకుడు, మామిడి, అవిశె, రావి, జువ్వి, మద్ది, దానిమ్మ, మునగ, తంగేడు, తుమ్మ, ఊడుగు ఈ వృక్షములు సామాన్యము గా పనికిరావని లోకసాంప్రదాయము. విశేషవిధి, వృక్ష ప్రకరణమున చూచుకొనవలెను. పనసచెట్టు గృహమునకు ఏదిశయందున్నను పనికివచ్చును. దక్షిణదిశయందు ఏయే వృక్షములు పనికిరావని కొందరి మతము. గృహమునకు ముందు మునగ, వెనుక వెలగ చెట్లున్న పనికిరావని కొందరి మతమైయున్నది.

88 గృహముయొక్క నీడ రెండుజాముల సమయ మందు (షుమారు ఉదయం గం. 9 నుంచి మధ్యాహ్నం గం. 3 వరకు) గృహసమీపమందున్న భావియందు పడి నను,దోషమని వాస్తురాజవల్లభమందు చెప్పబడియున్నది. అనగా కూపము సరియైన దిక్కులయందున్ననూ, గృహ సమీపమునందుండక కొంచెము దూరముగా నుండుట శుభప్రదమని తెలియవలెను.

89. గృహదోషనివృత్తికై స్థాపనచేయు యంత్రములు (అన గా) వీధిశూలకు, వాసవయంత్రము, విఘ్నవృక్ష దోషము నకు విఘ్నయంత్రము, ద్వారశూలలకు పద్మజయంత్రము, దిగ్దోష శల్యదోషములకు కూర్మయంత్రము, శివదృష్టికి మహేశ్వరయంత్రము, శక్తిపార్శ్వశూలలకు శిలాయంత్ర ము, సర్వదోష పరిహారార్థము మత్స్యయంత్రము మొద లుగాగల అనేకయంత్రములు శాస్త్రములందు వివరించి

చెప్పబడియున్నది. మరియు ఈ యంత్రములకు కావలసిన సర్వవిధులు, విషయములు, గురుముఖైకవేద్యము లగుటచే తద్వారా తెలుసుకొని స్థాపించుట శుభప్రదమని తెలియవలెను.

40. స్థలాభోగము : గృహయజమానియొక్క నామ ప్రథమాక్షరము అకారాది పంచాశద్వర్ణములలో ఎన్నవఅక్షరమగునో గుర్తించి, ఆ సంఖ్యచే గృహమునకై యేర్పడిన పదసంఖ్యను (క్షేత్రఫలమును) గుణించి 120 చే భాగింపగా 60 కంటె యెక్కువ సంఖ్య వచ్చిన సుఖసంపదలు గలుగును. తక్కువగా నున్న పనికిరాదు.

41. స్థానబలము : గృహయజమాని నక్షత్రము, గ్రామనక్షత్రము, గృహగణితాగతనక్షత్రము, ఈ మూడింటిని కలియ కూడి 9చే భాగింపగా శేషము 1 ఐన ధనలాభము, 2 ధనహాని, 3 క్షేమము, 4 యుద్ధము, 5 సౌఖ్యము, 6 శత్రుభయము, 7 రాజపూజ్యము, 8 నాశము, 9 ధనధాన్యసంపదలు, గల్గునని తెలియవలెను.

ఇయ్యది హరితసగోత్ర పవిత్ర రామాంబా అనంతరామార్య మనీషి ద్వితీయతనూజుండును, దైవజ్ఞసార్వభౌమ, శ్రీచిత్రకుల వేంకటరమణ దైవజ్ఞకరుణా సమాసాదిత జ్యోతిష కళాకలితుండును అగు వేమూరి వేంకటేశ్వరసిద్ధాంతిచే సంగ్రథితమగు శ్రీ గృహవాస్తు కల్పద్రుమమందలి పరిశిష్ట ప్రకరణము, సర్వము

సంపూర్ణము.